

**UCHWAŁA Nr XIX/145/16
Rady Gminy Działdowo**

z dnia 22 marca 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026
wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1515 z późn. zm.), art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r., poz. 1649 z późn. zm.) oraz art. 46 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), po przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko, stanowiące odpowiednio załączniki nr 1 i 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Działdowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mirosław Zieliński

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XIX/145/16
Rady Gminy Działdowo
z dnia 22 marca 2016 r.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026

**Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
Styczeń 2016 r.**

Spis treści

Wstęp.....	4
1.1. Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo	4
1.2. Cele Strategii	5
1.3. Powiązania Strategii z innymi dokumentami.....	5
1.4. Horyzont czasowy Strategii	6
1.5. Metodologia.....	7
2. Charakterystyka i diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Działdowo	9
2.1. Ogólne informacje o Gminie	9
2.1.1. Położenie, powierzchnia	9
2.1.2. Historia.....	12
2.2. Środowisko przyrodnicze	14
2.2.1. Rzeźba terenu i geologia	14
2.2.2. Gleby.....	14
2.2.3. Klimat	15
2.2.4. Wody powierzchniowe i podziemne	15
2.2.5. Świat zwierzęcy i roślinny	17
2.2.6. Tereny i obiekty chronione – środowisko kulturowe	18
2.3. Społeczeństwo.....	20
2.3.1. Demografia.....	20
2.3.2. Zatrudnienie i rynek pracy	26
2.3.3. Bezrobocie	28
2.3.4. Bezpieczeństwo	33
2.4. Gospodarka.....	37
2.4.1. Rolnictwo	37
2.4.2. Leśnictwo	40
2.4.3. Działalność gospodarcza	40
2.4.4. Turystyka.....	44
3.1. Infrastruktura techniczna.....	49
3.1.1. Układ komunikacyjny.....	49
3.1.2. Kolejnictwo	52
3.1.3. Gospodarka wodna.....	52
3.1.4. Kanalizacja sanitarna	55
3.1.5. Gospodarka ściekowa	56
3.1.6. Gospodarka odpadami.....	58

3.1.7.	Gospodarka gazowa.....	59
3.1.8.	Elektroenergetyka.....	60
3.1.9.	Telekomunikacja.....	60
3.1.10.	Budownictwo.....	61
3.2.	Infrastruktura społeczna.....	63
3.2.1.	Oświata i wychowanie.....	63
3.2.2.	Służba zdrowia.....	67
3.2.3.	Pomoc społeczna.....	67
3.2.4.	Sport.....	71
3.2.5.	Infrastruktura kulturalna.....	72
3.2.6.	Organizacje społeczne.....	74
3.3.	Dochody i wydatki Gminy Działdowo.....	78
4.	Analiza SWOT.....	81
5.	Kierunki rozwoju Gminy Działdowo.....	84
5.1.	Wizja Gminy Działdowo.....	84
5.2.	Misja Gminy Działdowo.....	84
5.3.	Plany i cele strategiczne Gminy Działdowo na lata 2016-2026.....	84
6.	Źródła finansowania Strategii.....	108
6.1.	Powiązania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 z innymi dokumentami strategicznymi.....	108
6.2.	Źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026.....	115
7.	Zarządzanie Strategią.....	136
8.	Monitoring realizacji Strategii – proponowane wskaźniki.....	139
9.	Harmonogram realizacji Strategii.....	149
	Spis rysunków.....	151
	Spis wykresów.....	151
	Spis schematów.....	151
	Spis fotografii.....	152

Wstęp

1.1. Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Gminy. Określa najważniejsze cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, wskazuje obszary rozwoju w polityce prowadzonej przez władze Gminy. W oparciu o obowiązujące i przyjęte zasady rozwoju regionalnego oraz szanse przed jakimi stoi Gmina Działdowo, Strategia respektuje potrzeby i oczekiwania ogółu społeczeństwa. Udział wspólnoty samorządowej – poprzez jej przedstawicieli daje podstawy przypuszczać, iż jest ona odzwierciedleniem woli i aspiracji lokalnej ludności i jej reprezentantów stanowiących samorząd Gminy Działdowo. Niniejsza strategia stanowi odzwierciedlenie zaproponowanych przez przedstawicieli wszystkich grup społecznych przedsięwzięć, które mają spowodować rozwój Gminy Działdowo w obszarze gospodarczym, kulturowym i społecznym. Strategia rozwoju na lata 2016 – 2026 nawiązuje do Strategii Rozwoju Gminy Działdowo na lata 2000-2010.

Niniejsze opracowanie po zaakceptowaniu przez Radę Gminy będzie stanowiło podstawę do wnioskowania o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w nowym okresie programowania tj. na lata 2014 – 2020 założonych w niej celów rozwojowych. Takie założenie spowodowało iż szczególnie wnikliwie prześledzono możliwość pozyskania takich środków zarówno z Regionalnego programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 20014 – 2020 jak też programów krajowych, w tym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

Strategia jest odpowiedzią na zachodzące dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze mające miejsce w obrębie Gminy, jak też w jej otoczeniu i wynika z przesłanek formalno-prawnych, które uzasadniają potrzebę weryfikacji poprzednich dokumentów strategicznych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w RP.

Podsumowując, główne przesłanki przygotowania Strategii stanowią:

1. Dynamiczna sytuacja gospodarcza i społeczna wewnątrz i w jej otoczeniu – reakcja na nowe warunki rozwojowe,
2. Nowe i zaktualizowane dokumenty strategiczne szczebla wspólnotowego, krajowego oraz regionalnego – spójność z ich priorytetami,
3. Zamienione paradygmaty polityki regionalnej,
4. Zasada wieloszczeblowego zarządzania rozwojem regionalnym będąca systemem realizacji polityki regionalnej,
5. Opracowanie podstaw dla endogenicznej strategii rozwoju,

6. Zmiany zachodzące w strukturze demograficznej połączone ze zmianą w oczekiwaniach, aspiracjach i postawach mieszkańców,
7. Integrowanie różnych funkcji różnych środowisk wokół procesu rozwoju Gminy Działdowo,
8. Nowy okres programowania funduszy unijnych 2014 – 2020 połączony ze zmianą kierunków polityki rozwoju regionalnego oraz zasad wsparcia jednostek samorządu terytorialnego.

1.2. Cele Strategii

Strategia pełni kluczową rolę stanowiąc generalny plan długofalowego działania lokalnych władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych. Działania te będą bazowały na wewnętrznym potencjale z uwzględnieniem szans i zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działań innych podmiotów ukierunkowany na wartości i opcje uznane przez lokalną społeczność. Takie podejście do rozwoju oznacza, iż zawarte w niej przyszłe działania nie stanowią jedynie planu zadaniowego dla władz samorządowych Gminy, a jest zbiorem wspólnych celów i stanowią wyzwanie dla całej wspólnoty samorządowej. Założone w strategii instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2016-2026 wymagają zacieśnienia współpracy i skoordynowania działań.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026, aby realizować założone cele strategiczne w długim przedziale czasu została oparta o rzetelną wiedzę płynącą z analizy i oceny bieżącej sytuacji tak, aby projektować spodziewane scenariusze rozwoju Gminy, a także antycypować prawdopodobne zmiany w otoczeniu.

1.3. Powiązania Strategii z innymi dokumentami

Projektując strategię Rozwoju Gminy Działdowo na lata 2016-2026 przeprowadzono analizę dokumentów strategicznych, gdyż warto bowiem odnieść się do postanowień i uwarunkowań dokumentów nadrzędnych do strategii rozwoju Gminy opracowanych na szczeblu europejskim, centralnym i regionalnym. Wiedza ta jest niezbędna do prawidłowego określenia wizji oraz celów strategicznych Gminy Działdowo tak, aby były one zgodne i komplementarne z założeniami polityki centralnej i regionalnej.

Prowadzenie lokalnej polityki rozwoju winno również uwzględniać wytyczne na wyższych szczeblach. Szczebel najwyższy stanowi Unia Europejska określając zasady Europejskiej Polityki Spójności, dalej poprzez krajowe dokumenty strategiczne określone przez administrację rządową a finalnie dokumentacja wojewódzka i subregionalne strategie rozwoju.

- Umowa Partnerstwa,
- Strategia Rozwoju Kraju do roku 2030,

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025,
- Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury 2014-2020,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018,
- Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku,

Ze względu na przyjęcie modelu partycypacyjno-eksperckiego konstrukcji dokumentu dane do diagnozy pozyskiwano z następujących źródeł:

- Urząd Gminy Działdowo,
- Urząd Statystyczny w Olsztynie,
- Bank Danych Lokalnych GUS,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie,
- Komisariat Powiatowy Policji w Działdowie,
- Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”,
- Komisariatu Policji w Działdowie,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie,
- Powszechnego Spisu Rolnego,
- badań ankietowych,
- warsztatów.

1.4. Horyzont czasowy Strategii

Wśród czynników determinujących przyjęty horyzont czasowy dla Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo obejmujący okres 10 lat tj. lata 2016-2026 jest kolejny okres budżetowy Unii Europejskiej. Ze względu na możliwość współfinansowania założonych celów środkami nowej perspektywy finansowej, propozycje działań stanowią odpowiedź na potrzeby, aspiracje i możliwości rozwojowe wspólnoty Gminy Działdowo i stanowią propozycje działań, które mają na celu zwiększenie poziomu i jakości życia w Gminie, jak też został zharmonizowany z kierunkami rozwoju dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

1.5. Metodologia

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 mocno akcentuje zrównoważony rozwój Gminy mający swoje podstawy w zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, społeczno-kulturowej oraz przestrzennej.

W oparciu o przyjęty model budowy planów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego, który jest w pełni komplementarnym z praktykami krajowymi oraz unijnymi instytucji wspomagających rozwój lokalny i regionalny dokonano obiektywnej diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej Gminy Działdowo.

Konstrukcja dokumentu to efekt ponad trzymiesięcznych prac w ramach modelu partycypacji społecznej. Zastosowane podejście oraz wsparcie ekspertów Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie pozwoliło, by dokument ten mógł stanowić ważny element prowadzenia polityki rozwoju. Należy podkreślić, że jest on syntezą świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli poszczególnych miejscowości (sołectw) wchodzących w skład Gminy. Fakt wykorzystania rzetelnej wiedzy, analizy przeprowadzonych badań ankietowych, efektów przeprowadzonych spotkań, na których wypracowano wspólne wnioski zdeterminował sposób powstania dokumentu. Konieczność ujęcia wszystkich interesariuszy w długofalowym planie rozwoju spowodował konieczność wieloetapowego tworzenia Strategii tj.:

- przygotowanie procesu planowania strategicznego,
- diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- wspólne planowanie działań,
- opracowanie dokumentu.

Proces pozyskiwania danych odbywał się w szerokim partnerstwie lokalnym wspieranym przez konsultantów zewnętrznych. W związku z tym ważne było zaangażowanie do procesu aktualizacji Strategii lokalnych liderów życia społecznego i gospodarczego. Zespół tworzyli przedstawiciele samorządu lokalnego, jednostek pomocniczych Gminy jakim są sołectwa, przedstawiciele instytucji użyteczności publicznej, przedstawiciele lokalnego biznesu i organizacji pozarządowych. Tak liczna i pełna reprezentacja stanowiła o merytoryczności i jakości przebiegu procesu konsultacji społecznych, których efektem było wykreowanie aktualnego obrazu środowiska lokalnego – diagnoza społeczno-gospodarcza.

Analizie poddano informacje zgromadzone w następujących obszarach: ogólne informacje o Gminie i jej historii, gospodarce, społeczeństwu, infrastrukturze technicznej i społecznej środowiska przyrodniczego, jak również analizie poddano dochody i wydatki Gminy. Ocena zasobów wewnętrznych Gminy oraz uwarunkowań makro- i mikroekonomicznych dała podstawy do przeprowadzenia analizy SWOT. Ocena słabych i mocnych stron oraz określenie szans i zagrożeń została przeprowadzona w ramach

obszarów stanowiących o jakości życia lokalnej społeczności. Do obszarów tych zaliczono między innymi: infrastrukturę techniczną i społeczną, infrastrukturę komunikacyjną, politykę gospodarczą oraz turystykę. Przygotowany, wielowymiarowy obraz Gminy posłużył do określenia planów i celów wymiarze długookresowym.

Przeprowadzone analizy, diagnozy i opinie uzyskane w formie badań ankietowych pozwoliły na wypracowanie wizji i podstawowych kierunków rozwoju Gminy. Określenia i klasyfikacji problemów w obszarze społecznym, społeczno-gospodarczym, problemów infrastrukturalnych, środowiskowych i komunikacyjnych.

2. Charakterystyka i diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Działdowo

Diagnoza Gminy Działdowo na potrzeby przygotowania Strategii Rozwoju została opracowana na podstawie aktualnych danych statystycznych i przedstawia diagnozowany obszar wraz z zachodzącymi w nim procesami w okresie kilkuletnim celem zidentyfikowania trendów.

Przedstawiona analiza sytuacji społeczno-gospodarczej została podzielona na siedem kryteriów opisujących i porządkujących informacje o Gminie Działdowo tj. środowisko przyrodnicze, społeczeństwo, gospodarka, infrastruktura techniczna i społeczna oraz plan dochodów i wydatków Gminy.

2.1. Ogólne informacje o Gminie

2.1.1. Położenie, powierzchnia

Gmina Działdowo położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie działdowskim, w województwie warmińsko-mazurskim, około 80 km od Olsztyna, na pograniczu Garbu Lubawskiego i wzniesień Mławskich. Gmina Działdowo zajmuje obszar ok. 273 km², co stanowi blisko 28% powierzchni powiatu działdowskiego. Administracyjnie jest podzielona na 31 sołectw stanowiących jednostki pomocnicze Gminy.

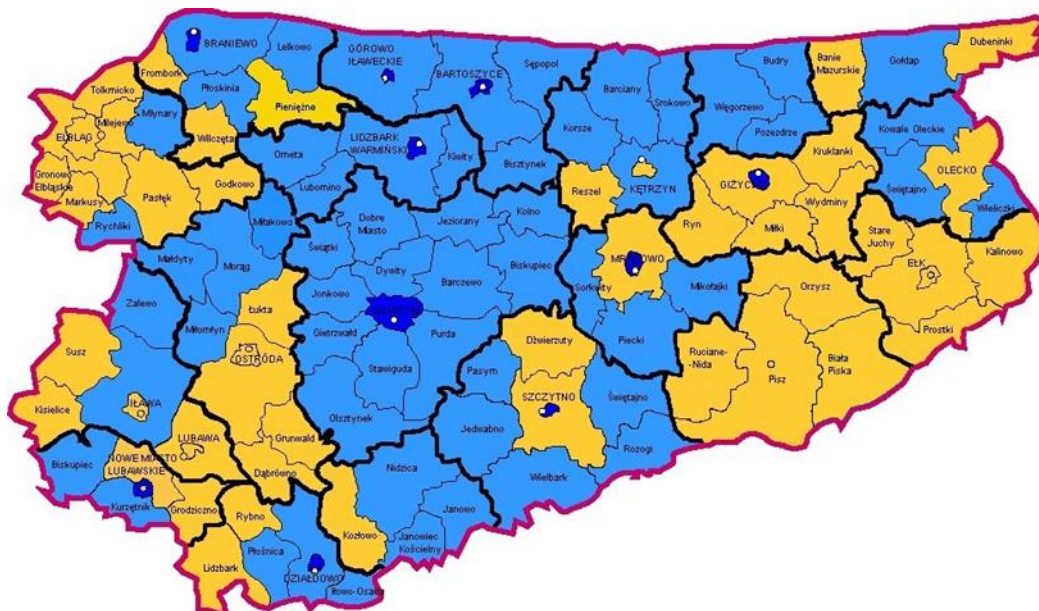
Tabela 1. Sołectwa na terenie Gminy Działdowo

Lp.	Sołectwo
1	Burkat
2	Filice
3	Gąsiorowo
4	Gnojenko
5	Gnojno
6	Grzybiny
7	Jankowice
8	Kisiny
9	Kłęczkowo
10	Komorniki
11	Kramarzewo
12	Krasnołąka
13	Księży Dwór
14	Kurki
15	Lipówka
16	Malinowo
17	Mosznica

18	Mysłęta
19	Niestoja
20	Petrykozy
21	Pierławki
22	Požary
23	Rudolfowo
24	Ruszkowo
25	Rywociny
26	Sękowo
27	Sławkowo
28	Turza Wielka
29	Uzdowo
30	Wysoka
31	Zakrzewo

Źródło: Zasoby internetowe

Rysunek 1. Mapa województwa warmińsko-mazurskiego z zaznaczeniem Gminy Działdowo

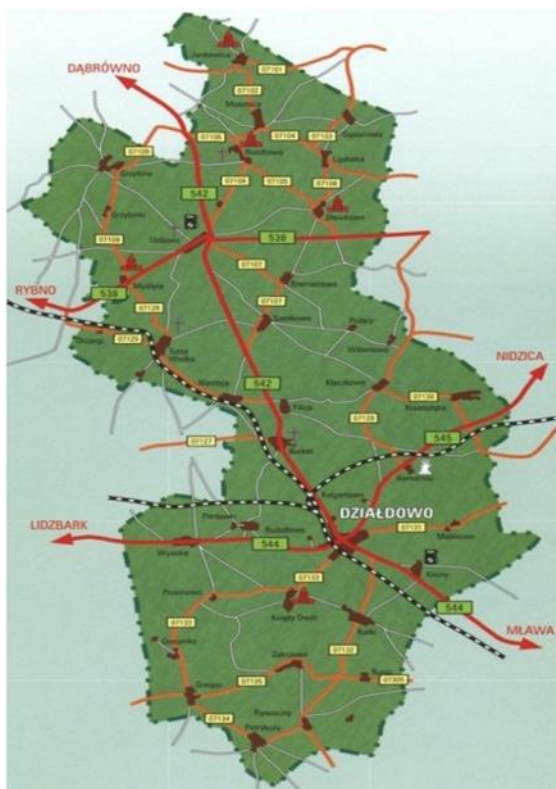
Źródło: Zasoby internetowe

Gmina bezpośrednio graniczy z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- od zachodu z Gminą Płońscia,
- od północnego – zachodu z Gminą Rybno,
- od północy z Gminą Dąbrówno (powiat ostródzki),
- od wschodu z Gminą Kozłowo (powiat nidzicki),
- od południowego-wschodu z Gminą Iłowo-Osada,
- od południa z Gminą Lipowiec Kościelny i Gminą Kuczbork.

Przez Gminę przebiega część magistrali kolejowej Gdynia-Warszawa.

Rysunek 2. Gmina Działdowo

Źródło: Internet

Gmina Działdowo jest członkiem **Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”**. Jest to partnerstwo działające na terenie powiatów: nidzickiego, działdowskiego i szczycieńskiego. Celem stowarzyszenia jest inicjowanie i wspieranie działań na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów i aktywizacja lokalnych społeczności. W skład partnerstwa wchodzi lokalne organizacje pozarządowe, instytucje samorządowe i biznesowe o kluczowym dla lokalnych społeczności znaczeniu i wspólnie działają na rzecz rozwiązywania problemów pojawiających się w życiu tych społeczności.

Lokalna Grupa Działania poprzez swoje działania stymuluje rozwój potencjału turystycznego wspierając rozwój lokalny. Inicjuje i wspiera działania zmierzające do podniesienia standardu życiowego mieszkańców z zachowaniem lokalnych walorów przyrodniczych. Propaguje aktywność mieszkańców poprzez kształtowanie lokalnych liderów oraz wspiera przedsiębiorczość i tradycyjne rolnictwo.

W celu realizacji zadań w obszarze ochrony środowiska i edukacji ekologicznej Gmina Działdowo od roku 2004 jest członkiem **Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”**. Celem związku jest wspomaganie realizacji zadań własnych Gmin- uczestników, integracja wokół działań na rzecz ochrony środowiska i przyrody, rozwoju ekologicznego i edukacji ekologicznej społeczeństwa, gospodarki wodnej rekreacji i turystyki. Istotnym elementem jest też rozwiązywanie problemu bezdomności zwierząt. Wypracowanie wspólnych działań

w obszarze budowy i eksploatacji obiektów służących składowaniu i utylizacji padłych zwierząt, odpadów komunalnych, organizacji selektywnej zbiórki odpadów oraz ochrony przed degradacją wód obszaru zlewni rzek Wel, Drwęca, Wkra, Orzyc, Mławka i Łyna.

Na obszarze Gminy występują bardzo cenne krajobrazowo tereny, na które składają się pagórki, zespoły wzgórz oraz malownicze jeziora o urozmaiconej linii brzegowej. Znaczną część obszaru bo ponad 18% pokrywają cenne kompleksy leśne. Wiodącą specjalizacją Gminy jest rolnictwo funkcjonujące w oparciu o zarówno indywidualne jak i wielkoobszarowe gospodarstwa rolne. W odróżnieniu od rolnictwa przemysł jest słabo rozwinięty i nie stanowi silnego elementu Gminnej gospodarki. Gmina Działdowo ma charakter rolno-leśny z dużym potencjałem rozwoju turystyki szczególnie agroturystyki.

Tabela 2. Podział gruntów w Gminie Działdowo

Rodzaj gruntu	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Udział w ogólnej powierzchni (%)
Ogółem	27 271	100
Użytki rolne	20 318	74,7
Użytki leśne	5 003	18,4
Grunty zabudowane i zurbanizowane	935	3,4
Wody	119	0,4
Inne tereny	842	3,1

Źródło: Urząd Gminy Działdowo

Rolnictwo stanowi ważną gałąź lokalnej gospodarki, gdyż powierzchnia gruntów rolnych wynosi ok. 17160 ha. Gospodarstwa rolne w większości prowadzą produkcję wielokierunkową. W strukturze upraw przeważa uprawa żyta i pszenicy, co wynika z jakości i klasy gleb. Na terenie Gminy rozwijają się także inne gałęzie gospodarki. Podstawowe bogactwa naturalne stanowią kruszywa, złoża kredy, torfu oraz woda oligoceńska. Kruszywa wydobywane są w Gnojnie i Grzybinach.

2.1.2. Historia

Działdowszczyzna jako kraina pogranicza była świadkiem wędrówek plemion staropruskich i różnych kulturowo narodów. Ich pobyt pozostawił po sobie bardzo bogatą historię. Ziemie dzisiejszej Gminy Działdowo zamieszkiwali Sasini, jedno z plemion pruskich. Pierwsze pisemne wzmianki o tych ziemiach są datowane na rok 1321, kiedy to rycerz Piotr z Leszcza otrzymał od Krzyżaków okolice obecnego Uzdoma i Ruszkowa. Od roku 1341 ziemie te były pod zarządem Komtura ostródzkiego.

W roku 1410 latem działdowszczyznę przemierzała wielka armia polsko-litewska podążająca na pola Grunwaldu. Na wschód od Działdowa, w miejscowości Wysoka 11 lipca

1410 roku swój obóz rozłożył król Władysław Jagiełło i tu podejmował poselstwo od króla Węgier. W wyniku walk ziemie działdowskie przechodziły z rąk polskich w krzyżackie. Po zakończeniu wojen polsko - krzyżackich Działdowszczyzna po likwidacji państwa krzyżackiego znalazła się w obszarze ziem powstałego Księstwa Pruskiego.

Początek XVII wieku to kolejne działania wojenne na terenie działdowszczyzny. Efektem wojen szwedzkich i moskiewskich było nękanie i plądrowanie mieszkańców na rzecz wojsk szwedzkich. W roku 1657 do Działdowa wkroczyły oddziały Tatarów, które spaliły i splądrowały miasto. Pokój który przyszedł w roku 1660 sprawił, iż w mieście zapanował upragniony spokój na prawie sto lat. Wiek XVIII to rozkwit i odbudowa miasta i okolic. Grudzień roku 1806 wokół Działdowa wojska pruskie i francuskie stoczyły bitwę. Francuzi zwycięsko szturmowali przeprawy przez Działdówkę między Kurkami a Księżym Dworem oraz Działdowem, a Kisinami. Jednak największe zniszczenia to efekt działań podczas I wojny światowej. Ziemia działdowska była terenem ciężkich walk w tym czasie. Już w pierwszych dniach wojny oddziały rosyjskie przejściowo opanowały wsie na południe od Działdowa. Wkrótce rozpoczęła się ofensywa na Prusy Wschodnie. Wojska niemieckie przeszły do kontrataku. Najkrwawszą bitwę stoczono o Uzdowo. Rosjanie ponieśli klęskę. Chociaż próbowali zająć Działdowo jeszcze dwa razy, miasta nie opanowali, ale wsie Białuty, Brodowo, Dźwierznia, Iłowo, Napierki, Narzym, Rywociny i Zakrzewo przeszły w ich ręce. W czasie działań wojennych najbardziej ucierpiały: Działdowo, Iłowo, Narzym, Kisiny, Płościca, Sarnowo, Skurpie i Zakrzewo.

W dwudziestoleciu międzywojennym Działdowszczyznę zamieszkiwali Polacy, Mazurzy, Niemcy i Żydzi. Źródłem utrzymania mieszkańców były rzemiosło i handel, nie powstawały większe zakłady przemysłowe. Niefortunna polityka prowadzona przez ówczesne władze polskie w stosunku do rodzimej ludności mazurskiej sprawiła, że poważna jej część opuściła Działdowszczyznę i osiedliła się w Prusach Wschodnich.

Gmina Działdowo była areną najcięższych potyczek bitwy pod Tannebergiem. Do dnia dzisiejszego na terenie całej Działdowszczyzny przetrwały liczne cmentarze i pomniki wojenne. Traktat Wersalski kończący pierwszą wojnę światową sprawił, iż obecna Gmina została podzielona granicą państwową w wyniku czego większość terenów przyznano Polsce. Przegrany przez Polskę plebiscyt zdecydował o przynależności państwowej do Niemiec - Ruskowa, Jankowic, Mosznicy, Sławkowa, Gąsiorowa Lipówki i Grzybin. Wiek XIX to nasilenie germanizacji na ziemi działdowskiej, która po rozbiorach znalazła się w zaborze pruskim.

Wojska niemieckie wkroczyły do Działdowa 2 września 1939 roku. Od początku okupacji miasto przeszło do dziejów martyrologii. Już w pierwszych dniach września utworzono gestapo, które mordowało i prześladowało mieszkańców miasta i okolic.

Okres po zakończeniu II wojny światowej oraz przymusowe upaństwowianie ziemi to czas emigracji lokalnej ludności za Odrę. Miasto i Gmina Działdowo do roku 1991 stanowiły

wspólną jednostkę organizacyjną. Od roku 1992 Gmina Działdowo funkcjonuje jako samodzielna jednostka administracyjna.

2.2. Środowisko przyrodnicze

2.2.1. Rzeźba terenu i geologia

Gmina Działdowo leży na obszarach zróżnicowanych geomorfologicznie jak i geologicznie. Zarówno ukształtowanie terenu, rzeźba, gleby i wody jak cały krajobraz Gminy są pochodzenia polodowcowego i tworzą krajobraz młodo i staro glacialny. W hipsometrii zaznacza się podział na obszary wysoczyzny morenowej falistej i pagórkowate, równiny sandrowej oraz tereny dolinne .

Na obszarze obejmującym wysoczyznę falistą znajdują się wzniesienia sięgające 150-200 metrów nad poziom morza i zajmują południowo-środkową część Gminy. Nachylenia powierzchni w tym obszarze stanowią nachylenia powierzchni przekraczające 5%.

Północny obszar Gminy zajmują wyniesienia od 180 m do 225 m n.p.m. i stanowią wysoczyznę morenowo-pagórkowatą. Nachylenia w tym obszarze przekraczają 5% jak też rozległe doliny i obniżenia. W obszarach północnych znajdują się również równiny sandrowe wyniesione 160-195 m n.p.m. Morfologicznie stanowiące niemal płaską powierzchnię, spadki w tym obszarze nie przekraczają 2%.

Najniżej położonym punktem na terenie Gminy są okolice miejscowości Gnojkeno – 143,6 m n.p.m. najwyższym punktem są okolice miejscowości Jankowice – 224,0 m n.p.m. i jest on najwyższym punktem całego powiatu działdowskiego. Różnica poziomów w Gminie Działdowo wynosi 80,4 m.

Terytorialnie Gmina Działdowo jest położona w obrębie Niecki Mazowieckiej wypełnionej utworami kredy, trzecio i czwartorzędu. Największe pokłady tych warstw występują w zachodniej części Gminy i stanowią ok. 220 metrów a najmniejsze we wschodniej 40m.

2.2.2. Gleby

Głównym typem gleb Gminy są gleby brunatne i gleby brunatne wylugowane, z mniejszym udziałem gleb biellicowych. Na niewielkich obszarach szczególnie w sąsiedztwie cieków wodnych i okolicach rzek Wkry i Wel występuje też gleby hydrologiczne zwane inaczej trofowymi, torfowo-murszowe, i tofowo-mułowe oraz gleby murszaste. Przeważającą część stanowią gleby klasy IV i V zaś gleby klasy III stanowią 14,7% arealu.

Żyzne gleby w całym areale stanowią około 50% i powstały one przede wszystkim z piasków gliniastych mocnych i piasków gliniastych mocnych pylastych. Taki rodzaj gleb wchodzi w skład kompleksu żyniego bardzo dobrego i dobrego co determinuje warunki

danego obszaru do produkcji rolnej. Analiza wykonana przez Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w pod względem wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej pokazuje iż wskaźnik dla Gminy Działdowo jest niższy od wskaźnika wojewódzkiego, który wynosi 65,5 pkt. i określa warunki w przedziale średnio korzystnych do produkcji rolnej.

2.2.3. Klimat

Warunki klimatyczne panujące w Gminie należą do umiarkowanych i kształtowane są przez powietrze polarno-morskie. Gmina Działdowo wg. regionalizacji rolniczo-klimatycznej sytuowana jest w obrębie klimatycznej dzielnicy mazurskiej, która poza obszarem górskim jest najchłodniejszym rejonem Polski. Klimat ten poprzez ścieranie się przeciwstawnych mas powietrza polarnego i morskiego charakteryzuje duża zmienność. Falistość terenu występowanie dużych powierzchni wodnych, terenów bagnistych i znaczny stopień zalesienia kształtują. Statystycznie, średnia temperatura roczna w okolicy Gminy Działdowo wynosi 6,8 st. C, suma rocznych opadów- 575 mm, a średnia prędkość wiatru 3,0m/sek.

2.2.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Obszar Gminy Działdowo znajduje się w I hydrogeologicznym regionie północno-mazowieckim. Udział wód powierzchniowych (jezior i cieków) w ogólnej powierzchni Gminy stanowi 0,4%.

Sieć rzeczna

Rzeki występujące na terenie Gminy Działdowo należą do dwóch dorzeczy. Rzeka Wel znajduje się w dorzeczu Wisły a rzeka Wkra w dorzeczu Bugu.

Wel – jest rzeką największym lewostronnym dopływem rzeki Drwęcy. U źródeł nosi nazwę Wkra wielka, ciek ten wypływając z jeziora Dąbrowa Wielka przyjmuje nazwę Wel. Całkowita długość rzeki wynosi 95,8 km. Przez teren Gminy rzeka przepływa w długości ok. 2,26 km i przepływa wzdłuż zachodniej granicy.

Wkra (Nida–Działdówka-Wkra) jest prawobrzeżnym dopływem Narwi. Jej długość wynosi 249,1 km w granicach województwa warmińsko-mazurskiego jedynie około 70 km. Zlewnia zajmuje powierzchnię 5.322,1 km² w okolicy Działdowa zwana Działdówką. W swoim górnym biegu na terenie Gminy Nidzica do ujścia rzeki Szkotówki zwana Nidą a od Żuromina do ujścia Wkrą. Swoje źródła ma na bagnach na wschód od jeziora Kownatki w okolicy miejscowości Januszkowo. Rzeka jest typowym nizinny ciekami z niewielkimi spadkami.

Cieki wodne oraz kilka zbiorników retencyjnych są zasilane poprzez śnieżno-deszczowy system, co oznacza wysoki stan wody dwukrotnie w ciągu roku (wiosenny i letni). Różnice pomiędzy średnimi miesięcznymi stanami są niewielkie.

Jezióra

Na obszarze Gminy znajdują się dwa jeziora. Ich łączna powierzchnia to 35,5 ha, czyli około 0,13% ogólnej powierzchni Gminy.

Jezioro Grzybiny o powierzchni 11,4 ha oraz Straszewo o powierzchni 24,1 ha. Jeziora są pochodzenia polodowcowego są więc długie i wąskie o znacznych głębokościach i nierównym dnie. Jezioro Grzybiny leży w obszarze „Dąbrówieńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu” obejmującego północno-zachodnią część Gminy Działdowo.

Wokół jezior nie występują zagospodarowane tereny rekreacyjne i letniskowe. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego zostały one wyznaczone w obrębie Jankowic i Grzybin.

Obiekty małej retencji wodnej

Zdolność do gromadzenia wody czyli retencja odbywa się również poprzez zbiorniki wód stojących, których główną funkcją są: retencjonowanie wód wiosennych, zabezpieczenie przeciwpożarowe, czy poprawienie stanu sanitarnego rzek. Stawy, oczka wodne występujące między innymi w Mosznicy, Sękowie, Wysoka regulują poziom wody i dodatkowo stanowią element krajobrazowy.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie kontroluje jedynie stan czystości rzek. Wynik ostatnich badań z roku 2010 wskazuje na umiarkowany stan ekologiczny rzek (II klasa czystości). Pozostałe występujące na terenie Gminy cieki nie są objęte badaniami jakości wód.

Wody podziemne

Obszar Gminy Działdowo znajduje się w I hydrogeologicznym regionie północno-mazowieckim. Na jej obszarze użytkowe zbiorniki wód podziemnych występują w utworach czwarto oraz trzeciorzędnych i związane są z zasobami Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) nr 214 Działdowo (obejmuje niemal całą Gminę) oraz 251 Subniecka Warszawska oraz wody gruntowe. Ochrona wód polega na zmniejszeniu ryzyka ich zanieczyszczenia poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania. Zbiornik GZWP Działdowo posiada ustanowiony obszar ochrony zbiornika, w którym wyróżniono obszar najwyższej ochrony obejmujący powierzchnię 1.650 km² oraz obszar ochrony wysokiej 140 km².

2.2.5. Świat zwierzęcy i roślinny

Flora

Szata roślinna Gminy Działdowo jest zróżnicowana i wiąże się to z lokalnym zróżnicowaniem warunków środowiskowych. Wynika to z warunków środowiskowych. Obszary Leśne stanowią około 18% terenu Gminy. Statystycznie lasy rosną na obszarze Gminy Działdowo należą do IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej. Lasy Gminy Działdowo położone są na terenach 2 Nadleśnictw tj. Nadleśnictwo Lidzbark i Nadleśnictwo Dwukoły. W Nadleśnictwie Lidzbark w większość stanowi sosna (87%), brzoza (4,4) olsza (3,0%), i dąb (2,5%), świerk (1,8%). Nadleśnictwo Dwukoły to w większości sosna zwyczajna (79%), olsza (8%), brzoza (7%), dąb (4%).

Część lasów została objęta ochroną, co oznacza gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych co ma ogromny wpływ na ich wykorzystanie do celów rekreacyjnych.

Pośród lasów występują podmokłe łąki oraz alkaliczne torfowiska niskie, mechowiska i szuwary wielkoturzycowe. Występują tu liczne populacje rzadkich gatunków roślin, oraz ssaków wydry i bobra. Na terenie Gminy Działdowo w celu ochrony walorów przyrodniczych ustanowiono użytki ekologiczne Śródleśne pastwisko o powierzchni 10,47 ha, rejon Grzybin oraz Torfianki Działdowskie o powierzchni 267 ha. Właściwa gospodarka leśna dzieli swoje funkcje na dwie podstawowe grupy produkcyjną (produkcja biomasy w stałym cyklu) i pozaprodukcyjną (funkcje ekologiczne i społeczne).

Równie ważną funkcję przyrodniczą pełni roślinność nieleśna. W jej skład wchodzi zbiorowiska łąkowe i szuwarowe w dolinach rzek przede wszystkim rzeki Wkry. Ich wyjątkowość sprawiła, iż część obszaru Gminy została objęta różnymi formami ochrony. Uzupełnieniem tych zespołów roślinności naturalnej jest roślinność nielicznych parków, cmentarzy, ogrodów działkowych oraz liczne zalesienia, skupiska drzew oraz zadrzewienia śródpolne i przydrożne nasadzenia. Główne gatunki drzew w takich miejscach stanowią grusze, lipy, klony, topole, wierzby, kasztanowce i jesiony oraz olsze czarne. Stanowią one nie tylko funkcję krajobrazowo-estetyczną, ale także ekologiczną korzystnie wpływającą na mikroklimat, podnosząc walory estetyczne krajobrazu. Ich znaczenie dla klimatu to przede wszystkim regulacja stosunków wodnych, zabezpieczenie przed erozją i stepowaniem dlatego tak ważne jest zapewnienie im ochrony i pielęgnacji.

Fauna

Zwierzęta zamieszkujące teren Gminy stanowią dużą różnorodność gatunkową. Lokalne lasy zamieszkują sarny, jelenie i dziki, a z drobnej zwierzyny lisy, zające, wydry i kuny. Doliny rzeczne i okolice jezior zamieszkują trzmiełojady, żurawie, błotniaki stawowe,

blotnik łąkowy, gęś gęgawa, gągoł, orlik krzykliwy, czajka derkacz, drozd śpiewak, czapla siwa i łabędzie.

Gady są reprezentowane przez jaszczurki i padalca zwyczajnego. Wśród płazów można znaleźć żaby, ropuchy, traszki, rzekotki i kumaki.

Najliczniejszą populację stanowią owady, które zamieszkują zarówno tereny nadrzeczne czy zalesione. Należą do nich między innymi paż królowej, paż żeglarz, biegacze skórzasty, leśny, ogrodowy, modliszka.

Zróżnicowanie gatunków ryb nie jest duże. Jest to niestety wynik ingerencji człowieka. W lokalnych wodach występują głównie gatunki pospolite, zarówno w wodach płynących, jak i stojących.

Potencjalne zagrożenie dla zamieszkujących teren Gminy Działdowo stanowią przede wszystkim kłusownicy. Ich działania przyczyniają się bowiem do zmniejszenia się populacji poszczególnych gatunków i nadmiernego wzrostu populacji lisów.

Nierozważne działania człowieka, wypalanie traw często przyczyniają się do pożarów lasów. Stały rozwój przemysłu czy budownictwo osadnicze w atrakcyjnych krajobrazowo miejscach, szczególnie w okolicy jezior stanowią dodatkowe zagrożenie dla mieszkających Gminę zwierząt i ptaków.

2.2.6. Tereny i obiekty chronione – środowisko kulturowe

Ochrona terenów zielonych jest obowiązkiem Gmin, szczególnie w sytuacji podejmowania działań zmierzających do ich rozwoju. Ochrona dotyczy terenów prawnie chronionych takich jak: parki narodowe, rezerваты i parki krajobrazowe, niektóre pomniki przyrody czy użytki ekologiczne zwłaszcza przyrodniczo-krajobrazowe. Rozporządzenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 2003 roku ustanawia 3 obszary chronionego krajobrazu. Należą do nich:

- Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu o łącznej powierzchni 5.565 ha. Obejmuje on Gminę Działdowo,
- Obszar Chronionego Krajobrazu – Grzybiny – 2.084,8 ha jest on położony w całości w obszarze powiatu działdowskiego Gminy Rybno i Działdowo.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki – 8.391,9 ha jedynie w części położony w powiecie działdowskim (Gmina Iłowo-Osada i Działdowo).

Gmina Działdowo to również obszary sieci Natura 2000 (PLB 140008):

- Dolina Wkry i Mławki – 28751,5 ha, zlokalizowana w kompleksie leśnym Pomiechówek, po obu stronach rzeki Wkry. Ostoję zamieszkują co najmniej 24 gatunki Ptaków z czego 10 gatunków zostało umieszczonych na liście zagrożonych gatunków;

- Ostoja Welska (PLH 280014) – 3384,3 ha. Ostoja obejmuje odcinek rzeki Wel i jej doliny wraz z Torfowiskiem Kopaniarze i z przyległymi obszarami bagiennymi tzw. Ostoje Koszelewskie, Zompy Jeglińskie i jezioro Neliwa wraz z otoczeniem. Pośród lasów występują podmokłe łąki oraz alkaliczne torfowiska niskie, mechowiska i szuwały wielkoturzycowe. Występują tu liczne populacje rzadkich gatunków roślin, oraz ssaków wydry i bobra. Na terenie Gminy Działdowo w celu ochrony walorów przyrodniczych ustanowiono użytki ekologiczne Śródleśne pastwisko o powierzchni 10,47 ha, rejon Grzybin oraz Torfianki Działdowskie o powierzchni 267 ha.

W Gminie Działdowo istnieje niewielka ilość dużych zakładów przemysłowych. Są one zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie skupisk wiejskich a tym samym nie pogarszają one walorów estetyczno-krajobrazowych Gminy. Na naruszenie tych walorów należy uznać niejednorodną i nieco chaotyczną zabudowę mieszkalną oraz w szczególności wyrobiska poeksploatacyjne kruszyw naturalnych występujących na obszarze Gminy.

Na terenie Gminy funkcjonują następujące parki dworskie, podworskie i krajobrazowe objęte ochroną konserwatorską:

- **Park krajobrazowy o powierzchni 1,8 ha w miejscowości Gąsiorowo.** Park ten to pozostałość dawnego parku dworskiego założonego na przełomie XIX/XX w. Roślinność parku stanowi 18 gatunków drzew i krzewów liściastych. Najstarsze mają 200 -220 lat.

- **Park krajobrazowy o powierzchni 3,5 ha w miejscowości Grzybiny.** Park ten to pozostałość dawnego parku przypałacowego założonego w XIX w. Roślinność parkową stanowią klon pospolity, lipa, wiąz. Cennymi drzewami są trzy 200 – letnie buki.

- **Park o powierzchni 1,30 ha w m. Jankowicach.** Park ten to pozostałość dawnego ogrodu dworskiego założonego w I połowie XIX w. W skład roślinności parku wchodzi 22 gatunki drzew liściastych i iglastych oraz krzewów liściastych. Wiek drzewostanu w granicach 80 – 160 lat.

- **Park krajobrazowy o powierzchni 1,04 ha w miejscowości Kramarzewo.** Park ten to pozostałość dawnego ogrodu dworskiego założonego na początku XIX w. Drzewostan w wieku 150 – 180 lat Skład gatunkowy roślinności ogranicza się do 10 gatunków drzew i grupy nielicznych krzewów.

- **Park i Aleja Świerkowa o powierzchni 3,30 ha, w m. Księżym Dworze.** Park ten to pozostałość parku dworskiego z początku XIX w. Najwięcej jest drzew akacji i jesionów, a wśród nich nawet 300 - letnie.

- **Park krajobrazowy o powierzchni 4,00 ha w miejscowości Sławkowo.** Park ten to pozostałość dawnego parku dworskiego założonego w XIX w. Roślinność parku stanowi: klon pospolity, jesion, lipa, wiąz górski, grab, topola, olsza czarna, kasztanowiec. W parku występuje 28 gatunków drzew i krzewów. W większości przeważają 100 – letnie drzewa.

- **Park podworski o powierzchni 4,2 ha w miejscowości Myślęta.** Park ten to pozostałość parku dworskiego założonego w II połowie XIX w. Wśród drzewostanu najwięcej jest drzew w wieku od 80 do 100 lat. Najczęściej występują tu: klony, lipy, topole białe, wiązy górskie buki.
- **Park podworski o powierzchni 2,00 ha w miejscowości Ruszkowo.** Park ten to pozostałość parku dworskiego założonego w II połowie XIX w. Przeważają gatunki liściaste, dominuje lipa drobnolistna i klon zwyczajny. Wiek drzew: 70-200 lat.
- **Park podworski o powierzchni 3,69 ha, w tym wód – 0,33 ha w miejscowości Gnojno.** Park ten o kształcie zbliżonym do kwadratu powstał po 1929 roku. Głównymi drzewami parku są: lipy, klony, jesiony, graby, świerki, brzozy w wieku około 60 lat.
- **Park krajobrazowy o powierzchni 3,27ha w miejscowości Malinowo.** Park ten to pozostałość dawnego parku dworskiego powstałego na przełomie XIX i XX w. Przeważające gatunki drzew: klon, grab, lipa.
- **Park krajobrazowy o powierzchni 1,80 ha w miejscowości Bursz.** Park ten to pozostałość dawnego ogrodu dworskiego, założonego na przełomie XIX/XX w. Roślinność parku ogranicza się do 12 gatunków drzew i 90 szt. krzewów liściastych. Dużą wartość historyczną przedstawiają 200 - 250 letnie lipy drobnolistne. Wiek pozostałego drzewostanu to 110 – 160 lat.
- **Park krajobrazowy o powierzchni 3,44 ha z II połowy XIX w. w miejscowości Rudolfowo.** Park, z uwagi na wiek drzew, zniszczenia wojenne i powojenne, uległ prawie całkowitemu zniszczeniu.
- **Park w Wilamowie.** Park ten to pozostałość dawnego parku dworskiego z około 1900 r. Obecny jego stan jest poważanie zubożony.

2.3. Społeczeństwo

2.3.1. Demografia

Procesy demograficzne silnie oddziałują na społeczno-gospodarcze warunki funkcjonowania danego obszaru. Dlatego też należy przeanalizować trendy w zmianach ludnościowych, które w sposób bezpośredni lub pośredni wpływają na rynek pracy i zjawiska społeczne. Do cech bezpośrednich wpływających na demografię należą: struktura wiekowa społeczeństwa i migracje. Do pośrednich z kolei należą cechy o charakterze rodzinnym i prorodzinnym.

Na dzień 31 grudnia 2014 r. liczba osób posiadających stałe miejsce zamieszkania w Gminie Działdowo wynosiła 9 823 (14,82% mieszkańców powiatu działdowskiego i 0,68% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego). Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć wahania liczby ludności. Największy spadek ludności o 50 osób miał miejsce

w 2011r., następnym roku nastąpił wzrost mieszkańców o 32 osoby, a w 2013 r. o kolejne 27 osób. W 2014 r. liczba ludności Gminy spadła o 13 osób (0,13%) w stosunku do roku poprzedniego. Gęstości zaludnienia w 2014 r. wynosiła 36 osób/km². Wskaźnik feminizacji w badanym okresie jest stosunkowo stały i wynosi 97-98 kobiet na 100 mężczyzn.

Dane dotyczące liczby ludności w Gminie Działdowo w latach 2010-2014 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba ludności Gminy Działdowo z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	osoba	9 827	9 777	9 809	9 836	9 823
mężczyźni	osoba	4 955	4 929	4 953	4 990	4 990
kobiety	osoba	4 872	4 848	4 856	4 846	4 833

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Zgodnie z danymi podanymi przez Główny Urząd Statystyczny w 2014 r. najwięcej mieszkańców było w miejscowościach: Księży Dwór (831 – 8,45%), Uzdowo (784 – 7,97%) i Ruszkowo (720 – 7,32%). Z kolei najmniej ludności mieszka w miejscowości: Gnojenko (45 – 0,45%), Bursz (70% - 0,71%) i Komorniki (85 -0,86%).

Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Działdowo (stan na 31.12.2013r.)

L.p.	Miejscowość ¹ statystyczna	Ludność				
		ogółem	w tym kobiety	z liczby ogółem w wieku		
				przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1	Burkat	445	227	116	273	56
2	Bursz	70	32	21	48	1
3	Filice	255	120	56	163	36
4	Gąsiorowo	241	120	74	146	21
5	Gnojenko	45	20	13	26	6
6	Gnojno	252	132	42	157	53
7	Grzybiny	385	196	77	249	59
8	Jankowice	247	118	56	170	21
9	Kisiny	601	300	143	369	89
10	Kłęczkowo	121	65	27	79	15
11	Komorniki	85	43	26	49	10
12	Kramarzewo	364	170	82	243	39

¹ Miejscowość statystyczna jest to zespół miejscowości, który przyjmuje nazwę miejscowości wiodącej. Zespół ten z reguły stanowią wieś i przyległe do niej mniejsze miejscowości. Dla wymienionych miejscowości statystycznych są to: Grzybiny - Grzybiny, Grzybiny Małe; Kłęczkowo - Kłęczkowo, Wilamowo; Krasnołąka - Krasnołąka, Krasnołąka; Księży Dwór - Księży Dwór, Prusinowo; Rywociny - Rywociny, Góry; Turza Wielka - Turza Wielka, Drzazgi; Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

13	Krasnołąka	282	127	66	188	28
14	Księży Dwór	831	416	185	547	99
15	Kurki	391	188	98	241	52
16	Lipówka	116	60	35	60	21
17	Malinowo	121	66	33	72	16
18	Mosznica	90	46	21	53	16
19	Mysłęta	251	122	67	159	25
20	Niestoja	149	77	51	80	18
21	Petrykozy	297	150	63	191	43
22	Pierławki	300	153	83	179	38
23	Požary	288	132	95	172	21
24	Rudolfowo	136	65	30	100	6
25	Ruszkowo	720	379	148	477	95
26	Rywociny	87	43	12	55	20
27	Sękowo	86	42	27	46	13
28	Sławkowo	383	197	100	232	51
29	Turza Wielka	678	332	154	427	97
30	Uzdowo	784	389	178	486	120
31	Wysoka	363	172	71	249	43
32	Zakrzewo	313	151	96	191	26

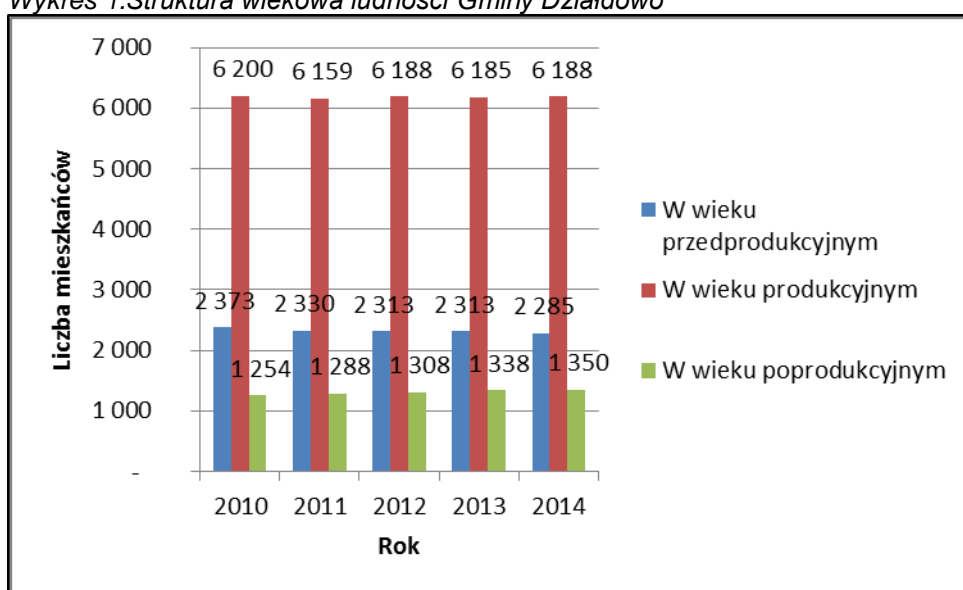
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Ważnym wyznacznikiem w analizie procesów demograficznych w Gminie Działdowo jest struktura wiekowa ludności, która odpowiada za obecne i przyszłe zmiany w wielkości zasobów pracy. Analizując poniższy wykres należy zwrócić uwagę na rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 7,65% w stosunku do 2010 r.), który wskazuje na przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa działdowskiego. Jednym ze wskaźników obrazującym powyższą sytuację jest współczynnik obciążenia demograficznego – *liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym*. W Gminie Działdowo wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 21,8, czyli jedna osoba w wieku poprodukcyjnym przypada na 5 osób pracujących. Powyższy wskaźnik wzrósł o 1,6 osób w stosunku do 2010 r. Rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji ogółem jest wyzwaniem dla polityki socjalnej państwa. Koniecznym się staje tworzenie specjalnych programów gwarantujących osobom starszym dostęp do specjalistycznych usług zdrowotnych i socjalnych. W związku z procesem starzenia się społeczeństwa wzrasta zapotrzebowanie na lekarzy geriatrów. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w połowie 2014 r. w Polsce było jedynie 321 geriatrów, czyli średnio 0,8 geriatry na 100

tys. mieszkańców. Skutki procesu starzenia się społeczeństwa to rosnące koszty opieki zdrowotnej, zabezpieczenia socjalnego oraz opieki długoterminowej, czyli pielęgnacji.

Kolejny wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. *liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym* wynosi 58,7i połączenie tego wskaźnika łącznie z pierwszym wskaźnikiem wskazuje, że Gmina Działdowo charakteryzuje się liczną grupą osób w wieku przedprodukcyjnym. Potwierdzeniem tego jest poniższy wykres, który wskazuje, że *ludność w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności ogółem* wynosi 23,3%. Należy również zwrócić uwagę, że w badanym okresie wskaźnik ten systematycznie spadał o 0,8 w stosunku do 2010 r.

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności Gminy Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Kolejnym czynnikiem wpływającym na zmiany zaludnienia w Gminie Działdowo w badanym okresie jest saldo migracji. Wzrost mobilności przestrzennej ludności ma swoje pozytywne i negatywne skutki. Do pozytywnych skutków migracji osób jest rozwój sektora usług takich jak: firmy transportowe i agencje turystyczne, które świadczą usługi związane z międzynarodowym przewozem ludności. Dodatkowo wzmacnia się też pozycja lokalnych firm budowlanych, które zatrudniane są do budowy domów czy remontów mieszkań za zarobione przez migrantów pieniądze. Negatywnym jednak skutkiem migracji jest odpływ osób dobrze wykształconych i postrzegane jest to jako utrata kapitału ludzkiego.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat saldo migracji w Gminie Działdowo było ujemne, tj. liczba osób, które opuściła region była większa niż liczba osób, która przeprowadziła się do Gminy Działdowo. Ujemne saldo migracji wynosiło 84 osoby, najwięcej w 2011 r. (62 osoby), natomiast w 2014 r. 20 osób zdecydowało się na migrację w kraju. W 2012 r. i w 2013 r. nastąpiło dodatnie saldo migracji. W badanym okresie liczba osób, która przeprowadziła się

za granicę była większa od liczby osób, która powróciła z zagranicy. Najwięcej osób zdecydowało się na migrację zewnętrzną w 2011 r.

Tabela 5. Saldo migracji mieszkańców Gminy Działdowo

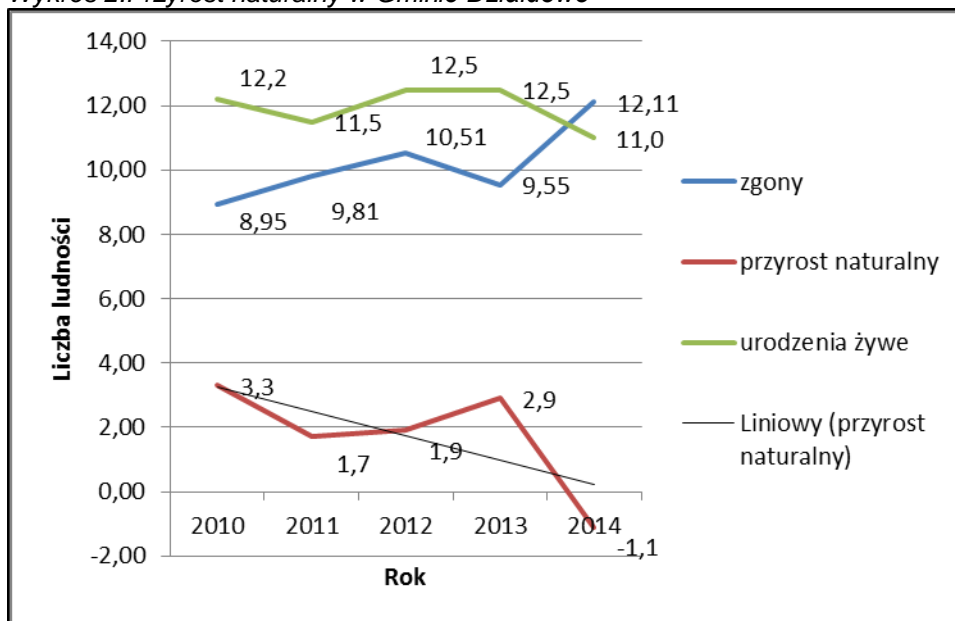
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Saldo migracji na pobyt stały						
saldo migracji gminnych wewnętrznych	osoba	-2	-62	4	8	-20
saldo migracji zagranicznych	osoba	1	-5	1	-3	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Pośrednim aspektem, który ma wpływ na procesy demograficzne to czynniki o charakterze rodzinnym i prorodzinnym. Na liczbę małżeństw ma wpływ sytuacja społeczna i ekonomiczna w kraju oraz warunki mieszkaniowe. Młodzi ludzie pragną najpierw skończyć studia, zdobyć pracę, później stawiają na pierwszym miejscu karierę zawodową, odkładając tym samym decyzję o małżeństwie i posiadaniu dziecka. Taka sytuacja prowadzi w konsekwencji do nielicznego potomstwa, zmieniając tradycyjny model rodziny.

W badanym okresie w Gminie Działdowo, liczba małżeństw zawieranych co roku maleje. Na przestrzeni 5 lat liczba zawartych małżeństw w poszczególnych latach spadła o 24 (z 68 w 2010 r. do 44 w 2014 r.), powodując tym samym spadek liczby urodzeń o 12 osób (z 120 w 2010 r. do 108 w 2014 r.). W tym samym czasie wzrosła liczba zgonów o 31 osób. Z powyższych danych wynika ujemny przyrost naturalny i zgodnie z poniższym wykresem tendencja tego procesu jest spadkowa.

Wykres 2. Przyrost naturalny w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Analizując wszystkie powyższe procesy demograficzne można stwierdzić, że największym problemem w Gminie Działdowo jest wyludnianie się mieszkańców. Młode osoby pragnące posiadania lepszego wykształcenia i poszukujące lepszych perspektyw życiowych decydują się na wyprowadzenie do większych miast. Z kolei na miejscu zostają osoby starsze wskazując na proces starzenia się społeczeństwa, co wpływa niekorzystnie na rozwój badanej Gminy. Migracje młodych osób skutkują też brakiem dzieci, co z kolei powoduje konieczność zamykania wiejskich szkół. Pogłębiający się kryzys demograficzny rzutuje również na politykę społeczną oraz kulturalną.

Analizując poniższą tabelę, która zawiera zestawienie wybranych danych dotyczących procesów demograficznych zachodzących w Gminach powiatu działdowskiego można zauważyć, że Gmina Działdowo charakteryzuje się najniższą gęstością zaludnienia, która wynosi 36 osób/km². Taki sam wskaźnik osiągnęła Gmina Płońnica, pozostałe Gminy mają wyższy wskaźnik od badanej Gminy.

Tabela 6. Zestawienie porównawcze podstawowych danych statystycznych (stan na 2014 r.)

Wyszczególnienie	Gmina Działdowo	Gmina m. Działdowo	Gmina Lidzbark	Gmina Iłowo - Osada	Gmina Płońnica	Gmina Rybno	Powiat działdowski	Województwo warmińsko-mazurskie
Ludność	9 823	21 489	14 549	7 330	5 812	7 283	66 286	1 443 967
Ludność na 1 km ²	36	1873	57	71	36	49	69	60
w % ogółu ludności w wieku:								
przedprodukcyjnym	23,3	18,2	19,7	21,5	21,2	21,8	20,3	18,8
produkcyjnym	63,0	64,8	63,1	62,2	61,7	63,7	63,5	64,2
poprodukcyjnym	13,7	17	17,1	16,3	17,1	14,6	16,2	17
Wskaźnik obciążenia demograficznego								
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,7	54,4	58,4	60,7	62,0	57,1	57,5	55,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	59,1	93,2	86,7	75,7	80,7	66,8	79,7	90,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	21,8	26,2	27,1	26,2	27,7	22,9	25,5	26,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,1	1,5	1,2	0,4	-2,2	3,3	0,8	0,6
Saldo migracji								
wewnętrzne	-20	-107	-98	-16	-33	-23	-297	-2 794
zewnętrzne	2	-2	-1	0	0	0	1	-782

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Analizując saldo migracji należy zwrócić uwagę, że w 2014 r. we wszystkich Gminach powiatu działdowskiego więcej osób opuściło daną Gminę, niż do niej się przeprowadziło na stałe. Gmina Działdowo zajęła pod tym względem drugie miejsce, po Gminie Iłowo-Osada. Natomiast analizując migracje zewnętrzne, w badanej Gminie więcej osób przeprowadziło się

z zagranicy niż się wyprowadziła za granicę. I pod tym względem Gmina Działdowo zajęła pierwsze miejsce.

2.3.2. Zatrudnienie i rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2014 r. w Gminie Działdowo było łącznie 871 osób pracujących. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba pracujących zmniejszyła się o 210 osób (19,43%).

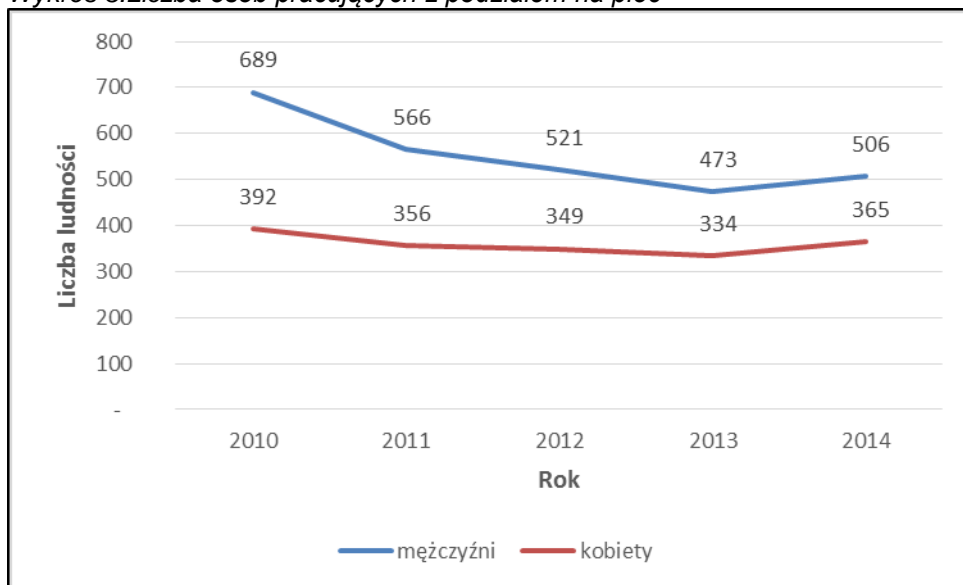
Tabela 7. Liczba pracujących mieszkańców Gminy Działdowo w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	1 081	922	870	807	871

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Analizując strukturę zatrudnionych pod względem płci (Wykres 3) należy zwrócić uwagę, że w całym badanym okresie liczba pracujących mężczyzn była większa niż pracujących kobiet. Największy spadek liczby pracujących osób w Gminie Działdowo w latach 2010-2014 nastąpił w 2011 r. – 159 mieszkańców, czyli o 14,7% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 3. Liczba osób pracujących z podziałem na płeć

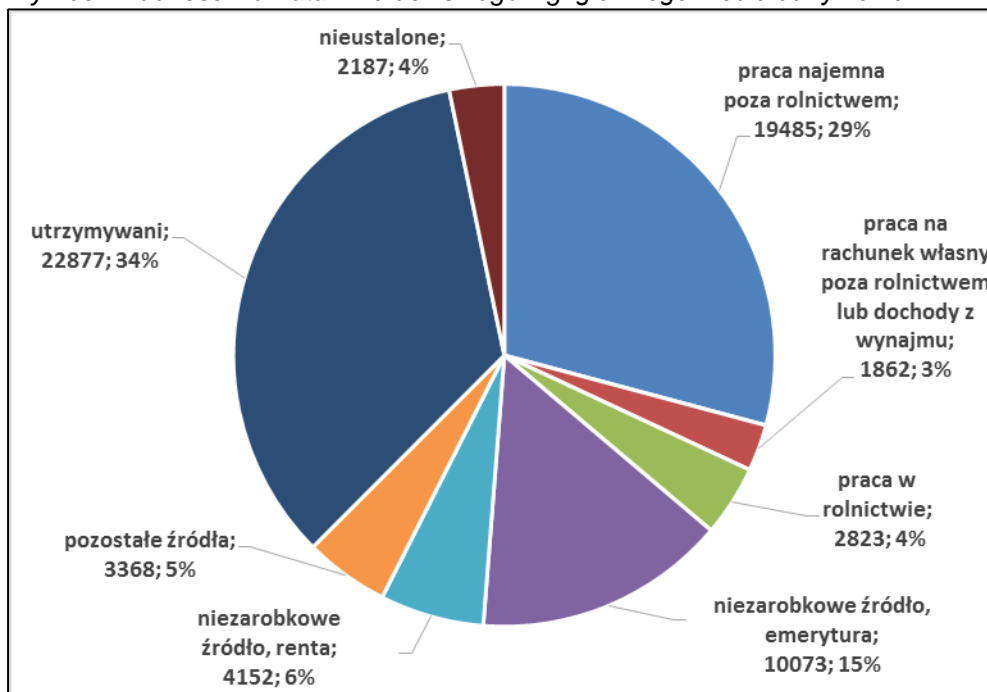
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl(31.10.2015 r.)

Wskaźnik *pracujący do ludności wieku produkcyjnym* wynosił w 2014 r. 14,1% i spadł o 3,3% w stosunku do roku 2010.

Ze względu na brak danych statystycznych dotyczących przeciętnego wynagrodzenia na poziomie Gmin, przedstawiono powyższy wskaźnik na poziomie powiatu. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców powiatu działdowskiego wynosi 2 946,62 zł i w relacji do średniej krajowej jest niższe o 24%.

Ze względu na brak danych statystycznych dotyczących źródeł utrzymania gospodarstw domowych w Gminie Działdowo, poniżej przedstawiono dane dla powiatu działdowskiego.

Wykres 4. Ludność Powiatu Działdowskiego wg. głównego źródła utrzymania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011

Z powyższego wykresu wynika, że 34% społeczeństwa działdowskiego jest utrzymywane, natomiast 29% żyje z pracy najemnej poza rolnictwem, a tylko 4% utrzymuje się z pracy w rolnictwie i 3% z pracy na rachunek własny. Świadczy to o niskiej aktywności zawodowej mieszkańców.

Do największych pracodawców działających na terenie Gminy Działdowo można zaliczyć: Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo-Usługowe "GREJPOL" w Malinowie, Zakład Produkcji Kotłów C.O. "MAKUS" w Malinowie, KOMBET Sp. z o.o. w Komornikach, BUDOKRUSZ Sp. z o.o., Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych Sp. z o.o., Zakład Produkcyjny "DEKORGLASS" Sp. z o.o. w Komornikach, ZPUH "SKED" w Kisinach, "ODYNIEC" Sp. z o.o. w Uzdowie, "DIREX" Sp. jawna w Grzybinach, "AgriPol" Sp. z o.o., Zakład Produkcji Przewodów Elektrycznych "ELTRIM" w Ruszkowie.

Tabela 8. Wskaźnik "pracujący do ludności w wieku produkcyjnym" w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Gmina Działdowo	Gmina m. Działdowo	Gmina Lidzbark	Gmina Iłowo - Osada	Gmina Płońnica	Gmina Rybno	Powiat działdowski	Województwo warmińsko-mazurskie
Pracujący ogółem	871	6 409	2 064	674	360	956	11 334	b.d.
Pracujący do ludności w wieku produkcyjnym	14,1%	46,0%	22,5%	14,8%	10,0%	20,6%	26,9%	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

W celu porównania rynku pracy w Gminie Działdowo z innymi jednostkami samorządowymi wskazanymi w powyższej tabeli, posłużono się wskaźnikiem *pracujący do ludności w wieku produkcyjnym* w 2014 r. Z analizy wynika, że wspomniany wskaźnik jest największy w Gminie m. Działdowo (46%). W Gminie Działdowo udział pracujących w wieku produkcyjnym wynosi 14,1%. Jest to wynik gorszy od osiągniętego wskaźnika dla powiatu działdowskiego (26,9%).

2.3.3. Bezrobocie

Według Głównego Urzędu Statystycznego w Gminie Działdowo w 2014 r. poziom bezrobocia badany za pomocą wskaźnika *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* wynosił 16,8% i wzrósł o 1 % w stosunku do roku 2010.

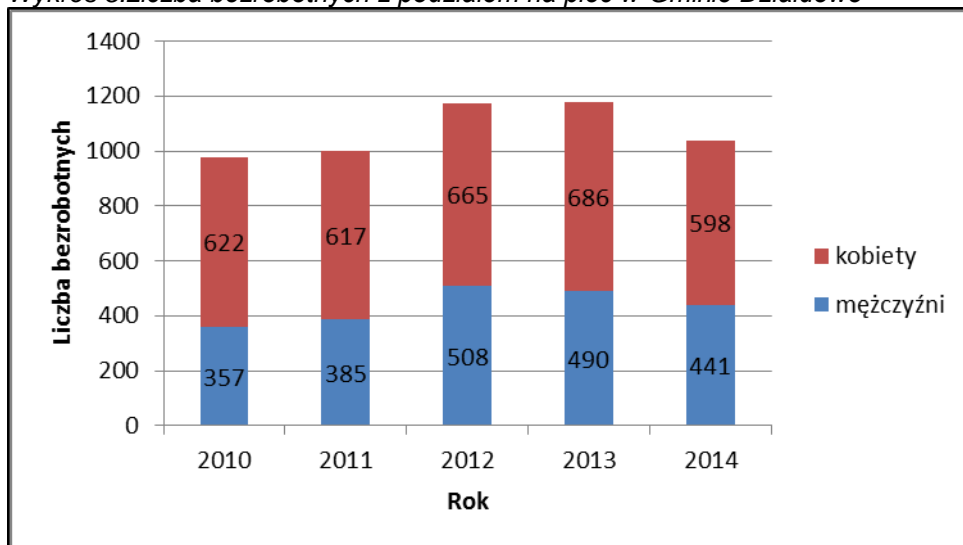
Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani						
ogółem	osoba	979	1002	1173	1176	1039
mężczyźni	osoba	357	385	508	490	441
kobiety	osoba	622	617	665	686	598
ogółem	%	15,8	16,3	19,0	19,0	16,8
kobiety	%	21,9	21,9	23,6	24,5	21,3
mężczyźni	%	10,6	11,5	15,1	14,5	13,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie na koniec 2014 r. w Gminie Działdowo zarejestrowanych było 1 039 bezrobotnych, w tym 598 kobiet (57,55%). W stosunku do 2010 r. liczba bezrobotnych wzrosła o 60 osób.

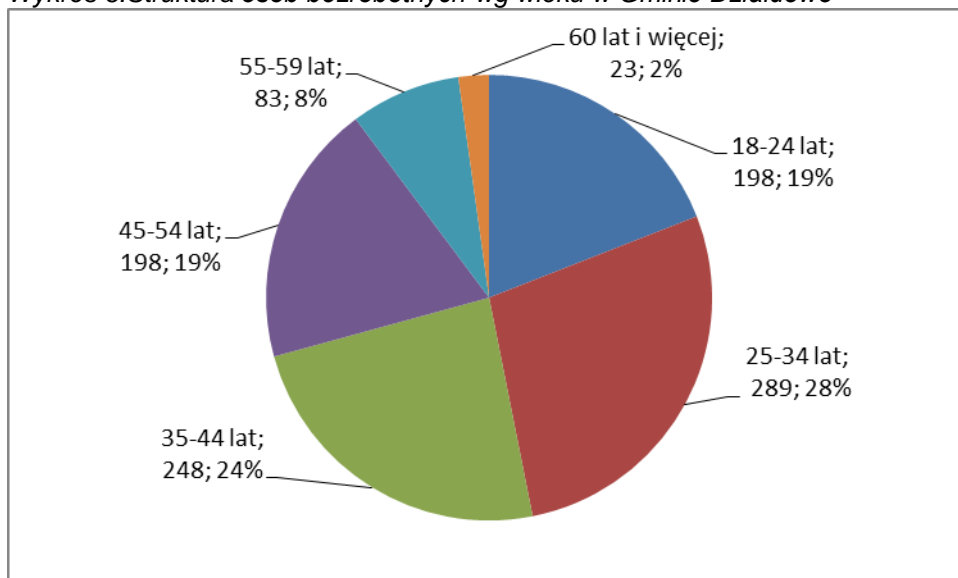
Wykres 5. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Analizując dane z okresu 2010-2014 przedstawione na powyższym wykresie, należy zwrócić uwagę, że przez cały badany okres liczba bezrobotnych kobiet była wyższa niż mężczyzn. Najwięcej bezrobotnych kobiet było w 2013 r. (686 osób), kiedy to w badanym okresie w Gminie Działdowo była największa liczba bezrobotnych (1 176 osób). Liczba bezrobotnych kobiet zmalała o 24 osoby w stosunku do 2010 r. Natomiast w badanym okresie nastąpił wzrost bezrobotnych mężczyzn o 84 osoby.

Wykres 6. Struktura osób bezrobotnych wg wieku w Gminie Działdowo

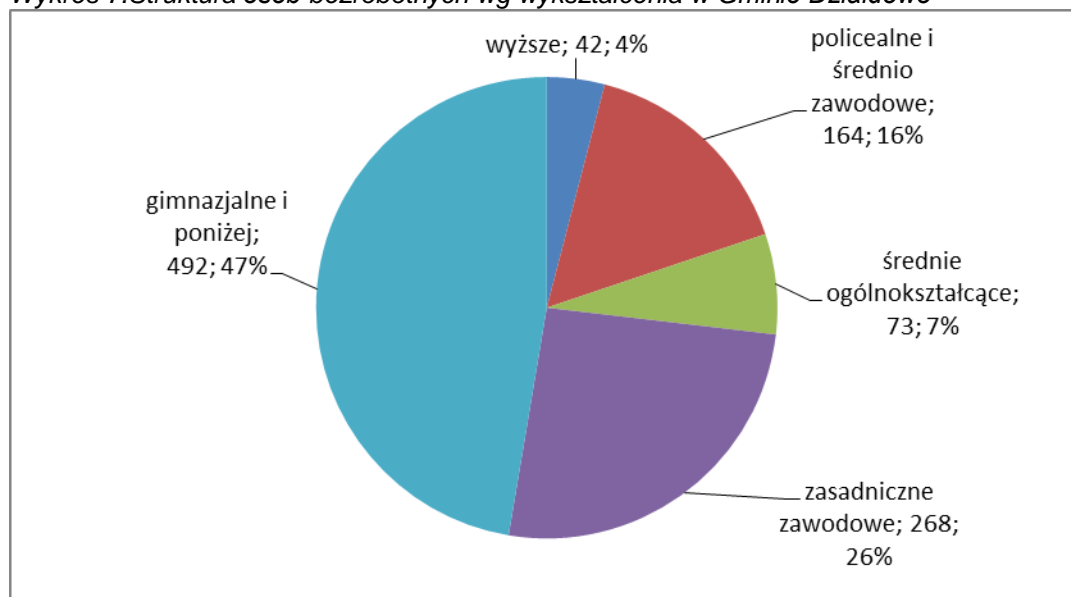

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

W 2014 r. największą grupę bezrobotnych wg wieku w Gminie Działdowo stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lata i stanowiły 28% (289 osób) ogólnej liczby bezrobotnych. Wśród tej grupy przeważają kobiety (189 osób) oraz osoby będące bez pracy powyżej 24 miesięcy (113 osób). Najmniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby powyżej 60 roku życia

(23 osoby - 2%), które przeważnie pozostają bez pracy powyżej 24 miesięcy (13 osób). Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia wg wieku przedstawia Wykres 7.

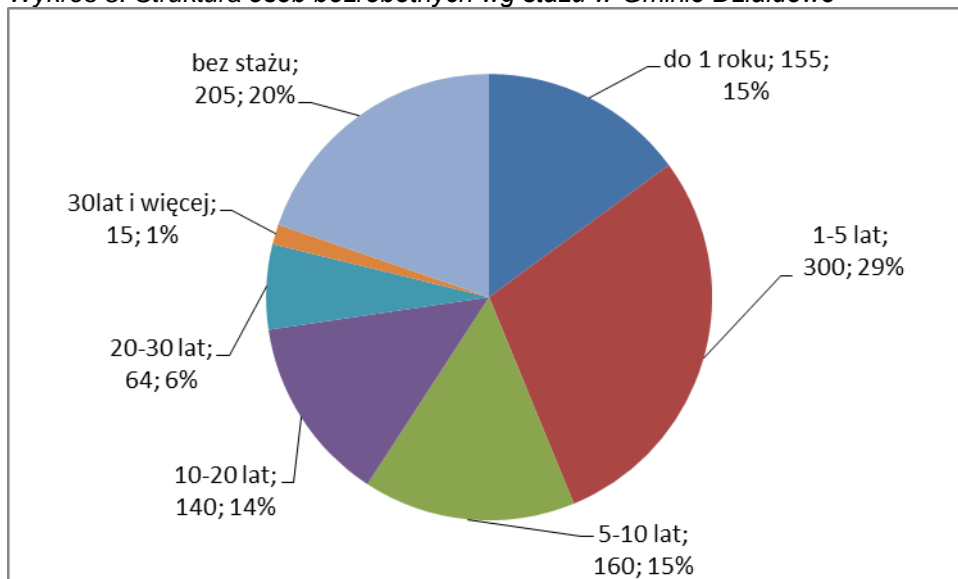
Wykres 7. Struktura osób bezrobotnych wg wykształcenia w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie.

Jednym z czynników determinujących konkurencyjność zasobów ludzkich na rynku pracy są kwalifikacje. Analizując strukturę bezrobocia według wykształcenia w Gminie Działdowo można zauważyć, że największa liczba osób bezrobotnych ma wykształcenie gimnazjalne i poniżej (492 osób – 47% ogółu bezrobotnych). Wśród tej grupy jest 260 kobiet oraz 209 osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy. Natomiast najmniejszą grupą bezrobotnych wg wykształcenia są osoby posiadające wykształcenie wyższe (42 osoby – 4% ogółu bezrobotnych). Wśród tej grupy są 33 kobiety, które najczęściej pozostają bez pracy powyżej 24 miesięcy (11 osób). Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia wg stażu przedstawia Wykres 8.

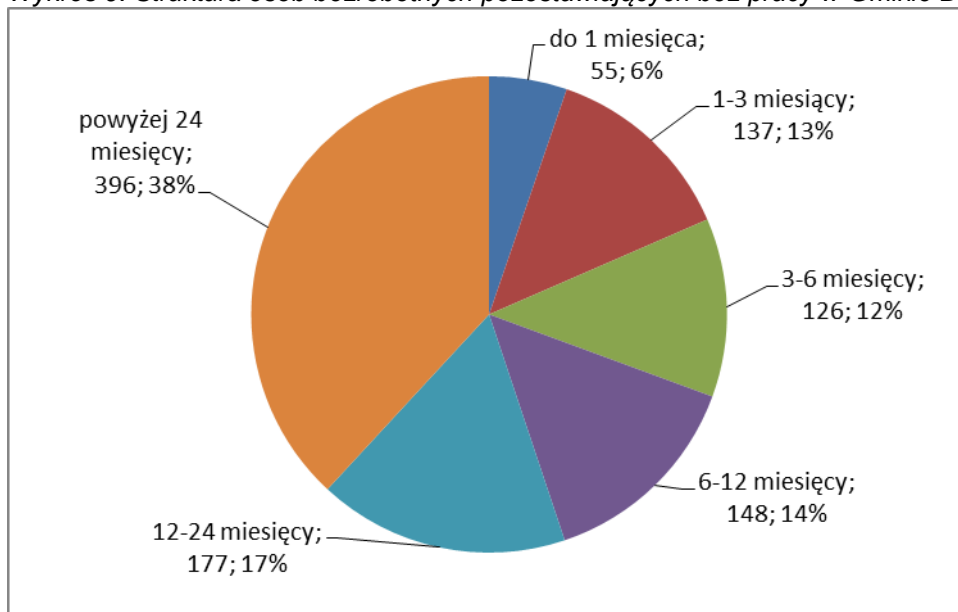
Wykres 8. Struktura osób bezrobotnych wg stażu w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

W 2014 r. największą grupę bezrobotnych w Gminie Działdowo (29% - 300 osób, w tym 111 kobiet) stanowiły osoby ze stażem od 1 do 5 lat. Najczęściej były to osoby pozostające bez pracy pomiędzy 12-24 miesiące. Natomiast najmniejszą grupę bezrobotnych wg stażu, to były osoby posiadające ponad 30 lat stażu (1% - 15 osób, w tym 2 kobiety) oraz pozostawały bez pracy pomiędzy 12-24 miesiące. Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia wg stażu przedstawia Wykres 9.

Wykres 9. Struktura osób bezrobotnych pozostawiających bez pracy w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

Najliczniejszą grupą bezrobotnych w Gminie Działdowo pod względem pozostawania bez pracy były osoby długotrwale bezrobotne, czyli powyżej 24 miesięcy (38% - 396 osób,

w tym 286 kobiet). Natomiast najmniejszą grupę bezrobotnych pod względem powyższego kryterium stanowiły osoby do 1 miesiąca pozostawania bez pracy (6% - 55 osób, w tym 22 kobiety).

W Gminie Działdowo znajduje się 920 (w tym 546 kobiet) bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czyli osób do 25 roku życia, długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego, bez wykształcenia średniego, samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, osoby po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, niepełnosprawni oraz osoby po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego. Najczęściej te osoby pozostają bez pracy powyżej 24 miesięcy (396 osób), mają 25-34 lata (266 osób), wykształcenie gimnazjalne i poniżej (436) i staż pracy jest pomiędzy 1-5 lat (279 osób). W porównaniu z 2010 r. liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zmalała o 15 osób. W 2010 r. najczęściej osoby pozostawały bez pracy powyżej 24 miesięcy (239 osób), miały 25-34 lata (266 osób), wykształcenie gimnazjalne i poniżej (458 osób) i staż pracy jest pomiędzy 1-5 lat (252 osoby). W 2010 r. liczba kobiet wśród bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy wynosiła 592 osoby, co stanowi zmniejszenie tej grupy o 46 osób w 2014 r.

Instytucją rynku pracy, która obsługuje i pomaga bezrobotnym w powiecie działdowskim jest Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie. Działania, jakie realizuje PUP skierowane są na:

1. Aktywizację zawodową bezrobotnych poprzez dostępne formy wsparcia:

- prace interwencyjne oraz roboty publiczne,
- szkolenia indywidualne i grupowe,
- finansowanie części kosztów studiów podyplomowych,
- staże zawodowe oraz przygotowanie zawodowe,
- prace społecznie użyteczne,
- poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy,
- refundacje kosztów dojazdów, zakwaterowania oraz opieki nad dzieckiem,
- tworzenie nowych miejsc pracy w ramach doposażenia wyposażenia stanowiska pracy,
- organizacja szkoleń z zakresu aktywnego poszukiwania pracy oraz zajęć aktywizacyjnych,

2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia poprzez:

- szkolenia bezrobotnych chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą,
- udzielanie pomocy informacyjno-doradczej
- udzielanie jednorazowych środków na tworzenie lub doposażenie stanowiska pracy,
- promocję przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia poprzez kampanie promocyjno-informacyjne.

3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integracja społeczna bezrobotnych poprzez:

- roboty publiczne i prace interwencyjne,
- organizacja prac społecznie użytecznych,
- wspieranie zatrudnienia w sferze usług socjalnych i pomocy społecznej,
- poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

Tabela 10. Zestawienie porównawcze podstawowych danych statystycznych (stan na 2014 r.)

Wyszczególnienie	Gmina Działdowo	Gmina m. Działdowo	Gmina Lidzbark	Gmina Iłowo - Osada	Gmina Płońska	Gmina Rybno	Powiat działdowski	Województwo warmińsko-mazurskie
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)								
ogółem	16,8	10,3	16,0	14,3	13,6	12,9	13,5	10,6
kobiety	21,3	11,2	19,5	15,5	17,0	16	15,9	11,8
mężczyźni	13,1	9,4	13,1	13,1	10,9	10,3	11,4	9,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Według Głównego Urzędu Statystycznego, największy poziom bezrobocia badany za pomocą wskaźnika *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* był w Gminie Działdowo. Natomiast najmniejszy poziom bezrobocia wyniósł w mieście Działdowo (10,3%) i osiągnięty wskaźnik jest mniejszy od wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego.

Analizując powyższą tabelę można zauważyć, że we wszystkich Gminach w powiecie działdowskim większy poziom bezrobocia występował u kobiet. Podobnie sytuacja występuje dla całego województwa warmińsko-mazurskim.

2.3.4. Bezpieczeństwo

Zgodnie z art. 7 ustawy z dn. 08 marca 1990r o samorządzie gminnym, Gmina ma obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w tym: ładu przestrzennego, ochrony zdrowia, porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej.

Jedną z instytucji, która czuwa nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy jest *Komenda Powiatowa Policji w Działdowie*. Do najważniejszych zadań Komendy wynikających z art. 1 ust. 2 ustawy z dn. 6 kwietnia 1990 r. o Policji, jest inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym.

W Tabeli 11 przedstawiono statystykę przestępstw i wykroczeń występujących na terenie Gminy.

Tabela 11. Przepięstwa występujące na terenie Gminy Działdowo

WYBRANE KATEGORIE PRZESTĘPSTW	wszczęto postępowañ w tym rejestrowe 2014 r.	wszczęto postępowañ w tym rejestrowe 2015 r. (stan na 10.2015 r)	Wskaźnik Dynamiki w %	WYKRYWALNOŚĆ	
				2014 r.	2015 r.
Kradzież rzeczy cudzej	189	161	85,2	50,6	47,5
Kradzież z włamaniem	116	165	142,2	61,2	51,9
Kradzież rozbójnicza, rozbój, wymuszenie rozbójnicze	7	4	57,1	90	100
Udział w bójce lub pobiciu	8	1	12,5	100	100
Kradzież samochodu poprzez włamanie	10	10	100%	20	0
Zniszczenie mienia	49	46	93,9	42,9	27,8
Uszczerbek na zdrowiu	25	23	92	100	100
Narkotyki	36	36	100%	100	100
Zabezpieczenia majątkowe	95	75	78,9	bd	bd
Suma w 7 kategoriach	535	521	-	-	-

Źródło: Komenda Powiatowa Policji

Straż Gminna w Działdowie to samorządową, umundurowaną formacją mającą na celu wykonywanie czynności administracyjno - porządkowych w zakresie ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych (Dz. U. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.). Obszar działania straży gminnej to Gmina Działdowo.

Do podstawowych zadań straży gminnej należy m.in.: ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym, współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.

Straż gminna współpracuje z gminnymi szkołami, głównie z gimnazjami, w przypadkach naruszania regulaminu szkoły, jak również w celu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich. Strażnicy aktywnie uczestniczą w Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Działdowo, Zespole Interdyscyplinarnym Gminy Iłowo-Osada, Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Powiatu Działdowskiego. Straż współpracuje z Powiatową Komendą Policji w Działdowie w zakresie wymiany bieżących informacji o występujących na terenie zagrożeniach i innych niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań, oraz wszelkiej pomocy.²

Ponadto straż gminna prowadziła m.in. akcje: "Bezpieczna droga do szkoły", "Bezpieczne wakacje", "Bezpieczna droga".

Dodatkowo na terenie Gminy Działdowo znajdują się **7 ochotniczych straży pożarnych**, które wykonują zadania o charakterze użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej. OSP działają na rzecz ochrony życia i mienia ludności przed klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi.

Ponadto Gmina Działdowo podejmuje różne działania, aby zwiększyć bezpieczeństwo swoich mieszkańców m.in. przyjmując co roku uchwałę **Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii**. Zgodnie z Uchwałą Nr XVI/109/15 Rady Gminy Działdowo z dnia 9 grudnia 2015 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Działdowo na 2016 rok podjęte powinny zostać następujące działania:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem;
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej;
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży.

Program skierowany jest do osób zagrożonym uzależnieniem i osób uzależnionych. Natomiast realizatorem programu jest Wójt Gminy Działdowo przy współudziale m.in.:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
2. Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Działdowie;
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie;
4. Placówki oświatowe z terenu Gminy Działdowo;
5. Inne podmioty, np. osoby fizyczne i prawne, podmioty nie posiadające osobowości prawnej, które realizują zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz organizacje pozarządowe, którym zlecane są zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

²www.straz.ugdzialdowo.pl

Kolejnym uchwalonym dokumentem przez Gminę jest **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, którego zadaniami są:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej, prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy³ oraz występowaniu przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. Ograniczenie dostępności alkoholu.

Realizatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest :

1. Wójt Gminy Działdowo;
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie;
4. Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Działdowie;
5. Policja;
6. Placówki oświatowe z terenu Gminy Działdowo;
7. Sąd;
8. Organizacje pozarządowe;
9. Księża.

Kolejnym uchwalonym dokumentem, którego celem jest zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców jest **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015**. Celem Programu jest „przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodziny, w których ten problem występuje”.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie przy współpracy z Urzędem Gminy Działdowo koordynuje Program. Natomiast realizatorami Programu są:

1. Wójt Gminy Działdowo poprzez Urząd Gminy Działdowo,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie,

³ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.).

3. Partnerzy Wewnętrzni, tj. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Działdowo,
4. Partnerzy Zewnętrzni, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie, policja, służby więzienne, sądy, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, administracja rządowa, media, szkoły, przedszkola, kościoły, a także eksperci, którzy - w zależności od celu i rodzaju zadania – są zapraszani do współpracy przez realizatorów Programu.

2.4. Gospodarka

2.4.1. Rolnictwo

Według ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego 2010 powierzchnia gospodarstw rolnych ogółem wynosi 17 160,36 ha, natomiast liczba gospodarstw rolnych ogółem wynosi 958. Użytki rolne na terenie Gminy Działdowo zajmują 15 951,51 ha powierzchni, co stanowi 58,61% całej powierzchni Gminy. Produkcją rolną zajmuje się według danych Powszechnego Spisu Rolnego 496 gospodarstw domowych - łączna powierzchnia zasiewów wynosiła 12 360,08 ha.

Tabela 12. Liczba oraz powierzchnia gospodarstw rolnych w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia (ha)
grunty ogółem	958	17 160,36
użytki rolne ogółem	956	15 951,51
użytki rolne w dobrej kulturze	569	15 679,43
pod zasiewami	496	12 360,08
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	29	144,99
uprawy trwałe	21	19,73
sady ogółem	21	19,63
ogrody przydomowe	37	5,53
łąki trwałe	438	2 416,93
pastwiska trwałe	210	732,17
pozostałe użytki rolne	456	272,07
las i grunty leśne	228	509,65
pozostałe grunty	825	699,20

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego w 2002 r. powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie Gminy Działdowo wynosiła 18 894,21 ha, co oznacza, że do 2010 r. uległa

zmniejszeniu o 1 733,85 ha. W 2010 r. odnotowano 949 gospodarstwa rolne (w tym 946 gospodarstwa indywidualne), czyli na przestrzeni 8 lat wzrosła o 9 liczba gospodarstw rolnych.

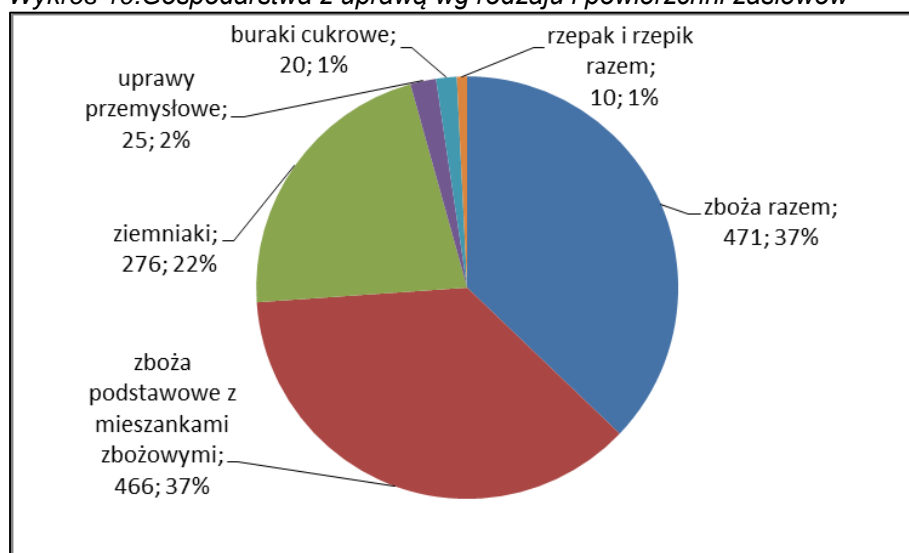
Tabela 13. Gospodarstwa rolne według siedziby w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	gospodarstwa rolne ogółem		gospodarstwa indywidualne	
	gospodarstwa ogółem	gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą	gospodarstwa ogółem	gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą
ogółem	958	571	957	570
do 1 ha włącznie	424	52	424	52
powyżej 1 ha razem	534	519	533	518
1 - 5 ha	137	126	137	126
1 - 10 ha	203	191	203	191
1 - 15 ha	308	295	308	295
5 - 10 ha	66	65	66	65
5 - 15 ha	171	169	171	169
10 -15 ha	105	104	105	104
5 ha i więcej	397	393	396	392
10 ha i więcej	331	328	330	327
15 ha i więcej	226	224	225	223

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Wiodącym kierunkiem produkcji rolnej w Gminie Działdowo jest uprawa zbóż, którą zajmowało się 741 gospodarstwa rolne. Drugą wiodącą produkcją zasiewów jest uprawa ziemniaków, którą zajmowało się 276 gospodarstw rolnych.

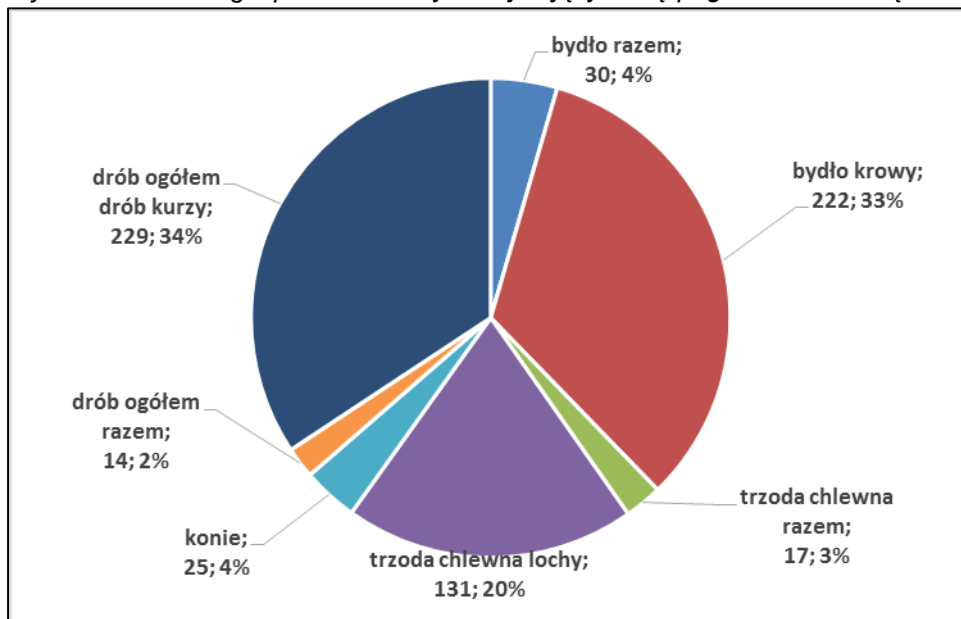
Wykres 10. Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2010 r. 388 gospodarstwach rolnych posiadało ciągniki. Łącznie we wszystkich gospodarstwach rolnych było 698 ciągników.

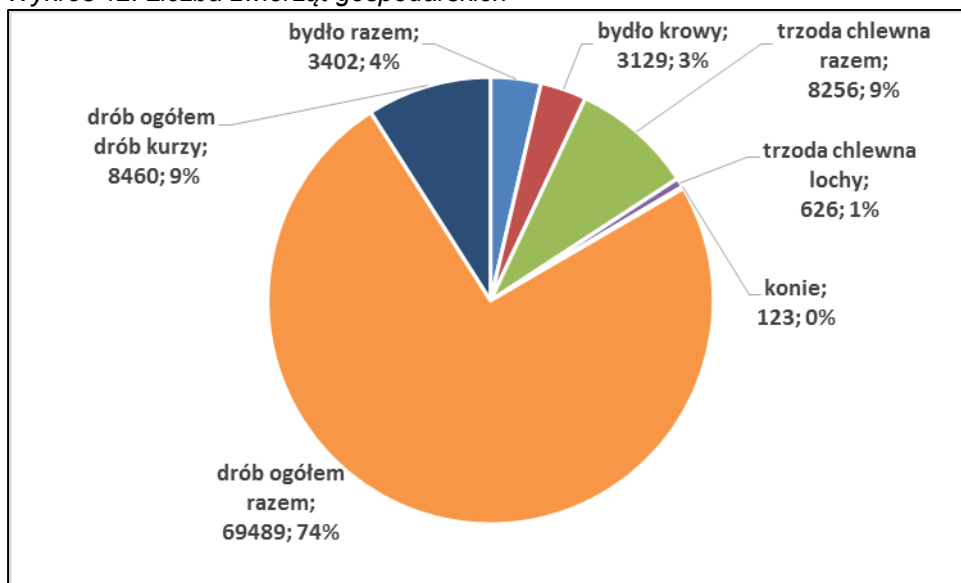
Wykres 11. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się pogłowiem zwierząt

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Zgodnie z powyższym wykresem najczęściej gospodarstw rolnych zajmuje się pogłowiem drobiu kurzego – 229 gospodarstwa, co stanowi 34% ogółu gospodarstw oraz pogłowiem krowy (222 gospodarstw – 33%).

Wykres 12. Liczba zwierząt gospodarskich

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

W 2010 r. pogłowie drobiu liczyło 69 489 szt., co stanowi 74% wszystkich zwierząt gospodarskich. Najmniej, bo tylko 123 konie (0,12%) było w gospodarstwach Gminy Działdowo.

2.4.2. Leśnictwo

Statystycznie lasy rosnące na terenie Gminy Działdowo należą do IV Krainy Mazowiecko – Podlaskiej.

Lasy, które są własnością Skarbu Państwa, zarządzane są przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (na podstawie Ustawy o lasach - Dz.U.2011. Nr. 12 poz. 59 z późn. zmianami). Nie dotyczy to jednak lasów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz lasów będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów. Organami wykonawczymi w realizacji zadań związanych z zarządaniem nad lasami są Dyrektorzy Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych. Podstawową jednostką organizacyjną w strukturze zarządzania Lasów Państwowych jest Nadleśnictwo, na czele którego stoi Nadleśniczy.

Lasy Gminy Działdowo położone są na terenach objętych zarządaniem 2 Nadleśnictw i są to:

- Nadleśnictwo Lidzbark;
- Nadleśnictwo Dwukopy.⁴

Tabela 14. Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
lasów ogółem	ha	520,60	533,40	616,40	668,78	695,27
grunty leśne prywatne ogółem	ha	517,60	529,00	612,00	663,59	690,08
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	510,80	529,00	612,00	663,59	690,08
grunty leśne Gminne ogółem	ha	3,00	4,40	4,40	5,19	5,19

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Powierzchnia lasów w Gminie Działdowo wynosiła w 2014 r. 695,27 ha i była większa o 33,5% w stosunku do 2010 r. Największa powierzchnia gruntów leśnych jest własnością prywatną (99,25%).

2.4.3. Działalność gospodarcza

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2014 r. w Gminie Działdowo było zarejestrowanych 408 podmiotów gospodarczych, co stanowi 3% zarejestrowanych podmiotów w powiecie działdowskim i 0,3% w województwie warmińsko-mazurskim. Na przestrzeni ostatnich 5 lat o 34 wzrosła liczba zarejestrowanych podmiotów.

⁴Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018

Tabela 15. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Gminie Działdowo

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	374	356	361	385	408
sektor publiczny	21	21	22	22	22
sektor prywatny	353	335	339	363	386

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Najwięcej zarejestrowanych firm funkcjonuje w sektorze prywatnym (386). Natomiast w sektorze publicznym, który reprezentuje takie działy jak administracja, bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i edukacja, działa 22 podmioty gospodarcze. Na badanym obszarze nie ma zarejestrowanych przedsiębiorstw państwowych, natomiast zarejestrowanych są stowarzyszenia oraz spółdzielnie.

Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2014 r.)

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarcze													
	Ogółem	%	sektor				przedsiębiorstwo państwowe		spółdzielnie		fundacje		stowarzyszenia i organizacje społeczne	
			publiczny		prywatny		ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
			ogółem	%	ogółem	%								
Województwo warmińsko-mazurskie	123 361	100%	5 466	100%	117 890	100%	3	100%	741	10000%	423	100%	4 750	100%
Powiat działdowski	4 167	3%	212	3,9%	3 955	3,4%	0	0	41	5,5%	6	1,4%	159	3,3%
Gmina Działdowa	408	0,3%	22	0,4%	386	0,3%	0	0	2	0,3%	0	0,0%	24	0,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

W Gminie Działdowo na koniec 2014 r. było zarejestrowanych 22 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym 5 z udziałem kapitału zagranicznego. Dodatkowo na terenie Gminy funkcjonują 12 spółek cywilnych, a osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na koniec 2014 r. było 308.

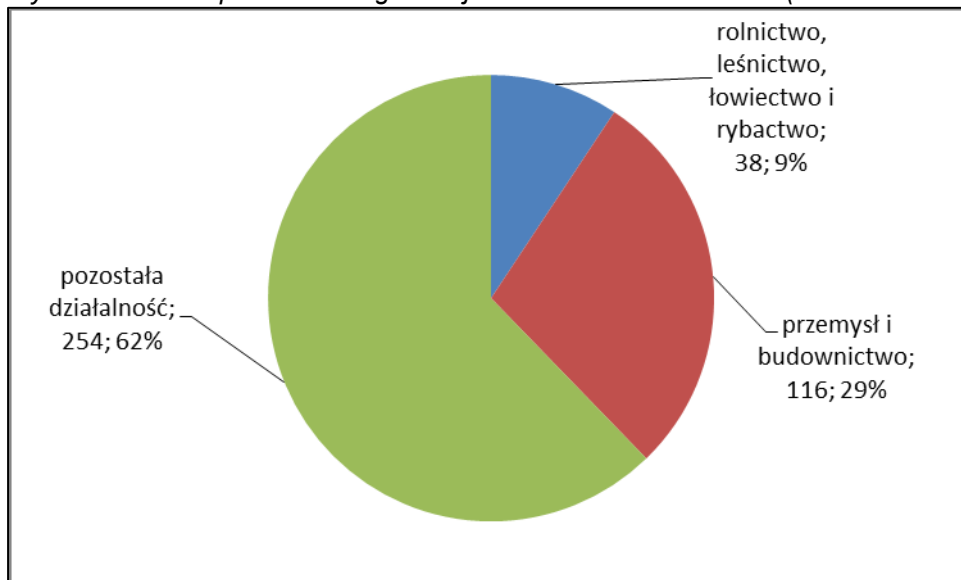
Tabela 17. Liczba spółek działających w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2014 r.)

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarcze										
	spółki prawa handlowego	w tym								spółki cywilne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		akcyjne	w tym				z ograniczoną odpowiedzialnością	w tym			
			jednoosobowe Skarbu Państwa	z udziałem kapitału zagranicznego		jednoosobowe Skarbu Państwa		z udziałem kapitału zagranicznego			
Województwo warmińsko-mazurskie	7 632	151	5	7	6 244	5	1 012	6544	87 701		
Powiat działdowski	164	25	0	0	132	0	24	185	2 278		
Gmina Działdowa	22	0	0	0	22	0	5	12	308		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Zgodnie z przedstawionym poniżej wykresem najniższy udział podmiotów według rodzajów działalności PKD 2007 mają przedsiębiorstwa związane z rolnictwem, leśnictwem i rybactwem (9% - 38 podmiotów). Przemysł i budownictwo osiągnęło 29% (116 przedsiębiorstw), a największy udział w ogóle podmiotów mają przedsiębiorstwa z grupy pozostała działalność (62% - 254 podmiotów).

Wykres 13. Udział podmiotów wg rodzajów działalności PKD 2007 (stan na 31.12.2014 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności można zauważyć, że trzema sekcjami, w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych w Ornece są:

- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 244 podmiotów,
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 228 podmiotów,
- Budownictwo – 111 podmiotów.

Tabela 18. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Działdowo według sekcji PKD 2007

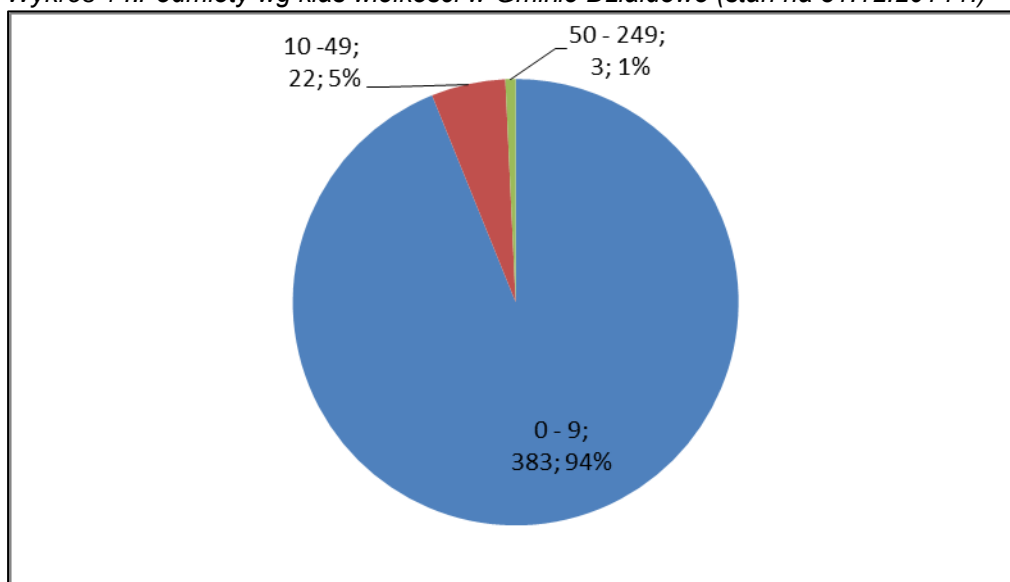
Sekcja	Sekcje PKD wg 2007	Liczba podmiotów gospodarczych
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	47
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
Sekcja F	Budownictwo	63
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	101
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	24
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11
Sekcja J	Informacja i komunikacja	0
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8

Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	16
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	11
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10
Sekcja P	Edukacja	21
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników: gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	18
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0
OGÓŁEM		408

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Z analizy poniższego wykresu wynika, że zdecydowana większość (94%) podmiotów gospodarczych stanowią mikroprzedsiębiorstwa (383 podmioty), czyli zatrudniające do 9 osób. Na terenie Gminy Działdowo zarejestrowanych jest 22 małych przedsiębiorstw (zatrudniające 10-49 osób) oraz 3 podmioty gospodarcze, które można zakwalifikować jako średnie przedsiębiorstwo (50-249 osób). Na terenie Gminy nie funkcjonują podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Wykres 14. Podmioty wg klas wielkości w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2014 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl(31.10.2015 r.)

Osoby, które planują rozpocząć swoją działalność gospodarczą mogą starać się o bezzwrotne dotację z Europejskiego Funduszu Społecznego. Ponadto, na terenie Gminy

Działdowo instytucją, która udziela dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej jest Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie. Ponadto można otrzymać dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

2.4.4. Turystyka

Na rozwój turystyczny danego regionu wpływa kilka cech: informacja o regionie, dostępność usług, transport publiczny, infrastruktura noclegowa i gastronomiczna, usługi rekreacyjne, walory kulturowe oraz walory krajobrazowe i przyrodnicze.

Na obszarze Gminy Działdowo występują obiekty, które ze względu na swą wartość historyczną stanowią cenne zabytki:

1. Sakralne:

- Kościół Matki Bożej Różańcowej w Turzy Wielkiej

Fot. 1. Kościół w Turzy Wielkiej

Źródło: www.Gminadzialdowo.pl

Pierwszy kościół w Turzy wybudowano pod koniec XIV wieku, ale został zniszczony wskutek bitew pomiędzy Krzyżakami a Litwinami i Polakami. Nowy kościół powstał dopiero po I wojnie światowej.

Świątynia stanowi budowlę murowaną, z wieżą, chórem, amboną oraz zakrystią. Mieści około 700 osób. Wnętrze jest salowe a do jego zachodniej części dostawiona jest przybudówka, w której mieści się zakrystia oraz prezbiterium. Kościół został otynkowany, a ściany dodatkowo wzmocniono stalowymi ściągnięciami, znajdującymi się wokół budynku. Chór jest drewniany, podparty filarami, a okna półkolistie zamknięte. Ciekawostką jest fakt, iż świątynia nie posiada organów. Dach kościoła jest dwuspadowy. Elementem wyposażenia

kościół są dwa ołtarze boczne oraz ołtarz główny, w którym umieszczony został obraz Matki Boskiej Różańcowej ze św. Dominikiem i Klarą.

Po wybuchu II wojny światowej, kościół zamknięto od 1939 do 1942 roku. W tym okresie służył za magazyn, uległo wtedy także uszkodzeniu wiele cennych przedmiotów m.in. Ołtarz Grobu Pańskiego, tabernakulum oraz Szopka Bożego Narodzenia.⁵

- Neogotycki Kościół powstały w latach 1854-1856 w Burkacie

Fot. 2. Kościół w Burkacie

Źródło: www.Gminadzialdowo.pl

Pierwszy drewniany kościół w Burkacie zbudowali Krzyżacy w XIV lub XV wieku. Uległ on zniszczeniu podczas wojen polsko – krzyżackich. Na jego fundamentach pobudowano nową świątynię, która w 1530 r. została przejęta przez wyznawców ewangelizmu. W 1541 roku powstała tu parafia ewangelicko-augsburska, w której skład wchodziły miejscowości: Burkat, Filice, Skurpie, Niestoja oraz Klęczkowo. W 1619 r. do świątyni sprowadzono dzwony, które w 1898 r. zostały wymienione w Elblągu na nowe. Kościół przetrwał około 200 lat. W 1821 r. uległ całkowitemu zniszczeniu.

Nowa neogotycka świątynia powstała w latach 50. XIX wieku, jako budulec posłużył kamień polny oraz cegła. Charakterystycznym elementem architektury jest brak wieży kościelnej. Zamiast niej po obu stronach kościoła występują ceglane, schodkowe szczyty. W świątyni jest prosty, drewniany strop, zdobiony w wielobarwne wzory, natomiast w prezbiterium występuje sklepienie żebrowe. Posadzka i chór, na który można wejść schodami znajdującymi się po obu stronach nawy, są także drewniane. W tym stanie świątynia

⁵ Przewodnik po Gminie Działdowo

funkcjonuje do dziś. Parafia pozostawała pod patronatem rządu pruskiego, który od 1860 r. wprowadził obowiązek odprawiania nabożeństw w języku niemieckim.

Po zakończeniu I wojny światowej wieś została włączona do Rzeczypospolitej. Po II wojnie światowej świątynia została przejęta przez polski kościół ewangelicko-augsburski. W 2005 roku parafia św. Wojciecha odkupiła od Gminy ewangelicko - augsburskiej kościół w Burkacie, od tego czasu stała się kościołem filialnym parafii Św. Wojciecha w Działdowie.

1 sierpnia 2013 roku erygowano nową parafię w Diecezji Toruńskiej, która działa na obszarze wydzielonym z parafii Św. Wojciecha. Objęła swym zasięgiem Burkat, Klęczkowo, Filice, Krasnołąka, Pożary i Wilamowo.⁶

- Kościół w Ruszkowie

Fot. 3. Kościół w Ruszkowie

Do początku XX wieku w Ruszkowie stał najstarszy w Prusach wschodnich drewniany kościół, pochodzący z 1686 roku. Na jego miejscu w 1910 roku wzniesiono istniejącą do dziś świątynię, do której przeniesiono prawie całe wyposażenie wyburzonego kościoła, m.in. ołtarz z końca XVII.⁷

Źródło: www.Gminadzialdowo.pl

- Kościół św. Michała Archanioła w Uzdowie

Kościół należy do najcenniejszych zabytków w powiecie. Świątynia powstała w XIV w. Na wieży wisi dzwon z XVII, a w XVIII w. sprowadzono nowy ołtarz. Na przełomie XIX i XX kościół przeszedł gruntowny remont, a po I i II wojnie światowej został odbudowany ze zniszczeń

⁶ Internet, www.mojemazury.pl, 24.11.2015 r.

⁷ Przewodnik po Gminie Działdowo

Fot. 4. Kościół w Uzdowie

Źródło: www.swiatmiejsceprawdy.pl

2. Świeckie:

- Dworek w Księżym Dworze

Fot. 5. Dworek w Księżym Dworze

Źródło: www.Gminadzialdowo.pl

Okolo 1400 roku istniał tu folwark założony przez Krzyżaków zaopatrujący pobliski zamek w Działdowie. Majątek bardzo długo nie posiadał własnej nazwy, gdyż dopiero w 1557r. wymieniany jest jako „Niederle Hof”. W 1771r. przeniesiono tu z działdowskiego zamku zarząd domeny królewskiej, czyli dóbr państwowych, a w roku 1811 państwo pruskie sprzedało go w prywatne ręce. W roku 1855 nabyła go rodzina Frankensteinów. Oni też wzniesli obok dawnego dworu (późniejsza rządcówka) neoklasycystyczny pałac oraz zabudowania gospodarcze. Przy pałacu urządzono romantyczny park, w którym po dziś dzień znajduje się rodowy cmentarz Frankensteinów. Ostatni przedstawiciel rodu uciekł z majątku w 1945r. przed nadejściem Armii Czerwonej. Po wojnie powstał tu PGR. W pałacu miała siedzibę dyrekcja kombinatu rolnego, której podlegały także inne państwowe gospodarstwa z okolicy. Obecnie

majątek znajduje się w rękach prywatnych właścicieli i dzięki ich staraniom przeszedł renowację. W lesie ok. 1,5 km od pałacu nad Kanałem Młyńskim znajduje się wczesnośredniowieczne grodzisko.⁸

- Pałac w Myślętach

Fot. 6. Pałac w Myślętach

W roku 1887 zbudowano okazały pałac, a obok niego urządzono wielki romantyczny park w stylu angielskim. Pietrowa budowa z dostawioną w narożniku wieżą została zbudowana w stylu neomanierystycznym. Szczyt nad głównym wejściem do budynku należy do szczególnie dekoracyjnych. W otoczeniu pałacu znajdują się zabytkowe zabudowania folwarczne z efektownym spichrzem.⁹

Źródło: www.mojemazury.pl

3. Pomniki

- Pomnik Komorniki

Fot. 7. Pomnik Komorniki

Podczas II wojny światowej koło wsi Komornik odbywały się masowe egzekucje. Na tym terenie znajduje się dziś cmentarz i pomnik ofiar nazizmu.

Źródło: www.Gminadzialdowo.pl

⁸ Internet, www.Gminadzialdowo.pl, 24.11.2015 r.

⁹ j.w.

- Pomnik Grunwaldzki w Uzdowie

Pomnik poświęcony bohaterom bitwy pod Grunwaldem został odsłonięty w Uzdowie w 1931 roku. Monument. Pomnik to wysoka kolumna z herbem przedstawiającym połączone godła Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, na której znajduje się rzeźba orła w koronie, trzymającego miecz.

Fot. 8. Pomnik w Uzdowie

Źródło: www.Gminadzialdowo.pl

Na terenie Gminy Działdowo znajduje się kilka szlaków pieszych i rowerowych. Jednym z głównych szlaków jest szlak pieszy grunwaldzki, którego trasa przebiega następująco: Grunwald – Leszcz – Uzdowo – Myślęta – Turza Wielka – Prioma – Płońska – Turza Mała – Jeleń – Lidzbark - Bądzyn.

W 2015 roku wyznaczono i oznaczono szlak pieszo-rowerowy łączący wsie Turza Mała i Murawki w Gminie Płońska. W sumie ma około 6 km długości.

3.1. Infrastruktura techniczna

3.1.1. Układ komunikacyjny

Na terenie Gminy Działdowo występują 3 kategorie dróg:

- drogi wojewódzkie - łączna długość wynosi 41,288 km:
 - droga wojewódzka nr 538 relacji: Nowe Miasto Lubawskie – Myślęta – Uzdowo – Nidzica,
 - droga wojewódzka nr 542 relacji: Ostróda – Uzdowo – Burkat – Działdowo,
 - droga wojewódzka nr 544 relacji: Brodnica – Wysoka – Działdowo – Kisiny – Mława,
 - droga wojewódzka nr 545 relacji: Działdowo – Komorniki – Nidzica.
- drogi powiatowe - łączna długość wynosi 102,555 km relacji:
 - Rączki – Jankowice – Leszcze,
 - Mosznica – Jankowice,
 - Lipówka – Gąsiorowo,

- Ruszkowo – Lipówka,
 - Ruszkowo – Sławkowo,
 - Sławkowo – Lipówka,
 - Sękowo – Kramarzewo – Uzdowo,
 - Uzdowo – Ruszkowo,
 - Myśłeta – Grzybiny,
 - Myśłeta – Grzybiny – Gralewo Stacja,
 - Filice – Gralewo,
 - Myśłeta – Turza Wielka,
 - Burkat – Płońnica – Wielki Łęck,
 - Płońnica – Prioma – Wysoka,
 - Wilamowo – Komorniki,
 - Klęczkowo – Krasnołąka – Sarnowo,
 - Działdowo – Malinowo – Sarnowo,
 - Nowa Wieś – Petrykozy – Działdowo,
 - Działdowo – Prusinowo – Gnojno,
 - Petrykozy – Gnojno,
 - Niechłonin – Zakrzewo,
 - Zawady – Rywociny,
 - Brodowo – Narzym – Bursz.
- drogi Gminne – łączna długość wynosi 127 km:
- Burkat – Klęczkowo,
 - Kisiny – Brodowo,
 - Gnojno – Łązek,
 - Księży Dwór – Kurki,
 - Księży Dwór – Wysoka,
 - Turza Wielka – Skurpie,
 - Burkat – Komorniki,
 - Turza Wielka – Rutkowice,
 - Niestoja – Skurpie,
 - Petrykozy – Niedziałki,
 - Filice – Filice do drogi Działdowo – Uzdowo,
 - Jankowice – do drogi Działdowo – Dąbrówno,
 - Grzybiny – Wądzyn,
 - Niestoja – Sławkowo,
 - Turza Wielka – Sękowo,
 - Grzybiny – Uzdowo,

- Sękowo – Klęczkowo,
- Wilamowo – Pożary,
- Ruszkowo – do drogi Myśłęta – Brzeźno,
- Grzybiny – Żabiny,
- Pożary – Kramarzewo,
- Turza Wielka – Uzdowo,
- Pierławki – Wysoka,
- Kolgartowo – Koralewo,
- Mosznica – Gardyny,
- Mosznica – Gąsiorowo,
- Gąsiorowo – Kolonia Gąsiorowo,
- Gąsiorowo – Kamionki,
- Ruszkowo – Grzybiny,
- Ruszkowo – Kolonia Ruszkowo,
- Grzybiny – Rapaty,
- Myśłęta – Rapaty,
- Sławkowo – Kolonia Lipówka,
- Burkat – Pierławki,
- Pierławki – Skurpie,
- Pierławki Małe – Rudolfowo do drogi Działdowo – Lidzbark,
- Prusinowo – Wysoka,
- Prusinowo – Parcele – Księży Dwór,
- Parcele – Księży Dwór – Pierławki,
- Pierławki – Wysoka – Skurpie,
- Komorniki – Sarnowo,
- Działdowo – Borowo,
- Kisiny – Kurki,
- Kurki – Wierzbowo,
- Kurki – Narzym,
- Kurki – Bursz,
- Zakrzewo – Rywociny,
- Petrykozy – Rywociny – Kęczewo,
- Petrykozy – Kęczewo,
- Rywociny – Wierzbowo,
- Kisiny – Kisiny (droga we wsi),
- Uzdowo – Uzdowo,
- Krasnołąka – Krasnołąka,

- Malinowo – Malinowo.

Drogi wojewódzkie i powiatowe pełnią ważną funkcję komunikacyjną. Wskazane powyżej drogi zapewniają połączenie Gminy z innymi ośrodkami oraz są ważne dla gospodarki i turystyki w Gminie Działdowo. Natomiast drogi Gminne służą miejscowym potrzebom.

3.1.2. Kolejnictwo

Przez Gminę Działdowo przebiega kilka linii kolejowych: tworzą go następujące linie kolejowe obsługujące zarówno transport pasażerski, jak i towarowy:

- Nr 9 (E-65) magistrala (dwutorowa) Warszawa – Ława - Gdańsk, należąca do linii o państwowym znaczeniu, leży w międzynarodowym korytarzu transportowym Gdańsk – Żylna,
- Nr 208 Chojnice – Działdowo, należąca do linii o państwowym znaczeniu linia pierwszorzędna (jednotorowa),
- Nr 216 Działdowo – Olsztyn należąca do linii o państwowym znaczeniu linia pierwszorzędna

Przez teren Gminy Działdowo przebiega również linia kolejowa Gralewo – Grzybiny – jest to kolej jednotorowa z przeznaczeniem do transportu towarowego kruszyw i obsługi zlokalizowanych w tym rejonie żwirowni (niezelektryfikowana). Na terenie Gminy Działdowo przy liniach kolejowych usytuowana jest jedna stacja w Turzy Wielkiej.¹⁰ Druga stacja znajduje się w miejscowości Burkat.

3.1.3. Gospodarka wodna

Właścicielem infrastruktury wodociągowej jest Wójt Gminy Działdowo, natomiast administratorem jest Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie, który zgodnie ze Statutem prowadzi działalność m.in. w zakresie:

- zawieranie umów na odbiór ścieków;
- przyjmowanie nieczystości płynnych dostarczonych kolektorami sanitarnymi i dowożonych wozami asenizacyjnymi;
- usługowy wywóz nieczystości płynnych własnym transportem Zakładu;
- pobieranie miesięcznych opłat za zrzut ścieków do kolektora;
- pobieranie opłat i wystawianie rachunków za ścieki dowożone;
- przestrzeganie norm ścieków oczyszczonych zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym;
- dostarczanie zimnej wody i pobieranie opłat za te usługi;
- świadczenie usług transportowych własnym sprzętem;

¹⁰ Program Ochrony Środowiska Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018

- wykonywanie drobnych robót budowlano-remontowych;
- prowadzenie dokumentacji niezbędnej dla prawidłowej działalności Zakładu.

Zasadnicza część wody do celów użytkowych mieszkańców Gminy pobierana jest z ujęć podziemnych eksploatowanych przez Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie. Są to ujęcia wykazane w tabeli poniżej.

Tabela 19. Ujęcia wód podziemnych w Gminie Działdowo

Lp.	Lokalizacja stacji	Miejscowości obsługiwane przez stację
1.	Kurki	Kurki, Kisiny
2.	Gnojno	Gnojno, Gnojenko, Zakrzewo, Petrykozy, Rywociny, Łązek
3.	Turza Wielka	Turza Wielka, Niestoja, Filice, Burkat
4.	Wilamowo	Wilamowo, Pożary, Klęczkowo, Krasnołąka, Sękowo
5.	Gąsiorowo	Gąsiorowo
6.	Ruszkowo	Ruszkowo, Mosznica, Lipówka, Jankowice
7.	Uzdowo	Uzdowo, Myślęta, Kramarzewo
8.	Sławkowo	Sławkowo

Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018

Długość czynnej sieci rozdzielczej w 2014 r. wzrosła o 11,1 km w stosunku do 2010 r., a przyłączy o 92 szt.

Tabela 20. Wybrane dane statystyczne dotyczące gospodarki wodnej w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	102,0	102,6	103,2	113,1	113,1
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1243	1272	1286	1311	1335
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	315,0	275,4	243,3	248,6	262,4
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 676	4 707	4 767	4 830	8 019
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	32,0	28,1	24,8	25,3	26,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w Gminie Działdowo wynosiła 8 019. Analizując badany okres nastąpił wzrost mieszkańców korzystających z sieci o 3 343 w stosunku do roku 2010 (71,49%).

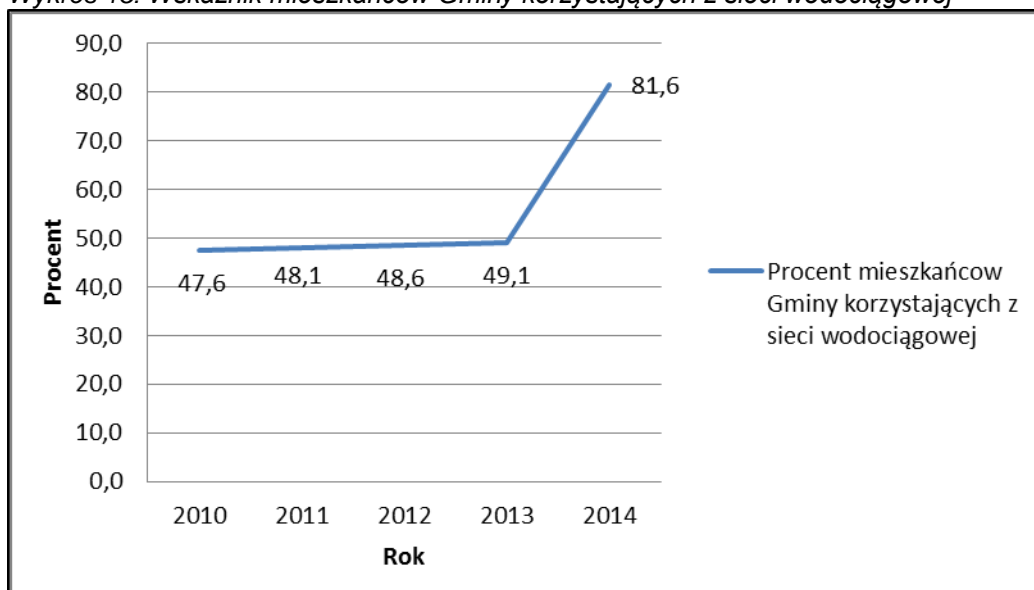
Tabela 21. Wybrane zagadnienia dotyczące gospodarki wodnej w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 676	4 707	4 767	4 830	8 019
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	32,0	28,1	24,8	25,3	26,7
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 korzystającego	m ³	67,4	58,5	51,0	51,5	32,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Zgodnie z powyższą tabelą, zużycie wody w gospodarstwach domowych w Gminie Działdowo na 1 mieszkańca wyniosło 26,7m³ i jest mniejsze o 5,3m³ badanego wskaźnika w 2010 r.

Wykres 15. Wskaźnik mieszkańców Gminy korzystających z sieci wodociągowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Analizując powyższy wykres należy zauważyć gwałtowny wzrost liczby korzystającej sieci wodociągowej w 2014 r. 81,6% mieszkańców Gminy korzysta z sieci i jest to wzrost o 34% w stosunku do roku 2010.

Tabela 22. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	dam3	503,0	474,5	452,8	448,8	400,8
przemysł	dam3	68	56	49	42	41
rolnictwo i leśnictwo	dam3	117	135	135	135	81
eksploatacja sieci wodociągowej	dam3	318,0	283,5	268,8	271,8	278,8
gospodarstwa domowe	dam3	315,0	275,4	243,3	248,6	262,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Na obszarze Gminy, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody powierzchniowe pobierane są tylko do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz w gospodarce rybackiej. Największym użytkownikiem wody w Gminie jest gospodarka komunalna, następnie rolnictwo i leśnictwo oraz przemysł. Podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu ludności w wodę mają zasoby wód podziemnych, które przeznaczone są przede wszystkim do zaopatrzenia ludności w dobrej jakości wodę do picia. Wody podziemne wykorzystywane są również do celów przemysłowych przez niewielkie zakłady, którym woda dostarczana jest komunalną siecią wodociągową.¹¹

3.1.4. Kanalizacja sanitarna

Na terenie Gminy Działdowo długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła w 2014 r. 35,1 km, co stanowi wzrost o 2,9% (1 km) w stosunku do 2010 r. Ponadto nastąpił wzrost liczby przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania o 9 szt., co stanowi wzrost o 3,2% w stosunku do 2010 r.

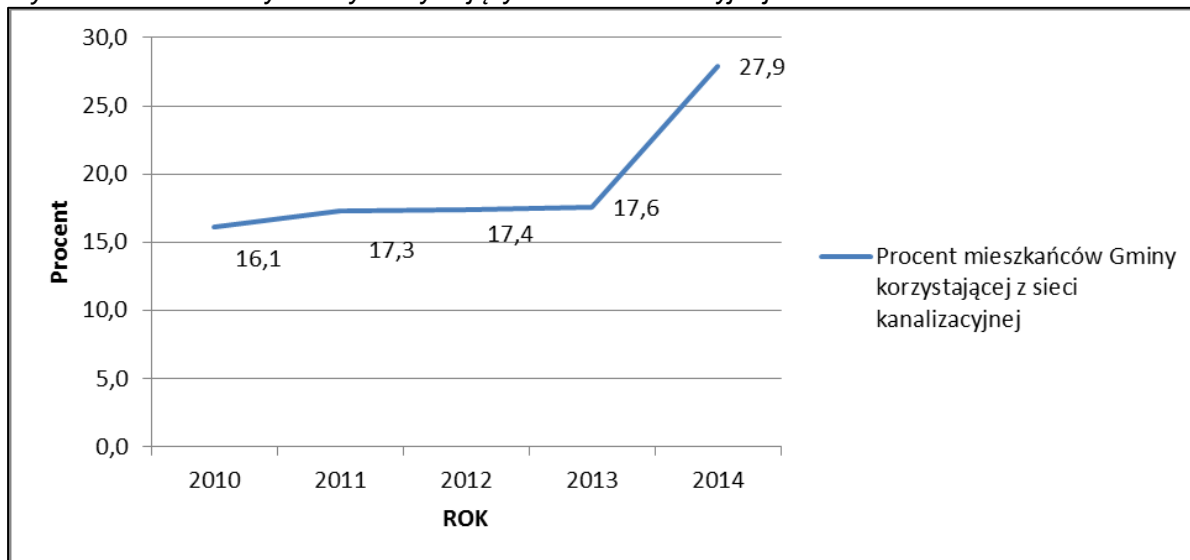
Tabela 23. Wybrane dane statystyczne dotyczące sieci kanalizacyjnej w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	34,1	34,4	34,6	35,1	35,1
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	281,0	283,0	286,0	289,0	290,0
ścieki odprowadzone	dam3	80	82	77	79	79
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 587	1 688	1 709	1 729	2 740

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

¹¹ Program Ochrony Środowiska Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018

Wykres 16. Mieszkańcy Gminy korzystający z sieci kanalizacyjnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Z sieci kanalizacyjnej korzysta 27,9% mieszkańców Gminy. Na przestrzeni 5 lat nastąpiło wzrost liczby mieszkańców korzystających z sieci o 1 153 osób (o 72,65%w stosunku do 2010r.).

Dla Gminy Działdowo rok 2015 był rokiem przełomowym w obszarze rozwoju i rozbudowy kanalizacji sanitarnej. W roku tym Gmina Działdowo zrealizowała wiele inwestycji związanych z budową kanalizacji sanitarnej, w wyniku których wybudowano ok. 16 km sieci kanalizacji sanitarnej.

3.1.5. Gospodarka ściekowa

Na terenie Gminy i miasta Działdowa gospodarka ściekowa funkcjonuje w ramach dwóch aglomeracji ustanowionych Rozporządzeniami Wojewody Warmińsko-Mazurskiego:

- Aglomeracja Działdowo – ustanowiona Rozporządzeniem nr 27 z dnia 16.04.2006 r. (Dz. Urz. Woj. Warm .- Maz. nr 66 poz. 12032 z dn. 22.05.2006);
- Aglomeracja Uzdrawo - ustanowiona Rozporządzeniem nr 21 z dnia 28.03.2006 r. (Dz. Urz. Woj. Warm .- Maz. nr 44 poz. 897 z dnia 5.04.2006 r.).

Na obszarze Gminy Działdowo zlokalizowane są 4 gminne czynne oczyszczalnie ścieków, które obsługują ponad 3 000 osób. Zgodnie z danymi podanymi w poniższej tabeli, na przestrzeni ostatnich 5 lat wzrosła liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków o 645 osób.

Tabela 24. Wybrane dane statystyczne dotyczące gospodarki ściekowej w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków	szt.	1	3	3	3	3
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków miejskie i wiejskie	osoba	2550	3177	3166	3180	3195

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Szczegółowe informacje dotyczące rodzaj oczyszczalni i ich parametrów technicznych przedstawiono poniżej:

Tabela 25. Parametry techniczne oczyszczalni ścieków

Miejscowość	Użytkownik	Odbiornik	Przepustowość [m ³ /d]	Typ
Uzdowo	Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie	Rów melioracyjny R - D w km 1+117 mający ujście do rowu R - C, który wpada do rzeki Płońniczanki w km 11+375	Q śr = 262 Q max = 315	Mechaniczno - biologiczna
Požary	Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie	Staw na rowie L-9-4 wpadający do rowu melioracyjnego L-9, który uchodzi do rzeki Lipówki	Q śr - 32,0 m ³ /d	Biologiczna
Kramarzewo	Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie	Rów melioracyjny L5 uchodzący do strugi Lindendowskiej	Q śr - 48,0 m ³ /d	Biologiczna
Gąsiorowo	Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie	Rów melioracyjny R - E	Q śr - 30,0 m ³ /d	Biologiczna

Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018 oraz dane Gminy Działdowo.

Na terenie Gminy funkcjonują ponadto oczyszczalnie indywidualne, mające charakter instalacji wewnętrznych oraz oczyszczalnie „zagrodowe”.

Gmina posiada pewną dysproporcję między długością i dostępnością sieci wodociągowej a skanalizowaniem. Znaczna część ścieków jest gromadzona w zbiornikach bezodpływowych. Stan wód powierzchniowych na terenie Gminy może świadczyć o często

niezbyt dobrym stanie technicznym przydomowych zbiorników bezodpływowych, z których ścieki trafiają wprost do środowiska.¹²

3.1.6. Gospodarka odpadami

Gmina Działdowo należy do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”, który został powołany w 1997 r. Na terenie Gminy funkcjonuje zorganizowany system zbiórki zmieszanych odpadów komunalnych obejmujący wszystkich mieszkańców, obsługiwany przez firmę wyłonioną w drodze przetargu.

Zbierane na terenie Gminy odpady kierowane są do:

- 1) Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) – Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów w Działdowie, odpady: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielo materiałowe, niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe;
- 2) Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych – Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów Kompostowanie odpadów ulegających biodegradacji i zielonych w Zakrzewie, gm. w Działdowie, odpady: odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym opakowania ulegające biodegradacji;
- 3) Składowiska odpadów w Zakrzewie, gm. Działdowo lub składowiska odpadów w Ciechanówku gm. Lidzbark ,odpady: popioły z palenisk gospodarstw domowych;
- 4) W przypadku wystąpienia awarii w/w instalacji RIPOK, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla woj. warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016, instalacją zastępczą jest Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Rudnie.

Tabela 26. Masa odebranych odpadów komunalnych w ciągu roku (w tys. t)

Kwartał	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]								
	niesegregowane odpady zmieszane 20 03 01	odpady wielkogabarytowe 20 03 07	szkło 20 01 02	tworzywa sztuczne 20 01 39	papier i tektura 20 01 01	popiół z palenisk gosp. domowych 20 01 99	opakowania z papieru i tektury 15 01 01	opakowania z tworzyw sztucznych 15 01 02	opakowania ze szkła 15 01 07
I	141	1,24	37,709	24,671	10,58	216,62	0	0	0
II	163,42	1,42	38,98	25,13	10,21	87,46	0,3	0,71	0,92
III	210,16	0,66	39,16	25,75	11,67	30,56	0,56	0,58	0,74
IV	192,7	0	29,27	15,34	9,13	129,9	0,49	0,47	0,72
Razem	707,28	3,32	145,119	90,891	41,59	464,54	1,35	1,76	2,38

¹² Program Ochrony Środowiska Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018

Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]									
odpady ulegające biodegradacji 20 02 01	odpady z rozbiórki 17 01 01	inne odpady ulegające biodegradacji w tym cementarne 20 02 03	odpady z ulic i placów 20 03 03	ZUE i E inne niż wym: 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35 20 01 36	opakowania z metalu - recykling 15 01 04	opakowania wielomateriałowe - recykling 15 01 05	baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami w 160603 ... 20 01 33	zmieszane odpady opakowaniowe 15 01 06	gruz ceglany 17 01 02
0	0	2,04	0	0,94					
58,86	0	4,92	0	1,12					
79,94	0	4,12	0	1,06					
5,38	1,64	5,44	0	0					
144,18	1,64	16,52	0	3,12	0	0	0	0	0

Źródło: Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna”

Od 1 lipca 2013 r. obowiązuje nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z informacjami otrzymanymi od Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna” 96,7% mieszkańców składających deklarację, zadeklarowało segregację odpadów.

3.1.7. Gospodarka gazowa

Przez teren Gminy, wzdłuż drogi Brodnica – Mława, przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia. Na terenie Gminy znajdują się dwie stacje redukcyjno – pomiarowe: w Kisinach i Księżym Dworze. Pomiędzy miejscowościami Wysoka i Niestoja projektowany jest gazociąg wysokiego ciśnienia.

Tabela 27. Wybrane dane statystyczne związane z gospodarką gazową

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych	szt.	101	103	104	108
odbiorcy gazu	gosp.	212	218	222	236
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	172	45	179	169
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	846	834	855	854

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

W chwili obecnej większość ludności Gminy korzysta z butli gazowych. Natomiast z sieci gazowej korzysta ok. 8,7% mieszkańców Gminy z 236 gospodarstw.

Tabela 28. Zużycie gazu w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013
zużycie gazu w tys. m ³	tys.m ³	197,80	312,30	193,60	223,40
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys.m ³	171,6	110,6	163,3	176,5
zużycie gazu na 1 mieszkańca	m ³	20,1	31,9	19,8	22,7
zużycie gazu na 1 korzystającego	m ³	233,8	374,5	226,4	261,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Zużycie gazu w 2013 r. wyniosło 223,40 tys. m³. Natomiast zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Gminy wyniosło 22,7 m³.

3.1.8. Elektroenergetyka

Na terenie Gminy znajdują się przede wszystkim pojedyncze sztuczne oraz liniowe źródła pól elektromagnetycznych wraz ze związanymi z nimi stacjami elektroenergetycznymi.

Na terenie Gminy znajduje następujące elementy sieci energetycznej, będące źródłami pola elektromagnetycznego:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne NN 0,4 KV, SN 15 KV, WN 220 KV (Włocławek – Olsztyn I), WN 110 KV;
- stacje elektroenergetyczne (GPZ 110/15 KV - Tuczeki);
- stacje transformatorowe SN 15/0,4 KV;
- cywilne stacje radiowe CB o mocy około 10 W;
- urządzenia nadawcze, diagnostyczne i inne, będące w posiadaniu policji, straży pożarnej, pogotowia i zakładów przemysłowych.¹³

3.1.9. Telekomunikacja

Na terenie Gminy znajduje się 5 stacji bazowych telefonii komórkowej. Gmina pokryta jest zasięgiem radiowym, telewizyjnym i Internetu.

Gmina Działdowo przystąpiła do projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie”, polegającego na budowie nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej. Poniżej przedstawiono wspólne cele samorządów, które realizują projekt:

1. Zapewnienie mieszkańcom możliwości korzystania z wysokiej jakości usług cyfrowych i wykorzystywania najnowszych technologii,

¹³ Program Ochrony Środowiska Gminy Działdowo na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2018

2. Wsparcie rozwoju innowacyjnej, niskoemisyjnej gospodarki funkcjonującej bez szkody dla walorów przyrodniczych regionu,
3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w kierunku usług i produktów oferowanych za pośrednictwem Internetu.

Gmina Działdowo powinna być ukierunkowana na osiągnięcie na obszarze Gminy celów Europejskiej Agencji Cyfrowej, tj.:

- 1) 100% gospodarstw domowych z możliwością dostępu do szerokopasmowego internetu o prędkości minimum 2 Mb/s,
- 2) 100 % gospodarstw domowych z możliwością dostępu do szerokopasmowego internetu o prędkości min. 30 Mb/s do końca 2020 r.,
- 3) co najmniej 50 % gospodarstw domowych z możliwością dostępu do szerokopasmowego Internetu o prędkości min. 100 Mb/s do końca 2020 r.

3.1.10. Budownictwo

W 2014 r. na terenie Gminy Działdowo było 1 653 budynki mieszkalne, o 132 więcej niż w 2010 r. Na przestrzeni 5 lat liczba mieszkań wzrosła o 120 (2 762). Ponadto wzrosła również liczba izb o 605 (10 553 w 2014 r.).

Tabela 29. Wybrane dane statystyczne dotyczące budownictwa w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne	ob.	1 521	1 570	1 606	1 628	1 653
Mieszkania	szt.	2 642	2 658	2 694	2 714	2 762
Izby	szt.	9 948	10 039	10 242	10 364	10 553
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	193 085	195 914	201 588	204 336	207 901

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Powierzchnia użytkowa w 2014 r. wynosiła 207 901 m² i wzrosła w stosunku do roku 2010 o 14 816 m² (7,67%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 75,3 m² i w badanym okresie zwiększyła się o 2,2 m². Natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła 21,2 m².

Tabela 30. Budynki i mieszkania oddane do użytkowania w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	18	16	40	26	27
Mieszkania oddane do użytkowania					
mieszkania	22	17	40	26	49
izby	107	92	223	141	193
powierzchnia użytkowa mieszkań	2989	2899	6233	3134	3615

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Na przestrzeni ostatnich 5 lat oddano do użytkowania 127 budynków, najwięcej w 2012 r. (40), natomiast w ostatnim roku badanym oddano 27 budynków. W okresie 2010-2014 oddano do użytkowania 154 mieszkań, w tym najwięcej w poprzednim roku (49). Natomiast powierzchnia użytkowa wzrosła o 18 870 m².

Tabela 31. Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
wodociąg	2 466	2 483	2 519	2 539
ustęp splukiwany	2 282	2 299	2 335	2 355
łazienka	2 163	2 180	2 216	2 238
centralne ogrzewanie	2 070	2 087	2 123	2 145
gaz z sieci	235	235	235	236

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

W badanym okresie obserwuje się wzrost mieszkań wyposażonych w urządzenia wskazane w powyższej tabeli.

Tabela 32. Porównanie danych statystycznych korzystających z instalacji

Wyszczególnienie	Gmina Działdowo	Gmina m. Działdowo	Gmina Lidzbark	Gmina Iłowo - Osada	Gmina Płońnica	Gmina Rybno	Powiat działdowski	Województwo warmińsko-mazurskie
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności								
z wodociągu	81,6	99,0	89,2	99,9	91,7	91	92,9	94,6
z kanalizacji	27,9	96,7	53,1	75,6	39,0	54,7	64,9	73,4
z gazu	8,6	96,1	45,6	26,6	10,8	0,8	46,4	42,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Porównując Gminy w powiecie działdowskim można zauważyć, że najmniej mieszkańców korzystających z infrastruktury wodociągowo – kanalizacyjnej jest w Gminie Działdowo. Natomiast z instalacji gazowej korzysta tylko 8,6% mieszkańców. Jednak w Gminie Rybno wskaźnik ten jest o wiele niższy, gdyż tylko 0,8% jej mieszkańców korzysta z instalacji gazowej.

3.2. Infrastruktura społeczna

3.2.1. Oświata i wychowanie

Zgodnie z *Informacją o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2014/2015, w tym o wynikach sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych* Gmina Działdowo jest organem prowadzącym dla:

- pięciu szkół podstawowych:
 - Szkoła Podstawowa im. Przyjaciół Przyrody Polskiej w Klęczkowie;
 - Szkoła Podstawowa w Petrykozach;
 - Szkoła Podstawowa w Ruszkowie;
 - Szkoła Podstawowa im. ks. St. W. Frelichowskiego w Turzy Wielkiej z Punktem Przedszkolnym w Burkacie;
 - Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Uzdowie.
- dwóch gimnazjów:
 - Publiczne Gimnazjum im. K. Górskiego w Burkacie;
 - Publiczne Gimnazjum im. A. Grubby w Sławkowie.
- Jeden zespół szkół (szkoła podstawowa + gimnazjum)
 - Zespół Szkół im. J. Korczaka w Księżym Dworze.

Z poniższej tabeli wynika, że Liczba uczniów i oddziałów w szkołach w roku szkolnym 2014/2015 zmalała w stosunku do roku poprzedniego. Najmniejsza liczba uczniów przypada na dwie najmniejsze szkoły podstawowe w Klęczkowie i w Petrykozach, natomiast najliczniejsze szkoły to: Zespół Szkół w Księżym Dworze i Szkoła Podstawowa w Turzy Wielkiej.

Tabela 33. Wybrane dane statystyczne dotyczące oświaty w Gminie Działdowo

Placówka	Liczba oddziałów		Liczba uczniów		Średnia uczniów w oddziale	
	2013/2014	2014/2015	2013/2014	2014/2015	2013/2014	2014/2015
Publiczne Gimnazjum w Burkacie	6	6	151	144	25,17	24
Publiczne Gimnazjum w Sławkowie	6	6	123	122	20,5	20,33
Szkoła Podstawowa w Kłęzkowie	7	7	82	79	11,71	11,29
Szkoła Podstawowa w Petrykozach	7	7	81	84	11,57	12
Szkoła Podstawowa w Ruszkowie	9	9	163	159	18,11	17,67
Szkoła Podstawowa w Turzy Wielkiej	11	10	189	176	17,18	17,60
Szkoła Podstawowa w Uzdowie	9	8	164	152	18,22	19
Zespół Szkół w Księżym Dworze	12	13	237	223	19,75	17,15
Razem	67	66	1190	1139	17,76	17,26

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2014/2015, w tym o wynikach sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych – Urząd Gminy Działdowo

Niekorzystna sytuacja demograficzna Gminy ma wpływ na strukturę organizacyjną szkół i przedszkoli (na kształt sieci placówek, na wykorzystanie budynków, pomieszczeń i wyposażenia), a przede wszystkim na koszty prowadzenia każdej placówki.

Tabela 34. Oddziały przedszkolne w Gminie Działdowo

Placówka	Liczba dzieci		Liczba oddziałów	
	2013/2014	2014/2015	2013/2014	2014/2015
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Kłęczkowie	22	16	1	1
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Księżym Dworze	58	35	3	3
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Petrykozach	22	15	1	1
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Ruszkowie	42	35	3	2
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Turzy Wielkiej	28	24	2	1
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Uzdowie	31	20	2	1
Punkt Przedszkolny w Burkacie	36	33	2	2
RAZEM	239	178	14	11

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2014/2015, w tym o wynikach sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych -Urząd Gminy Działdowo

Zgodnie z art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty prowadzenie publicznych przedszkoli należy do zadań własnych Gminy. Od września 2014 roku dzieci 5 – letnie mają obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego. Na terenie Gminy Działdowo obowiązek ten realizowany jest głównie w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, a także w Punkcie Przedszkolnym w Burkacie.

Analizując powyższą tabelę można zauważyć spadek liczby dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych o 61 i liczby oddziałów z 14 do 11 w porównaniu z rokiem 2013/2014.

Konsekwencją malejącej liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli jest:

- zmniejszenie liczby oddziałów w klasach starszych,
- wymuszona redukcja zatrudnienia,
- mniejsza subwencja na zadania oświatowe.

Tabela 35. Wyposażenie szkół w komputery

Szkoła	Uczniowie	Liczba komputerów	Liczba komputerów z dostępem do Internetu	Liczba uczniów na jeden komputer	Liczba uczniów na jeden komputer z dostępem do Internetu
Publiczne Gimnazjum w Burkacie	144	28	28	5,14	5,14
Publiczne Gimnazjum w Sławkowie	122	22	22	5,55	5,55
Szkoła Podstawowa w Kłęzkowie	63	18	18	3,5	3,5
Szkoła Podstawowa w Petrykozach	69	9	9	7,67	7,67
Szkoła Podstawowa w Ruszkowie	124	24	24	5,17	5,17
Szkoła Podstawowa w Turzy Wielkiej	119	38	38	3,13	3,13
Szkoła Podstawowa w Uzdowie	132	27	27	4,89	4,89
Zespół Szkół w Księżym Dworze	188	28	28	6,71	6,71
RAZEM	961	194	194	4,95	4,95

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2014/2015, w tym o wynikach sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych - Urząd Gminy Działdowo

Wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu, pracownie komputerowe, co pokazuje powyższa tabela. Dodatkowo szkoły wyposażone są w sprzęt multimedialny.

Tabela 36. Baza sportowa w szkołach

Placówka	Sala gimnastyczna	Zastępcza sala gimnastyczna	Boisko do piłki nożnej	Boisko do piłki ręcznej	Boisko do piłki siatkówki	Boisko do koszykówki	Bieżnie proste	Skocznie	Inne urządzenia sportowe
Publiczne Gimnazjum w Burkacie	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Publiczne Gimnazjum w Sławkowie	1	-	1	-	1	-	-	-	-
Szkoła Podstawowa w Klęczkowie	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Szkoła Podstawowa w Petrykozach	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Szkoła Podstawowa w Ruszkowie	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Szkoła Podstawowa w Turzy Wielkiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szkoła Podstawowa w Uzdowie	1	-	1	1	1	-	1	1	-
Zespół Szkół w Księżym Dworze	1	-	1	-	1	1	-	-	1
RAZEM	4	2	4	2	3	2	1	1	1

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2014/2015, w tym o wynikach sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych - Urząd Gminy Działdowo

Od końca 2013 r. na terenie Gminy Działdowo funkcjonują cztery niepełnowymiarowe sale gimnastyczne: w Burkacie, w Sławkowie, w Uzdowie oraz w Księżym Dworze. W pozostałych szkołach zajęcia sportowe odbywają się na boiskach, korytarzach szkolnych i salach lekcyjnych.

3.2.2. Służba zdrowia

Zgodnie z poniższymi informacjami w Gminie Działdowo znajdują się 3 przychodnie oraz 1 praktyka lekarska. W 2014 r. udzielono 18 950 porad lekarskich i jest to więcej o 998 porad w stosunku do roku 2010.

Tabela 37. Wybrane dane statystyczne dotyczące służby zdrowia w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie	2	2	3	3	3
Praktyki lekarskie	1	1	1	1	1
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	16 496	17 952	18 069	17 694	18 950

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

3.2.3. Pomoc społeczna

Do zadań własnych Gminy należy realizacja działań zgodnych z Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64, poz. 593), która określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej osobom zgodnie z art. 2.1 na „przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia,

zasoby i możliwości."Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Na terenie Gminy Działdowo funkcjonuje kilka jednostek organizacyjnych wykonujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Jedną z głównych instytucji jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie**, którego celem jest:

- 1) doprowadzenie do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem,
- 2) umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji,
- 3) zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- 4) wspieranie osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin oraz kompensowanie skutków niepełnosprawności w sferze zdrowia psychicznego,
- 5) tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- 6) analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- 7) praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi.

Obszarem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie jest Gmina wiejska Działdowo. W roku 2014 z pomocy ośrodka skorzystały 942 osoby z 515 rodzin, co stanowi 9,58% ogółu mieszkańców Gminy. W porównaniu w roku 2013 – 991 osoby z 548 rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie na realizację swoich zadań w 2014 r. przeznaczył 1 502 809 zł, o 37 427 zł więcej niż w 2013 r. Największa kwota świadczeń

dotyczyła zasiłków dla bezrobotnych (677 017,00 zł), zasiłki stałe (314 102,00 zł) oraz posiłków dla dzieci (209 769,00 zł).

W 2014 r. najwięcej świadczeń było przyznanych na posiłki dla dzieci (63 618), usługi opiekuńcze (3 913) oraz zasiłki okresowe, w tym z powodu bezrobocia (1 758). W porównaniu z 2013 r.: posiłki dla dzieci (68 204), usługi opiekuńcze (3 550) oraz zasiłki okresowe, w tym z powodu bezrobocia (1 334).

Tabela 38. Udzielone świadczenie – zadane własne Gminy Działdowo (stan na 31.12.2015 r.)

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Liczba Rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe w tym przyznane:	68	717	67	100
dla osoby samotnie gospodarującej	51	556	51	51
pozostającej w rodzinie	17	161	14	49
Zasiłki okresowe w tym przyznane z powodu:	334	1 904	325	1 100
bezrobocia	311	1 758	304	1 024
długotrwalej choroby	9	15	9	23
niepełnosprawności	20	71	30	89
możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	0	0	0	0
Innego niż wymienione powyżej	15	60	15	74
Schronienie	0	0	0	0
Posiłek dla dzieci	467	63 618	243	1 077
Usługi opiekuńcze - ogółem	5	3 913	5	8
Sprawienie pogrzebu	2	2	2	8
w tym bezdomnym	0	0	0	0
Inne zasiłki celowe	256	x	250	767
w tym zasiłki specjalne celowe	42	80	42	124
Interwencja kryzysowa	x	x	36	119
Praca socjalna	x	x	459	1 289
RAZEM	942	x	515	1 622

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie

Analizując dane ze sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze świadczeń w 2014 r. skorzystało 515 rodzin, w których było 1 622 osób. Najwięcej rodzin z dziećmi (w sumie 308), które uzyskały świadczenia, to rodziny z dwójką dzieci (108). Wśród kategorii rodzin niepełnych (75), które uzyskały najwięcej świadczeń to rodziny z jednym dzieckiem (31). Z pomocy społecznej skorzystało 55 rodzin emerytów i rencistów.

Tabela 39. Powody przyznawania świadczeń w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2015 r.)

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	3	3
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	11	11
Potrzeba ochrony macierzyństwa	108	574
w tym wielodzietność	88	502
Bezrobocie	393	1296
Niepełnosprawność	136	418
Długotrwała lub ciężka choroba	107	273
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	92	379
rodziny niepełne	43	129
rodziny wielodzietne	32	197
Przemoc w rodzinie	15	63
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	9	14
Narkomania	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	7
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0
Zdarzenie losowe	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie

W 2014 r. dominującym powodem przyznawania świadczeń pomocy społecznej, podobnie jak w latach poprzednich, pozostawało bezrobocie, 393 rodzin zostało objętych wsparciem z tej właśnie przyczyny. Kolejnymi najczęściej występującymi w 2014 r. powodami udzielania świadczeń były: niepełnosprawność (136 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (108 rodzin) oraz długotrwała lub ciężka choroba (107 rodzin).

W porównaniu z 2013 r. odnotowano nieznaczny spadek liczby świadczeniobiorców w grupie bezrobocia o 10 rodzin, potrzeby ochrony macierzyństwa i niepełnosprawności po 4 rodziny. Natomiast nastąpił nieznaczny wzrost liczby korzystających ze świadczeń społecznych w grupie osób bezdomnych (o 4 rodziny), z powodu alkoholizmu (o 2 rodziny), narkomanii (o 1 rodzinę) oraz z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (o 2 rodziny).

Dodatkowo w 2014 r. z domu pomocy społecznej skorzystało 6 osób z 63 świadczeń na kwotę 158 378,00 zł.

Klub Integracji Społecznej istniejący przy GOPS jest ośrodkiem wsparcia, którego podstawowym celem jest przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia wśród mieszkańców Gminy

Działdowo, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zgodnie z Regulaminem Klubu Integracji Społecznej, KIS jest miejscem, gdzie podejmowane są zorganizowane działania na rzecz osób, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych oraz znajdują się w sytuacji powodującej ograniczone uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Na terenie Gminy Działdowo funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej w Uzdrawie**, którego celem jest zapewnienie mieszkańcom - osobom dorosłym, psychicznie chorym warunków do bezpiecznego i godnego życia, intymności, wolności oraz umożliwienie rozwoju osobowości. Dom jest samodzielną budżetową jednostką organizacyjną, której dochody i wydatki objęte są budżetem Powiatu Działdowskiego. Prowadzenie Domu jest zadaniem własnym Powiatu Działdowskiego. Jednostką nadzorującą jest Powiatowe Centrum Pomocy.

3.2.4. Sport

Na terenie Gminy Działdowo funkcjonuje **Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie**, który działa od 2004 r. jako samorządowa instytucja kultury. Jednym z zadań Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Działdowie jest popularyzacja aktywności fizycznej wśród mieszkańców Gminy. Systematycznie organizuje się tu: *Turniej Wsi, Turnieje Piłki Nożnej w hali i na wolnym powietrzu, Turnieje Piłki Siatkowej w hali i na wolnym powietrzu, Turnieje Tenisa Stołowego Indywidualnego, Drużynowego, Turnieje Piłki Plażowej, Biegi Przelajowe, w których bieg Open ma charakter ogólnopolski, Zawody Wędkarskie oraz wiele innych festynów sportowo - rekreacyjnych.*

W 2012r. Gmina Działdowo zrealizowała inwestycję polegającą na zagospodarowaniu terenu przy jeziorze w Grzybinach, dofinansowaną w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. W ramach przedsięwzięcia powstał: **kompleks boisk wielofunkcyjnych** o nawierzchni poliuretanowej wraz z widowniami, boisko do siatkówki plażowej wraz z widownią, plac zabaw oraz hangar na sprzęt wodny, co ma umożliwić aktywne spędzanie wolnego czasu.

W Gminie Działdowo **istnieje klub sportowy grający w piłkę nożną - UKS "Orlik" Burkat**, którego celem jest:

- planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu;
- zaangażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych;

- uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim;
- organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju sprawności fizycznej i umysłowej;
- organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych;
- organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego;
- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych;
- udział w ogólnorozwojowych imprezach sportowych.¹⁴

3.2.5. Infrastruktura kulturalna

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie tworzą 23 świetlice. W 17 zatrudnieni są pracownicy, którzy prowadzą stałe zajęcia z dziećmi i młodzieżą oraz organizują cykliczne imprezy dla mieszkańców wsi takie jak: Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka, spotkania opłatkowe, spotkania noworoczne, spektakle z okazji 3 maja i 11 listopada, wystawy bożonarodzeniowe i wielkanocne, konkursy piosenki i konkursy poezji. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie to prężnie działająca instytucja o charakterze kulturalno – sportowym. (...)

Zadaniem GOKiS jest tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, rozwoju folkloru, a także rękodzieła artystycznego i ludowego, organizacja zajęć w czasie wolnym dla dzieci i młodzieży, organizacja zawodów i imprez sportowo – rekreacyjne dla mieszkańców Gminy Działdowo.¹⁵

W ponad 20 wsiach Gminy działają świetlice wiejskie wyposażone w komputery, posiadające dostęp do Internetu, które zapewniają opiekę i rozrywkę dzieciom po zajęciach szkolnych i w trakcie przerwy wakacyjnej.

Zgodnie ze sprawozdaniem wykonania budżetu za 2014 r. GOKiS organizował następujące imprezy kulturalne:

- imprezy noworoczne, choinki, jasełka, spotkania wigilijne, bale karnawałowe,
- przedstawiano spektakle z okazji Dnia Babci i Dziadka oraz Dnia Matki i Dnia Kobiet,
- tradycją cieszącą się wielkim uznaniem wśród mieszkańców naszej Gminy stał się obrzęd kolędowania, młodzież przygotowana przez pracowników wędrowała po wsi śpiewając kolędy i recytując wiersze,
- organizowane były zabawy walentynkowe,

¹⁴ Internet, www.uks-orlik.pl, 22.11.2015 r.

¹⁵ Internet, www.gokis-dzialdowo.pl, 22.11.2015 r.

- organizowano zajęcia kulinarne, przygotowywano sałatki, pączki i faworki, poza doskonałą nauką w miłej atmosferze odbywała się konsumpcja,
- organizowano imprezy, np. pożegnanie zimy, powitanie wiosny,
- organizowane były w świetlicach lokalne Wystawy Rękodzieła Artystycznego z okresu Świąt Wielkanocnych,
- zorganizowano Gminny Konkurs Recytatorski, z którego do Konkursu Rejonowego zakwalifikowało się 10 osób,
- zespoły „Wesoła Ferajna” i „Kapela Jędruli” swoim koncertem uświetniły sesję z okazji Dnia Kobiet, 10 lecie Ekologicznego Związku Gmin, Festiwal Nocy Świętojańskiej, turniej wsi, dożynki powiatowe w Gródkach oraz wiele festynów sportowo – rekreacyjnych organizowanych w czasie wakacji na terenie naszej Gminy,
- zespoły tańca nowoczesnego reprezentowały naszą Gminę w Powiatowym Festiwalu Zespołów Tanecznych w Płońsku,
- w świetlicy w Ruszkowie odbył się program słowno-muzyczny z okazji Rocznicy Uchwalenia Konstytucji 3 Maja.
- zorganizowano wspólnie ze SP w Uzdowie obchody 100 rocznicy wybuchu I wojny światowej,
- Gmina uczestniczyła w XX Europejskim Tygodniu Sportu dla Wszystkich w związku z tym w szkołach i świetlicach organizowane były zawody sportowe,
- we wszystkich świetlicach organizowane były festyny sportowo – rekreacyjne z okazji Dnia Dziecka, na powitanie i pożegnanie wakacji oraz we wrześniu z okazji święta pieczonego ziemniaka,
- w okresie wakacji organizowano imprezy plenerowe, np. „popołudnie z biesiadą”.
- w świetlicach w Kisinach i Księżym Dworze odbył się bezpłatny kurs komputerowy dla osób 45+ w ramach programu „Internet bez granic” . Kurs ukończyło 28 osób.
- był współorganizatorem dożynek w Krasnołacie,
- w świetlicy w Turzy Wielkiej odbył się program słowno-muzyczny z okazji Święta Odzyskania Niepodległości,
- przygotowano oprawę artystyczną podczas uroczystości nadania odznaczeń mieszkańcom naszej Gminy za 50-lecie pożycia małżeńskiego,
- listopad jest miesiącem zabaw andrzejkowych w związku z tym we wszystkich świetlicach odbywały się imprezy andrzejkowe,
- zorganizowano gminny konkurs piosenki „Mini playback show” w Ruszkowie. Jest to konkurs cieszący się ogromnym powodzeniem wśród dzieci i młodzieży. W 2014 r. na scenie swoje umiejętności artystyczne zaprezentowało 87 osób,
- odbywały się spotkania z paniami ze Stowarzyszenia „Amazonki” oraz wykłady dotyczące profilaktyki i zdrowotnych problemów kobiet,
- zorganizowano wystawę stroików bożonarodzeniowych w Gnojnie.

Instytucją działającą na rzecz kultury na terenie Gminy oprócz Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu jest **Gminna Biblioteka Publiczna w Burkacie**, która posiada filie w miejscowościach: Kisiny, Kurki, Petrykozy, Ruszkowo, Turza Wielka, Uzdrawo, Gnojno. Celem Biblioteki zgodnie z jej Statutem jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych oraz stymulowanie, rozwijanie i zaspokajanie zróżnicowanych potrzeb czytelniczych, oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców Gminy.

Tabela 40. Wybrane dane statystyczne dotyczące czytelnictwa w Gminie Działdowo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
biblioteki i filie ogółem	ob.	8	8	8	8	8
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1247	1270	1237	1173	1126
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	127	130	126	119	115
księgozbiór	wol.	61 020	59 030	59 128	58 063	58 315
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	42,5	39,3	39,7	28,9	29,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl (31.10.2015 r.)

Zgodnie z powyższą tabelą, w 2014 r. o 121 osób zmniejszyła się liczba czytelników w Gminie Działdowo w stosunku do 2010 r. Wskaźnik *wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika* ukazuje malejącą tendencję czytelnictwa w Gminie – z 42,5 w 2010 r. do 29,7 w 2014 r.

Wydarzenia kulturalne związane z Gminą Działdowo:

1. *Gminny Konkurs Poezji i Prozy w Księżym Dworze organizowany przez Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie,*
2. *Gminny Konkurs Piosenki w Ruszkowie,*
3. *Gminna Wystawa Rękodziela Artystycznego,*
4. *Dożynki Gminne.*

3.2.6. Organizacje społeczne

Organizacje pozarządowe są elementem demokracji oraz społeczeństwa obywatelskiego i w celu lepszego zarządzania Gminą, Gmina podjęła współpracę z organizacjami pozarządowymi. Przedmiotem współpracy jest wspólna realizacja zadań Gminy w sferze pożytku publicznego.

Zgodnie z Uchwałą Nr XIV/86/15 Rady Gminy Działdowo z dnia 28 października 2015 r. w sprawie uchwalenia programu współpracy Gminy Działdowo z organizacjami

pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016 celem głównym programu jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i budowanie partnerskich relacji między samorządem, a zorganizowanymi grupami mieszkańców oraz zdynamizowanie działań w sferze zadań publicznych.

Celami szczegółowymi programu są:

- 1) budowanie kapitału społecznego;
- 2) kształtowanie postaw obywatelskich;
- 3) zwiększenie aktywności społeczności lokalnych w Gminie Działdowo;
- 4) wzmacnianie organizacji i ich partnerstw;
- 5) zwiększanie kulturotwórczej funkcji Gminy oraz budowanie poczucia przynależności i identyfikacji mieszkańców ze swoją Gminą oraz jej dziedzictwem;
- 6) integracja i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie spójności społecznej;

Na terenie Gminy Działdowo funkcjonują m.in. następujące organizacje pozarządowe:

- **Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Wsi Wysoka,**

Celem stowarzyszenia jest działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności wsi Wysoka oraz rozwoju wsi, w szczególności poprzez wykonywanie zadań w zakresie:

1. Wspieranie i promocji wszechstronnego, zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego,
2. Wspieranie demokracji i budowania społeczeństwa obywatelskiego w lokalnej społeczności,
3. Inicjowanie aktywności publicznej-integracja społeczności lokalnej,
4. Szeroko rozumianą działalność kulturalną, w tym działania na rzecz zachowania i rozwoju lokalnej tożsamości, tradycji, obyczajów i dóbr kultury,
5. Promocja obszaru i instytucji oraz przedsiębiorstw działających lokalnie,
6. Inicjowanie, opracowywanie i promocja własnych projektów rozwoju wsi,
7. Podejmowanie działań służących rozwojowi gospodarki i przedsiębiorczości,
8. Wspieranie inicjatyw ograniczających bezrobocie,
9. Sprzyjanie przedsięwzięciom na rzecz restrukturyzacji i modernizacji wsi i rolnictwa,
10. Promowanie nowych technologii i zaznajamianie z nimi mieszkańców,
11. Działalność na rzecz edukacji, oświaty i wychowania,
12. Działalność na rzecz upowszechniania aktywnego wypoczynku mieszkańców,
13. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych,
14. Promowanie kultury fizycznej, sportu i turystyki,

15. Działania wspomagające rozwój świadomości ekologicznej oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego,
16. Pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych osób i rodzin,
17. Ochrony i promocji zdrowia,
18. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
19. Porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym,
20. Ratownictwa przedmedycznego i ochrony zdrowia,
21. Podejmowanie w ramach obowiązujących przepisów wszelkich przedsięwzięć związanych z rozwojem wsi.¹⁶

Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Wsi Wysoka organizuje m.in. festyny rodzinne, Festiwal Nocy Świętojańskiej.

-Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Pożary i Wilamowo,

Stowarzyszenie powstało w 2006 r. i jego zadaniem jest:

1. Rozwijanie i upowszechnianie kultury, sztuki i nauki,
2. Edukacja ekologiczna, zdrowotna, ekonomiczna, społeczna i językowa,
3. Popularyzacja nauki,
4. Ochrona dóbr kultury i tradycji,
5. Działalność krajoznawcza oraz organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży,
6. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
7. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
8. Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
9. Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
10. Pomoc ubogim i potrzebującym, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej,
11. Działalność wspomagająca rozwój społeczny i zawodowy mieszkańców wsi,
12. Działalność na rzecz niepełnosprawnych,
13. Działalność charytatywna,
14. Promocja wolontariatu.¹⁷

Stowarzyszenie dzięki swojej aktywnej działalności pozyskało na przestrzeni wielu lat kilka tysięcy złotych z różnych projektów. W ramach wspomnianych projektów zrealizowano m.in.: wycieczki dla dzieci, przez 3 lata działało przedszkole dla dzieci w wieku 3-5 lat, założono centralne ogrzewanie w świetlicy, pozyskano komputery, zorganizowano wiele wycieczek dla dzieci z terenu Sołectwa (m.in. do Warszawy, Gdańska, Malborka, Gierłóży,

¹⁶ Internet, www.bazy.ngo.pl, 22.11.2015 r.

¹⁷ Internet, www.mojepanstwo.pl, 22.11.2015 r.

Olsztyna, Białowieży) oraz wiele konkursów dla dzieci i młodzieży, zakupiono książki do mini biblioteki, utworzono biuro stowarzyszenia, zorganizowano pomoc w nauce dzieciom, zbudowano boiska, zakupiono kino domowe, projektor, telewizor, sprzętu nagłośniający, wyremontowano przystanki, zakupiono drzewka i krzewy.¹⁸

- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Turza Wielka,

Celem głównym Stowarzyszenia to wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnej. Stowarzyszenie realizuje projekty współfinansowane ze środków krajowych i zagranicznych.

-Stowarzyszenie „Teraz Filice”,

Celem stowarzyszenia jest podejmowanie inicjatyw na rzecz wszechstronnego rozwoju wsi Filice i jej mieszkańców, a w szczególności w obszarach takich jak:

1. Promocja integracji społecznej oraz aktywizacja mieszkańców,
2. Rozwój postaw obywatelskich, upowszechnianie wiedzy na temat praw i obowiązków obywateli oraz równouprawnienia płci,
3. Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego, pielęgnowanie tradycji i historii oraz swoistych walorów regionu,
4. Ochrona i promocja wartości zabytkowych i urbanistycznych oraz miejsc kultu religijnego przy współdziałaniu z administracją państwową, samorządową oraz instytucjami społecznymi,
5. Podejmowanie inicjatyw w dziedzinie edukacji, oświaty i wychowania,
6. Upowszechnianie kultury i sportu,
7. Wspieranie ochrony i promocji zdrowia,
8. Pomoc i opieka dla osób starszych i niepełnosprawnych,
9. Wspieranie ochrony środowiska,
10. Poprawa atrakcyjności turystycznej.¹⁹

-Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Uzdowo,

Celem Stowarzyszenia jest:

1. Wspieranie zrównoważonego rozwoju wsi Uzdowo, polegającego na integracji ładu środowiskowego (ekologicznego), gospodarczego, społecznego i przestrzennego,
2. Wspieranie demokracji i budowania społeczeństwa obywatelskiego w lokalnej społeczności,

¹⁸ Urząd Gminy w Działdowie

¹⁹Internet, www.bazy.ngo.pl, 22.11.2015 r.

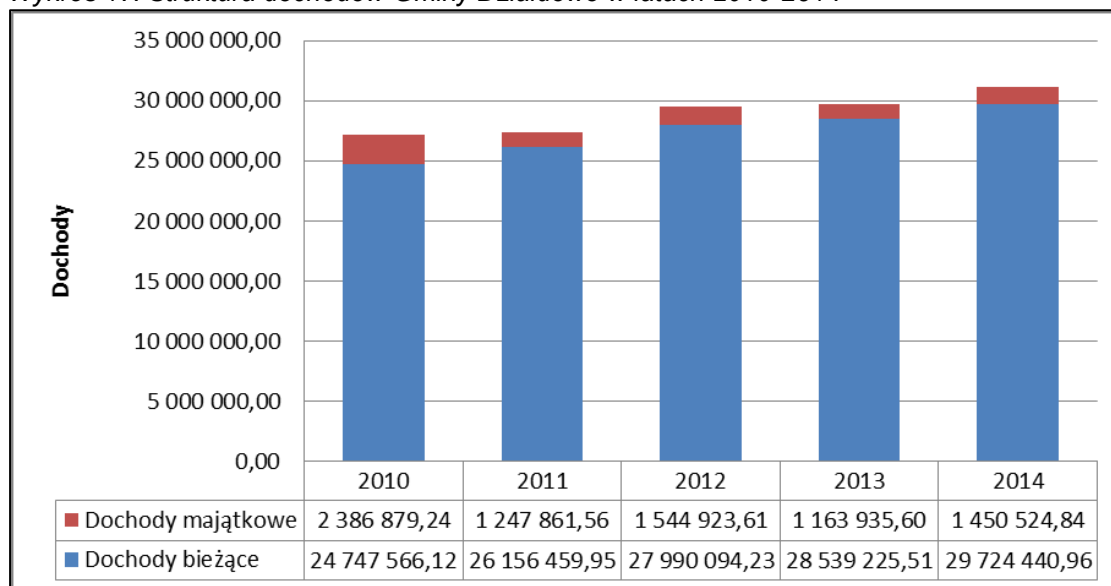
3. Ochrona interesów społeczności lokalnej oraz swoich członków w ramach obowiązującego porządku prawa.²⁰

Inne stowarzyszenia działające na terenie Gminy Działdowo to: **Ochotnicza Straż Pożarna w Krasnołące, Stowarzyszenie „Rozwoju Wsi Krasnołąka” oraz Stowarzyszenie „Zielone Kisiny”.**

3.3. Dochody i wydatki Gminy Działdowo

Zgodnie ze **Sprawozdaniem z wykonania budżetu Gminy Działdowo za 2014 r.** dochody wyniosły 31 174 965,11 zł, natomiast wydatki 32 715 383,44 zł, co oznacza deficyt na poziomie 1 540 417,64 zł.

Wykres 17. Struktura dochodów Gminy Działdowo w latach 2010-2014

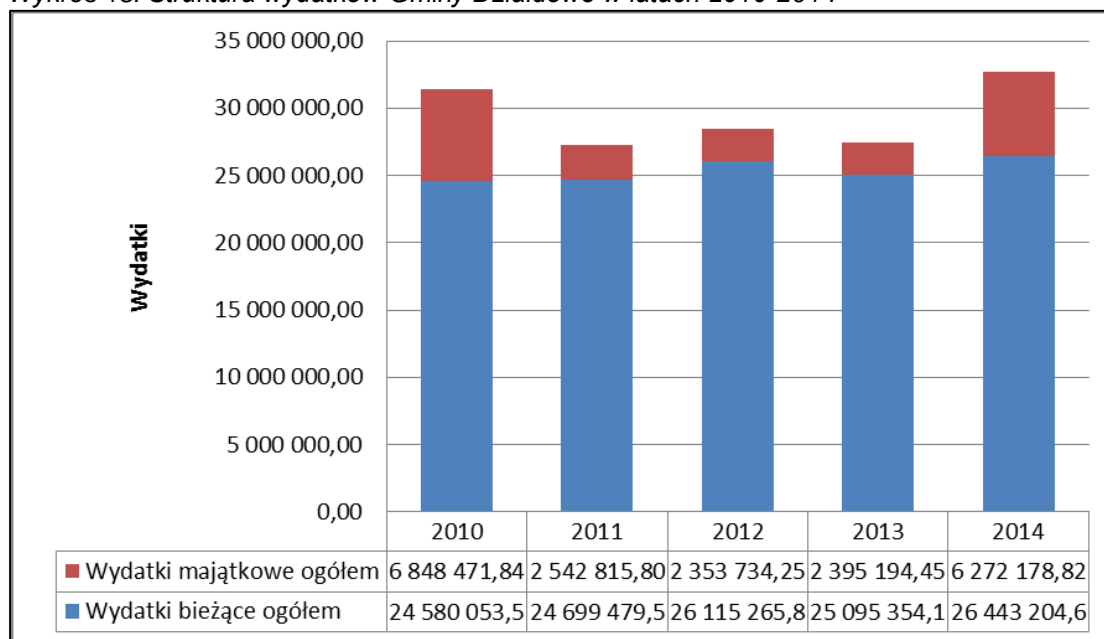

Źródło: Sprawozdania wykonania budżetu Gminy Działdowo za 2010-2014

W badanym okresie czasu dochody ogółem wzrosły o 4 040 520,44 zł, w tym dochody bieżące wzrosły o 4 976 874,84 zł, natomiast dochody majątkowe zmalały o 936 354,40 zł. Szczegółowa struktura dochodów przedstawiona jest na powyższym wykresie.

²⁰Internet, www.mojepanstwo.pl, 22.11.2015 r.

Wykres 18. Struktura wydatków Gminy Działdowo w latach 2010-2014

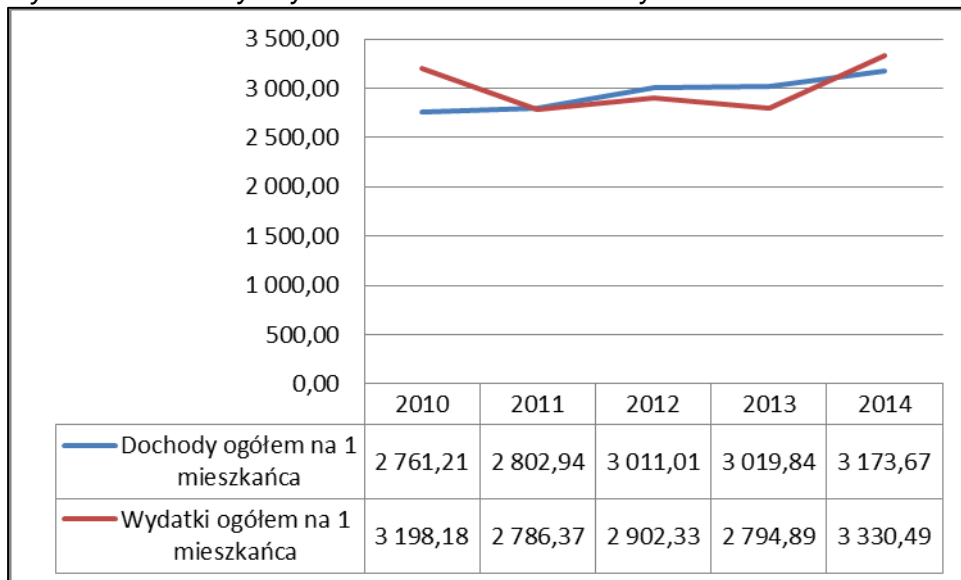
Źródło: Sprawozdania wykonania budżetu Gminy Działdowo za 2010-2014

W okresie 2010-2014 wydatki ogółem Gminy Działdowo wzrosły o 1 286 858,09 zł, w tym wydatki bieżące o 1 863 151,11 zł, natomiast wydatki majątkowe zmalały o 576 293,02 zł. Struktura wydatków Gminy przedstawiona jest na powyższym wykresie.

Gmina w latach 2010 -2014 przeznaczyła 18 336 992,21 zł na projekty inwestycyjne. Tylko w 2014 r. Gmina wydała 6 032 343,21 zł m.in. realizując poniższe projekty:

- budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej wraz z przyłączami oraz oczyszczalnią ścieków w Gąsiorowie,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w Kisinach i Kurkach,
- budowa drogi Gnojno-Łązek,
- budowa chodnika w Uzdowie,
- termomodernizacja budynków Gminnych,
- montaż instalacji CO w remizie Uzdowo,
- zakup i montaż pieca CO – SP Ruszkowo,
- budowa wiaty Sołectwo Turza Wielka,
- budowa placu zabaw Sołectwo Wysoka,
- modernizacja dachu świetlicy w Pożarach,
- podwyższenie ogrodzenia boiska wraz z wykonaniem bramek do piłki nożnej i kosza do koszykówki Sołectwo Komorniki.

Wykres 19. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca Gminy Działdowo

Źródło: Opracowanie własne

W 2014 r. dochody Gminy per capita wyniosły 3 173,67 zł, natomiast wydatki 3 330,49 zł. W stosunku do 2010 r. wydatki na 1 mieszkańca wzrosły o 412,46 zł, natomiast dochody o 132,31 zł.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT została sporządzona na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Działdowo zawartej w rozdziale 2 oraz badań, które były przeprowadzone podczas konsultacji społecznych. Raport z wspomnianych konsultacji jest załącznikiem do niniejszej Strategii.

Na podstawie uzyskanych wyników w powyższych rozdziałach powstał portret Gminy Działdowo, ukazujący jej zalety w postaci silnych stron, które powinny przełożyć się na działania ze strony władz w celu dalszego rozwoju Gminy. Natomiast bariery w rozwoju omawianego obszaru należą do słabych stron analizy SWOT.

Ponadto na podstawie otrzymanego obrazu Gminy wraz uwarunkowaniami zewnętrznymi wymieniono podstawowe szanse i zagrożenia dla rozwoju Gminy.

Analizę SWOT dla Gminy Działdowo przeprowadzono w układzie 5 głównych stref priorytetowych, które wcześniej były analizowane w rozdziale *Charakterystyka i diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Działdowo*:

- **strefa środowiskowa** zawiera przede wszystkim kwestie związane z ochrony środowiska naturalnego, posiadanych prawnych form ochrony przyrody oraz walory środowiskowe znajdujące się na terenie Gminy;
- **strefa społeczno-kulturowa** obejmuje tematykę związaną z demografią, bezpieczeństwem, rozwojem infrastruktury społecznej w tym: oświata i wychowanie, służba zdrowia, pomoc społeczna, aktywność mieszkańców, kultura oraz działalność organizacji pozarządowych;
- **strefa infrastrukturalna** zawiera informacje związane z infrastrukturą techniczną i społeczną, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa;
- **strefa gospodarcza** obejmuje zakres rozwoju przedsiębiorczości, turystyki oraz rolnictwa;
- **strefa przestrzenna** zawiera informacje związane z zagospodarowaniem przestrzennym.

Tabela 41. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Strefa środowiskowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - istniejące walory krajobrazowo-przyrodnicze, istnienie obszarów prawnie chronionych, obszary Natura 2000, - stan czystości rzek oceniony jako dobry, - działający na terenie Gminy ekologiczny związek Gmin „Działdowszczyzna”. 	<p>Strefa środowiskowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - słaba jakość gleb, - niewystarczający odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, - brak zagospodarowania jeziora, rzek i terenów przybrzeżnych, - niski poziom edukacji ekologicznej mieszkańców, - niski odsetek mieszkańców deklarujących segregację śmieci i odpadów, - palenie niedozwolonych śmieci,

<p>Strefa społeczno-kulturowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - istniejące dziedzictwo kulturowe, - dostępność szkół na różnym poziomie kształcenia (szkoły podstawowe, gimnazjum, szkoły ponad gimnazjalne), - dostęp do podstawowych usług w zakresie ochrony zdrowia, - członkostwo w Lokalnej Grupie Działania „Brama Mazurskiej Krainy”, - sprawnie działające instytucje w obszarze usług społecznych, - dostępność klubów sportowych. <p>Strefa gospodarcza</p> <ul style="list-style-type: none"> - możliwość dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku przetwórstwa rolno-spożywczego, agroturystyki, której sprzyjają warunki przyrodnicze i kulturowe. <p>Strefa infrastrukturalna</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoki stopień zwodociągowania Gminy, - duża ilość ujęć wody. <p>Strefa przestrzenna</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobry stan zabytków, - dobrze rozwinięta sieć gminnych bibliotek. 	<ul style="list-style-type: none"> - niski udział inwestycji ekologicznych, - zanieczyszczenie lasu, okolic wysypisk śmieci. <p>Strefa społeczno-kulturowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne procesy demograficzne (ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa, depresja urodzeniowa), - emigracja ludzi młodych, - wysokie bezrobocie (w tym największe bezrobocie wśród osób młodych), - trudne warunki życia, ubogie społeczeństwo, - niskie kwalifikacje zawodowe, - mała aktywność społeczna mieszkańców, - mała aktywność organizacji pozarządowych, - ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych, - niski poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego, - duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, - występujące patologie społeczne (alkoholizm, przemoc w rodzinie), - słaba opieka osób uzależnionych i wykluczonych społecznie. <p>Strefa gospodarcza</p> <ul style="list-style-type: none"> - mała aktywność zawodowa mieszkańców, - mała liczba podmiotów gospodarczych, - małe zainteresowanie ze strony inwestorów uruchamianiem działalności gospodarczej, - słabo rozwinięta baza noclegowa oraz gastronomiczna. <p>Strefa infrastrukturalna</p> <ul style="list-style-type: none"> - niski poziom skanalizowania Gminy, - niski poziom zgazyfikowania Gminy, - niezadowolający stan techniczny dróg oraz infrastruktury okołodrogowej, - słabo rozwinięta infrastruktura turystyki aktywnej (ścieżki rowerowe, szlaki). <p>Strefa przestrzenna</p> <ul style="list-style-type: none"> - zły stan świetlic wiejskich,
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - utrudniony dostęp do komunikacji publicznej, - brak boisk sportowych wielofunkcyjnych ORLIK.
Szanse	Zagrożenia
<p>Strefa środowiskowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost popytu na alternatywne źródła energii, - dostępność środków unijnych na realizację projektów w odnawialną źródło energii. <p>Strefa społeczno-kulturowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost nakładów w kapitał ludzki. <p>Strefa gospodarcza</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost znaczenia agroturystyki w skali kraju, - możliwość wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej, - możliwości wsparcia realizowanych inwestycji ze środków unijnych, - korzystna polityka unijna w zakresie wspierania proekologicznych działań gospodarki. <p>Strefa infrastrukturalna</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój społeczeństwa informacyjnego. <p>Strefa przestrzenna</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostępność funduszy unijnych na poprawienie dostępności i atrakcyjności infrastruktury społecznej. 	<p>Strefa środowiskowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - degradacja środowiska naturalnego, - niestabilność rozwiązań prawnych i systemowych w zakresie gospodarki odpadami. <p>Strefa społeczno-kulturowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - starzejące się społeczeństwo, - niekorzystny system finansowania szkolnictwa – subwencja oświatowa, - problemy finansowe publicznej służby Zdrowia. <p>Strefa gospodarcza</p> <ul style="list-style-type: none"> - niesprzyjająca koniunktura gospodarcza, - słabe perspektywy rozwoju rynku pracy, - mała opłacalność produkcji rolnej. <p>Strefa infrastrukturalna</p> <ul style="list-style-type: none"> - koszty utrzymania infrastruktury sieciowej, - pogarszanie się stanu infrastruktury drogowej. <p>Strefa przestrzenna</p> <ul style="list-style-type: none"> - marginalizacji obszarów wiejskich, - wzrost patologii i niszczenie mienia.

Źródło: Opracowanie własne

5. Kierunki rozwoju Gminy Działdowo

5.1. *Wizja Gminy Działdowo*

Wizja przedstawia obraz społeczno-gospodarczy Gminy Działdowo po przeprowadzeniu przedsięwzięć strategicznych oraz po upływie czasu określonego w horyzoncie czasowym Strategii. Jak przedstawiono we wcześniejszych rozdziałach, rozwój Gminy zależy od wielu czynników, m.in.: uwarunkowania wewnętrznego i zewnętrznego (opisane w analizie SWOT), aktualnych dokumenty strategicznych i dostępności zewnętrznych środków finansowych. Wizja Gminy została wskazana pośrednio przy udziale mieszkańców podczas konsultacji społecznych.

Gmina Działdowo to atrakcyjne miejsce do życia i rozwijającej się gospodarki w zakresie rolnictwa i turystyki.

5.2. *Misja Gminy Działdowo*

Zgodnie z art. 6. 1. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, do zadań Gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym. Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu sformułowano misję:

Zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańców oraz wspieranie lokalnego ośrodka społeczno - gospodarczego.

Formułując misję Gminy skoncentrowano się nie tylko na zapewnieniu infrastruktury technicznej, ale również na umożliwieniu wszechstronnej możliwości rozwoju jej mieszkańców. Dodatkowo poprzez tworzenie odpowiednich warunków gospodarczych zwiększy się konkurencyjność Gminy.

5.3. *Plany i cele strategiczne Gminy Działdowo na lata 2016-2026*

Cele strategiczne to cele realizowane w długim horyzoncie czasowym. Wynikają one z wizji rozwoju i są jednocześnie jej konkretyzacją. Stanowią swoisty drogowskaz dla podmiotów życia społecznego i gospodarczego Gminy mające doprowadzić do zwiększenia konkurencyjności Gminy.

Cele operacyjne stanowią rozwinięcie celów strategicznych, obejmują krótszy horyzont czasowy. Ich realizacja stanowi podstawę osiągnięcia celów strategicznych. Osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych służy wykorzystaniu szans i potencjału Gminy Działdowo w przezwyciężeniu słabych stron i zagrożeń dla jej zrównoważonego rozwoju w perspektywie do roku 2026.

Przedstawione w powyższej diagnozie i podsumowane w analizie SWOT problemy i wyzwania stojące przed społecznością Gminy Działdowo pozwoliły wskazać priorytetowe cele rozwojowe. Osiągnięcie zamierzonego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego Gminy odpowiadającego przyjętej wizji będzie możliwe dzięki realizacji pięciu celów strategicznych opisanych w poniższej tabeli.

Tabela 42. Kierunki rozwoju Gminy Działdowo

OBSZAR SPOŁECZNO-KULTURALNY	
CEL STRATEGICZNY I	
Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	
CELE OPERACYJNE	1.1.Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku z zmianą otoczenia gospodarczego
	1.2.Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
	1.3. Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych
	1.4 Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej.
	1.5.Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia
	1.6.Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu
	1.7.Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy
OBSZAR ŚRODOWISKOWY	
CEL STRATEGICZNY II	
Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego	
CELE OPERACYJNE	2.1. Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
	2.2. Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci
	2.3. Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji
	2.4.Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000
OBSZAR INFRASTRUKTURALNY	
CEL STRATEGICZNY III	
Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo	
CELE OPERACYJNE	3.1. Rozbudowa systemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy
	3.2. Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji
	3.3. Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy
	3.4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej

OBSZAR GOSPODARCZY	
CEL STRATEGICZNY IV Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	
CELE OPERACYJNE	4.1. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczość szczególnie sektora MŚP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu
	4.2. Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości
	4.3. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki
	4.4. Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów
OBSZAR PRZESTRZENNY	
CEL STRATEGICZNY V Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo	
CELE OPERACYJNE	5.1. Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności
	5.2. Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo
	5.3. Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo

Źródło: opracowanie własne

Tabela 43. Uzasadnienie kierunków działań Gminy Działdowo

OBSZAR SPOŁECZNO - KULTURALNY
Cel strategiczny I: Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
<p>Gmina została powołana aby spełniać określone cele. Do najważniejszych z nich należy rozwój lokalny rozumiany jako proces zmian o charakterze ilościowym i jakościowym uwzględniającym potrzeby, preferencje i wartości lokalnej społeczności. Istotne znaczenie dla realizacji tych celów ma kapitał ludzki. Jest on ważnym czynnikiem, którego opinii nie można pominąć w planowaniu rozwoju lokalnego. Niezbędnym warunkiem rozwoju Gminy jest tworzenie możliwie najlepszego środowiska życia dla jej mieszkańców, obejmująca warunki zamieszkania, wypoczynku i pracy. Oznacza to, iż program rozwoju nie może powstać bez lokalnej społeczności gdyż ma ją rozwijać i aktywizować. Przedstawiciele władz gminnych mają realizować zadania w obszarze edukacji, rozwoju społeczno-gospodarczego bezpieczeństwa zdrowotnego i socjalnego mieszkańców.</p> <p>Zadania te będą realizowane przez stały rozwój usług publicznych oferowanych mieszkańcom poprzez następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania zmierzające do poprawy oferty edukacyjnej zmierzające do wzrostu poziomu wykształcenia mieszkańców Gminy Działdowo,

- działanie zmierzająca do szerszego włączenia lokalnej społeczności w działania mające wpływ na poziom i jakość życia mieszkańców,
- działania mające bezpośredni wpływ na dostępność i poziom oferowanej mieszkańcom opieki medycznej,
- działania zmierzające do zwiększenia aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców.

CELE OPERACYJNE	Kierunki interwencji – kluczowe zadania	Jednostka realizująca	Partnerzy
1.1.Rozwój działań w zakresie edukacji dorosłych w związku z zmianą otoczenia gospodarczego	<ul style="list-style-type: none"> - Kształcenie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży i osób dorosłych, - Poprawa jakości kształcenia, w tym stałe podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnych placówkach edukacyjnych, - Organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów podnoszących kwalifikacje - Dostosowanie oferty zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, - Doposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt. 	<ul style="list-style-type: none"> Organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe, Gmina Działdowo, Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedsiębiorcy, Powiatowy Urząd Pracy, Organizacje pozarządowe, Instytucje otoczenia biznesu z subregionu, Lokalna Grupa Działania, Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.

Nieodpowiedni i nieadekwatny do obowiązujących warunków i potrzeb społeczno-gospodarczych zakres kształcenia stanowi wg. Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego woj. warmińsko-mazurskiego do roku 2020 słabą stroną w obszarze rozwoju zasobów ludzkich. Przedsiębiorczość, to cecha, która wymaga znacznego wzmocnienia wśród społeczeństwa, szczególnie młodzieży zagrożonej bezrobociem. Kompetencja ta jest niezbędna do przyszłej samorealizacji, rozwoju osobistego czy aktywności gospodarczej. Rozwój takich umiejętności winien odbywać się od początku

procesu kształcenia. Kontynuacja działań rozwijających umiejętności i kreujących nowe kompetencje.

Tak zdefiniowany cel jest odzwierciedleniem określonych na etapie przygotowania analizy problemów w obszarze społeczno-kulturowym.

<p>1.2.Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>	<p>- Działanie w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem.</p> <p>- Realizacja działań z zakresu pomocy społecznej i socjalnej (w tym promowanie firm społecznych, pracy społecznej, wolontariatu),</p> <p>- Tworzenie programów edukacji rozwijających kompetencje i umiejętności,</p> <p>- prowadzącej do integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem,</p> <p>- aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw,</p> <p>- oddolnych na rzecz rozwoju Gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych),</p>	<p>Organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe,</p> <p>Gmina Działdowo,</p> <p>Biura Pośrednictwa Zawodowego.</p>	<p>Przedsiębiorcy, Powiatowy Urząd Pracy,</p> <p>Organizacje pozarządowe,</p> <p>Instytucje otoczenia biznesu z subregionu,</p> <p>Lokalna Grupa Działania,</p> <p>Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
--	---	---	--

Wśród zadań, realizacja których należy do obowiązków samorządu gminnego znajdują się obowiązki z zakresu ochrony zdrowia, pomocy społecznej w tym prowadzenie ośrodków i zakładów opiekuńczych. Wśród zadań realizowanych w obszarze aktywizacji i integracji społecznej zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej dla Polski określającej model socjalny, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego, które ma się przyczynić do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- wspieranie integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnej do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Narzędzia ekonomii społecznej, czyli podmioty gospodarcze realizujące w ramach swej podstawowej działalności ważne cele społeczne stanowią potrzebne połączenie mechanizmu rynkowego z potrzebą rozwiązywania istotnych społecznie kwestii problemowych. Należy dążyć do powstawania i wysoka aktywność podmiotów ekonomii społecznej w regionie w obszarach takich jak przeciwdziałanie bezrobociu, edukacja i kultura, aktywizacja osób niepełnosprawnych, aktywizacja seniorów. Występowanie licznych instrumentów wsparcia dla tego rodzaju działalności mogą dać podstawy stabilności i rozwoju tego typu działalności.

<p>1.3. Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dopuszczenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, - Dopuszczenie świetlic i bibliotek w sprzęt komputerowy, - Realizacja szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo (w tym udział w projekcie „Latarnicy”), - wsparcie edukacji na odległość. 	<p>Organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe,</p> <p>Gmina Działdowo.</p>	<p>Sołectwa,</p> <p>Instytucje pozarządowe,</p> <p>Lokalna Grupa Działania,</p> <p>Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
--	---	---	--

Rozwijanie potencjału społeczeństwa opartego na wiedzy i nowych technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, zwracając uwagę na to, aby nikt nie został wykluczony, w szczególności osoby niepełnosprawne. Głównym czynnikiem wykluczenia cyfrowego jest dziś wiek – problem ten dotyczy szczególnie pokolenia ludzi po 45 roku życia. Ponad 30% Polaków to ludzie powyżej 50 roku życia – w tej grupie ok. 10 mln osób pozostaje poza Internetem. Szansa na zmianę mogą szkolenia, wprowadzające osoby dorosłe w cyfrowy świat w lokalnych środowiskach. Działania przeprowadzane są w celu stymulowania popytu na e-usługi i produkty gospodarki opartej na wiedzy, zwiększania aktywności zawodowej oraz jakości życia.

<p>1.4. Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa ścieżek rowerowych, tras turystyczno-rekreacyjnych, - Budowa ścieżek edukacyjnych (wraz z oznakowaniem miejsc historycznych) i punktów widokowych, - Budowa i ogradzanie placów zabaw, - Budowa siłowni na wolnym powietrzu, - Budowa basenu, - Budowa boisk wielofunkcyjnych/Orlików - Dopuszczenie świetlic, bibliotek, - Rozwój i modernizacja bazy oświatowej poprzez lepsze wyposażenie szkół i budowę wielofunkcyjnych sal gimnastycznych, sal komputerowych. 	<p>Organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe,</p> <p>Gmina Działdowo.</p>	<p>Sołectwa,</p> <p>Organizacje pozarządowe,</p> <p>Stowarzyszenia wiejskie,</p> <p>Przedsiębiorcy,</p> <p>Institucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
<p>Cel ten został zdefiniowany jako odpowiedź na zgłaszane potrzeby mieszkańców w różnym przedziale wiekowym i na różnym poziomie wykształcenia. Propozycji i możliwość uatrakcyjnienia spędzania czasu wolnego oczekują różne grupy społeczne. Spędzanie czasu wolnego w sposób aktywny nie zawsze musi oznaczać angażowanie znacznych środków finansowych. Niestety w ostatnich latach szczególnie osoby młodsze spędzają zbyt wiele czasu przed komputerem, czy telewizorem, co źle odbija się na ich rozwoju zarówno fizycznym jak i psychicznym. Ludzie dorośli często zbyt angażują się w pracę zawodową co w sumie przekłada się na zanik więzi rodzinnych i społecznych. Każda z grup ma inne potrzeby ale często wspólne, aktywne spędzanie czasu zmienia tę sytuację. Potrzebne więc są miejsca do wspólnego przebywania zarówno dla ludzi bardzo młodych jak też dorosłych czy wręcz seniorów. W ramach działań w tym obszarze proponuje się stworzyć ścieżki</p>			

<p>rowerowe, szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne czy miejsca do spotkań dla wszystkich mieszkańców wsi. Bezpieczne place zabaw połączone z siłownią na świeżym powietrzu spowodują możliwość wspólnego spędzania czasu rodziców z dziećmi czy dziadków z wnukami. Organizowanie imprez ze środków pozyskanych na rozwój obszarów wiejskich czy dostępnych w ramach funkcjonowania w Lokalnej Grupie Działania spowoduje większą aktywizację i integrację lokalnej społeczności.</p>			
<p>1.5.Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie liczby lekarzy specjalistów, - Zapewnienie całodobowej opieki medycznej, - Zakup sprzętu diagnostycznego. 	<p>Gmina Działdowo,</p> <p>Osoby prywatne prowadzące działalność w obszarze opieki zdrowotnej,</p> <p>Starostwo Powiatowe.</p>	<p>Narodowy Fundusz Zdrowia,</p> <p>Organizacje pozarządowe,</p> <p>Stowarzyszenia wiejskie,</p> <p>Przedsiębiorcy,</p> <p>Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
<p>Opinie wyrażane przez ankietowanych w odniesieniu do obszaru jakości i dostępność usług medycznych i ochrony zdrowia jest odzwierciedleniem aktualnej sytuacji służby zdrowia. Mieszkańcy Gminy wskazywali na niedostateczny dostęp do zarówno podstawowej opieki medycznej a w szczególności brak dostępu do specjalistycznej opieki oraz bardzo długi okres oczekiwania na takie usługi. Częstym wskazaniem był również brak lub zapewnienie w stopniu niedostatecznym opieki stomatologicznej. Wskazywano konieczność obecności stomatologa i opieki pielęgniarskiej w szkołach.</p>			
<p>1.6.Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie ilości patroli policji, - Częstsze wizyty przedstawicieli Straży Gminnej na posesjach, - Budowa infrastruktury około drogowej (m.in. oświetlenie, progi zwalniające, przejście dla pieszych), 	<p>Gmina Działdowo,</p> <p>Komenda Powiatowa Policji w Działdowie</p> <p>Straż Gminna</p>	<p>-</p>

	- Stworzenie Gminnego systemu powiadamiania o zagrożeniu.		
<p>Bezpieczeństwo publiczne jest rozumiane jako gwarancja niezakłóconego funkcjonowania zarówno obywateli jak i instytucji, wskazujące na nie jako najwyższą wartość społeczną, bezpieczeństwo życia, zdrowia i nienaruszalność ich mienia.</p> <p>W efekcie przeprowadzonego badania ankietowego ankietowani wskazywali na niedostateczną ochronę ze strony służb do tego powołanych. Ankietowani proponowali zwiększenie ilość patroli policji. Wielu z ankietowanych wyrażał również negatywne opinie oceniając pracę straży Gminnej.</p>			
<p>1.7. Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie wysokich standardów zarządzania w Gminie (dbałość o jakość kadry Urzędu Gminy i jednostek podległych, współpraca z mieszkańcami, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych), - Przyporządkowanie sołectw poszczególnym pracownikom – ustanowienie „opiekunów” sołectw, - Wdrożenie zasad e-administacji, - Szkolenia pracowników Gminy z zasad obsługi klientów, - Udział przedstawicieli Gminy w zebraniach wiejskich. 	<p>Wójt Gminy Działdowo</p>	<p>Sołectwa, Organizacje pozarządowe, Mieszkańcy, Placówki Oświatowe Instytucje otoczenia biznesu</p>
<p>Badania ankietowe przeprowadzone w ramach prac nad strategią pokazały, iż społeczeństwo zgłasza uwagi do funkcjonowania i pracy Urzędu Gminy w Działdowie. Odzwierciedleniem tych głosów jest tak zdefiniowany cel operacyjny. W efekcie</p>			

przeprowadzonego badania ankietowego mieszkańcy Gminy Działdowo przekazali swoje opinie dotyczące pracy Urzędu Gminy Działdowo. Opinie w większości pozytywne wskazywały jednak obszary do poprawy. Wśród propozycji zmian znalazły się następujące propozycje:

- wprowadzenie budżetu obywatelskiego;
- poprawę przejrzystości działań administracji samorządowej.

Zwrócono uwagę na możliwość wdrożenia e-administracji, jako najtańszą i najskuteczniejszą metodą realizacji prawa dostępu obywateli do informacji publicznej.

Kolejną propozycją było zwiększenie dostępności urzędów. W sytuacji wdrożenia zasad e-administracji problem ten przestanie istnieć.

OBSZAR ŚRODOWISKOWY

CEL STRATEGICZNY II:

Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego

Gminy wiejskie z założenia muszą rozwijać się wieloaspektowo, aby zapewnić sobie rozwój, który jest podstawą funkcjonowania w gospodarce wolnokonkurencyjnej. Przyjęcie zasady zrównoważonego rozwoju Gminy, prowadzi do pozytywnych zmian jakościowych i ilościowych na jej obszarze, przy jednoczesnym poszanowaniu walorów środowiska oraz zasady równości społecznej. Tak przyjęte zasady rozwoju gospodarczego z poszanowaniem środowiska naturalnego prowadzą do znalezienia optymalnych relacji między człowiekiem, a przyrodą, zminimalizują degradację środowiska wywołaną ingerencją człowieka. Poprawa jakości życia mieszkańców połączona z efektem zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne nastąpi poprzez budowę sieci kanalizacyjnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków oraz ograniczenie niskiej emisji i poprawy efektywności energetycznej.

Zakładane efekty realizacji celu szczegółowego:

- zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowiska naturalnego,
- poprawa komfortu i jakości życia mieszkańców,
- poprawa atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej i osiedleńczej obszaru Gminy.

Rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich rozumieć należy, jako połączenie:

- wykonywania funkcji wynikających z rynku, wpływających na rozwój nowych branż, pozwalających produkować dobra o wysokiej jakości,
- dbałości o środowisko poprzez stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- wprowadzenie szerokiej skali różnorodności usług, pozwalających na zaspokojenie rosnących potrzeb społeczności lokalnej,
- zwiększenie zatrudnienia w usługach pozarolniczych.

Powstająca infrastruktura powinna sprzyjać i zachęcać do lokowania inwestycji, obniżając koszt „wejścia” ewentualnych inwestorów. Z drugiej strony powinna służyć ochronie środowiska naturalnego, stanowiącego podstawę do rozwijania dwóch ważnych dla Gminy sektorów: turystyki i rolnictwa.

<p>2.1. Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii</p>	<p>- Budowa sieci wodno-ściekowej, - Budowa paneli fotowoltaicznych, -Przydomowe oczyszczalnie ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie.</p>	<p>Gmina Działdowo.</p>	<p>Związek Ekologicznych Gmin Działdowszczyzna, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
---	---	-------------------------	--

Wszelkie działania proekologiczne, mające na celu ochronę środowiska na własnym podwórku, aby były skuteczne muszą być wykonywane systematycznie. Jednak nawet najbardziej intensywne wysiłki indywidualne spełzną na niczym, jeśli nie wesprze ich Gmina. Ankietowani wskazywali na otwartość wobec tego typu inwestycji - Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem prawnym każdej Gminy. Ustawa o samorządzie gminnym, zobowiązuje Gminy do: zaopatrzenia mieszkańców w wodę i system kanalizacji, do usuwania i oczyszczania ścieków, unieszkodliwiania odpadów komunalnych, ograniczenia emisji gazów i pyłów do atmosfery, ograniczenia szkodliwego dla zdrowia hałasu. Taka konieczność może zachęcić do korzystania ze źródeł energii odnawialnej. Na terenach Gmin wiejskich często istnieją idealne warunki do jej upowszechnienia szczególnie, gdy Gmina posiada na swoim terenie użytki, na których nieopłacalna jest produkcja rolna np. ze względu na ukształtowanie terenu lub niską bonitację gleby. Należy zachęcić do uprawy roślin energetycznych i upowszechniać informacje na temat energii odnawialnej, a w szczególności roślin energetycznych. Gmina może promować tego typu rozwiązania poprzez dopłaty do instalacji pieców i systemów grzewczych na biomasę.

Rozproszona sieć osadnicza i wynikające z tego wysokie koszty budowy infrastruktury na obszarach wiejskich są przyczyną zaniedbań w tym zakresie. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na obszarze całej Gminy pozwoli na poprawę jakości środowiska w zakresie ochrony wód powierzchniowych, gruntowych oraz gleb przed zanieczyszczeniem ściekami z nieszczelnych szamb i niesprawnych systemów odbioru ścieków bytowo-gospodarczych.

<p>Większość działań związanych z infrastrukturą techniczną na obszarach wiejskich wymaga dużych środków finansowych, zabiegów organizacyjnych oraz współdziałania władz samorządowych z organizacjami społeczno-zawodowymi rolników, poszczególnymi rolnikami, jak również służbami doradczymi i jednostkami naukowymi.</p>			
<p>2.2. Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci</p>	<p>- Uporządkowanie gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, stworzenie efektywnego systemu zbiórki i wywozu odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu).</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Działdowo, Ekologiczny Związek Gmina Działdowszczyzna, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy</p>
<p>Dziki wysypiska śmieci nie należą w Gminie do rzadkości, takie opinie przedstawili ankietowani. Za ich likwidację odpowiada samorząd. Z nielegalnymi wysypiskami można walczyć dwójako. Doraźnym działaniem będzie zwiększenie ilości kontroli funkcjonariuszy straży Gminnej i policji, a działaniem dalekosiężnym będą działania edukacyjne, kampanie podnoszące świadomość mieszkańców.</p>			
<p>2.3. Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji</p>	<p>- Budowa sieci gazowej, - Zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Działdowo, Ekologiczny Związek Gmina „Działdowszczyzna” Mieszkańcy, Przedsiębiorcy Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie</p>
<p>Ochrony środowiska naturalnego wymaga od władz Gminy inwestycji zwiększających wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł. Fotowoltaika stała się jednym z najbardziej</p>			

promowanych źródeł energii przyjaznych środowisku. Zastosowanie fotowoltaiki zdaniem ekspertów to korzyści energetycznych jak również pozaenergetyczne.

Farma fotowoltaiczna w przeciwieństwie do innych źródeł odnawialnych nie oddziałują negatywnie na środowisko naturalne, na zdrowie ludzi, jak również ogranicza zanieczyszczenia środowiska. Według producentów paneli fotowoltaicznych, farma fotowoltaiczna o mocy 1MW w skali roku może wyprodukować przeciętnie ok. 900 MWh energii elektrycznej. Wyprodukowanie takiej ilości w tradycyjnej elektrowni węglowej to emisja szkodliwych substancji – w tym potęgującego efekt cieplarniany dwutlenku węgla (CO₂). Wyprodukowanie 900 MWh energii w elektrowni węglowej oznacza emisję CO₂ wynoszącą ok. 0,8 tony CO₂ (...) Ponadto, przy założeniu, że moc farmy fotowoltaicznej wyniesie 1 MW, produkowana przez nią energia zaspokoi zapotrzebowanie na prąd ok 250 średniej wielkości gospodarstw domowych.²¹ Ewentualna budowa farmy fotowoltaicznej to korzyść dla mieszkańcy Gminy Działdowo, turystów, wizerunku i marki Gminy oraz poprawa bilansu energetycznego regionu. Możliwość korzystania z alternatywnych źródeł pozyskiwania energii, przyczyni się w dłuższej perspektywie do generowania oszczędności w budżetach domowych.

<p>2.4.Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tablice informacyjne, - Organizacja konkursów w szkołach, - Zajęcia popularyzujące ochronę środowiska w świetlicach, - Organizacja akcji Sprzątanie Świata, Wspólne sadzenie drzew - Rajdy rowerowe do atrakcyjnych miejsc, - Wystawy prac tematycznych w bibliotekach i świetlicach. 	<p>Gmina Działdowo, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Działdowo</p>	<p>Ekologiczny Związek Gmina „Działdowszczyzna”, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Lokalna Grupa Działania, Instytucje otoczenia biznesu.</p>
--	--	---	---

²¹Piotr Pajak Opinia ekspercka dotycząca podstawowych założeń budowy i funkcjonowania farmy fotowoltaicznej

Działania podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców, edukacja ekologiczna powinna być realizowana poprzez kampanie społeczne i działania oświatowe. Dodatkowo należy podnosić poziom wiedzy przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach NATURA 2000, czy korzyści wynikających ze stosowania odnawialnych źródeł energii. Efekty takich działań będą łatwiejsze do osiągnięcia gdy społeczeństwo będzie się z nim identyfikować i gdy zrozumie i zaakceptuje jego założenia. Obszary Natura 2000 utworzone zostały w celu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych i rzadkich lub zagrożonych gatunków zwierząt i roślin. Ze względu na walory przyrodnicze jedną z lepszych branż działalności, które można prowadzić na terenie Natura 2000 jest agroturystyka oraz turystyka kwalifikowana np. turystyka piesza, turystyka rowerowa. Poza turystyką innymi możliwościami działalności jest: rolnictwo ekologiczne, usługi hotelowe i gastronomiczne, edukacja ekologiczna, zielone szkoły. Najważniejszą korzyścią dla przedsiębiorstw i Gminy jest promocja regionu za pomocą silnej europejskiej marki, jaką jest Natura 2000 oraz wypromowanie własnych regionalnych produktów.

OBSZAR INFRASTRUKTURALNY

CEL STRATEGICZNY III

Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo

Rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich rozumieć należy, jako połączenie:

- wykonywania funkcji wynikających z rynku, wpływających na rozwój nowych branż, pozwalających produkować dobra o wysokiej jakości;
- dbałości o środowisko poprzez stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- wprowadzenie szerokiej skali różnorodności usług, pozwalających na zaspokojenie rosnących potrzeb społeczności lokalnej,
- zwiększenie zatrudnienia w usługach pozarolniczych

<p>3.1. Rozbudowa systemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy</p>	<p>- Realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno – ściekową, - Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie,</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Ekologiczny Związek Gmina „Działdowszczyzna”, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
---	--	------------------------	--

<p>Gminy wiejskie z założenia muszą rozwijać się wieloaspektowo, aby zapewnić sobie rozwój, który jest podstawą funkcjonowania w gospodarce wolnokonkurencyjnej. Podstawową funkcją infrastruktury komunalnej jest funkcja obsługi, polegająca na zapewnieniu zarówno mieszkańcom, jak też innym podmiotom działającym na terenie Gminy odpowiednich warunków bytowych. Składa się na to sprawna i niezawodna obsługa mieszkańców i instytucji znajdujących się na terenie, jak też rozbudowa urządzeń związanych przede wszystkim z uzbrajaniem terenu, wynikająca ze zmian liczby ludności, jej struktury wiekowej, rozwoju przedsiębiorczości, a także z rozwoju funkcji ogólnie gminnych. Infrastruktura techniczna ma olbrzymie znaczenie dla mieszkańców, turystów oraz przedsiębiorców. Bez zapewnienia dostępu do infrastruktury sieciowej nie ma możliwości stworzenia odpowiednich warunków do życia i pracy oraz dla rozwoju gospodarczego. Ponadto infrastruktura techniczna jest częścią integracji gospodarczej i społecznej na terenie Gminy jak również czynnikiem sprawnej ochrony środowiska. Prawie połowa Gminy Działdowo to tereny nieskanalizowane. W związku z tym należy podjąć zadania związane z wyposażeniem tych terenów w sieć kanalizacyjną i wodociągową.</p>			
<p>3.2. Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji</p>	<p>- Budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych, - budowa infrastruktury okołodrogowej (m.in. chodników, oświetlenia), - Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich.</p>	<p>Gmina Działdowo, Starostwo Powiatowe.</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego Inne Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
<p>Jakość infrastruktury drogowej jest jednym z czynników wpływających na tempo rozwoju. Im lepsza dostępność komunikacyjna, tym lepsze potencjalne warunki dla rozwoju gospodarczego i podniesienia poziomu i jakości życia jego mieszkańców. Rozbudowa i modernizacja sieci dróg, poprawi dostępność komunikacyjną oraz umożliwi szybsze i bezpieczniejsze powiązania pomiędzy ośrodkami centralnymi czy pozostałymi obszarami województwa. Jednocześnie wzrost dostępu do sieci dróg krajowych zwiększy atrakcyjność lokalizacji dla nowych działalności gospodarczych. Dobrze rozbudowana sieć komunikacyjna sprzyja dojazdowi do gospodarstw rolnych, pól uprawnych, ułatwia wywóz płodów rolnych. Ułatwiając dostęp do placówek oświatowych ułatwia dostęp do edukacji, a możliwość dotarcia do wielu atrakcyjnych miejsc bezpośrednio przyczynia się do uatrakcyjnienia turystycznego Gminy. Najpoważniejszą barierą dla rozwoju społeczno -</p>			

<p>gospodarczego Gminy w odniesieniu do infrastruktury drogowej jest zły stan techniczny dróg i to zarówno zły stan nawierzchni jak również niewystarczające parametry techniczne. Postępująca urbanizacja szybki wzrost ilości pojazdów powodują stałe pogarszanie się stanu dróg.</p>			
<p>3.3. Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy</p>	<p>- Nawiązanie stałej współpracy z koncesjonariuszem prywatnych przewozów pasażerskich dla koordynacji połączeń, poprawy bezpieczeństwa i jakości przewozów.</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Przedsiębiorcy prowadzący działalność w obszarze transportu osób</p>
<p>Komunikacja zbiorowa istotnie zmniejsza ruch drogowy do miejsc pracy, szkół, co wprost przekłada się na obniżenie emisji spalin i jest jednym z bardziej efektywnych działań z zakresu ochrony środowiska. Zrównoważony rozwój to kształtowanie transportu pasażerskiego w sposób minimalizujący jego negatywny wpływ na środowisko i mieszkańców. Gmina Działdowo, jako organizator publicznego transportu zbiorowego, powinien dążyć aby oferta transportu zbiorowego była jak najszersza, jednocześnie odpowiadając realnym potrzebom mieszkańców Gminy. Obecna podaż usług transportu publicznego wg ankietowanych jest już bardzo niewielka, skutkiem czego koniecznym staje się stałe poruszanie się prywatnymi samochodami osobowymi. W przypadku niskiego poziomu zamożności wielu mieszkańców stanowi to duże utrudnienie w codziennym funkcjonowaniu wielu mieszkańców Gminy.</p>			
<p>3.4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej</p>	<p>- Rozwój dostępu do Internetu, - Rozwój lokalnych zasobów i usług w Internecie,</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Urząd marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Przedsiębiorcy Instytucje otoczenia biznesu</p>
<p>Internet dzięki mobilności rozwiązań komunikacyjnych i ciągłemu dostępowi do informacji, która jest podstawą wiedzy, pracy i rozrywki, daje możliwość zrównoważenia szans w tym</p>			

obszarze wszystkim jego użytkownikom. W odróżnieniu od prasy, radia i telewizji daje możliwość komunikacji w wielu kierunkach. Sprzyja nawiązaniu dialogu.

Związane z internetem nowe technologie są narzędziem, o które zwłaszcza mieszkańcy terenów wiejskich powinni się ubiegać. Nowe technologie, to znakomita możliwość eliminacji barier i utrudnień związanych z dostępem do informacji.

Nowoczesne technologie mogą z powodzeniem usprawnić działalność lokalnych instytucji i organizacji, wspomóc promocję Gminy oraz sprzedaż wyrobów i usług, poprawić dostęp mieszkańców do edukacji i rynku pracy, a także umożliwić rozwijanie zainteresowań.

OBSZAR GOSPODARCZY

CEL STRATEGICZNY IV

**Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo
i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy**

Rozwój społeczno-gospodarczy charakteryzuje się zmianami ilościowymi i jakościowymi w sposobach i wynikach gospodarowania na obszarach wiejskich. Działalność gospodarcza determinowana jest przez funkcje, jakie lokalizowane są na obszarach wiejskich a jej rozwój prowadzić ma w konsekwencji do poprawy warunków życia społeczności lokalnej poprzez implementację funkcji związanych z prowadzeniem usług dla rolnictwa oraz wprowadzaniem funkcji wynikających z wprowadzania działalności pozarolniczej – usługowej, bądź przemysłowej.

<p>4.1 Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczość szczególnie sektora MŚP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu</p>	<p>- Tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo, - Aktywne wspieranie funkcjonujących i zakładających działalność przedsiębiorców, - Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu.</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Lokalna Grupa Działania, Organizacje turystyczne, Instytucje, otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego</p>
--	--	------------------------	--

<p>Przyciągnięcie inwestorów doprowadzi do przyspieszenia rozwoju gospodarczego Gminy. W sytuacji rosnącej konkurencji lokalizacja inwestycji uzależniona jest od oferowanych warunków, na które składają się między innymi: stosowane ulgi podatkowe, dostępność kadry, czy dostęp do podstawowej infrastruktury, położenie Gminy w pobliżu dróg krajowych.</p> <p>Postęp ekonomiczny zazwyczaj warunkuje jakość zasobów ludzkich, a szczególnie wykształcenie. Wykształcone, świadome społeczeństwo łatwiej podejmuje ryzyko i realizacji własnych pomysły. Niestety poziom wykształcenia mieszkańców nie należy do najwyższych, należy więc podjąć starania w kierunku uzupełniania kwalifikacji zawodowych mieszkańców w obszarze jakości kształcenia młodzieży. Nie bez znaczenia są też działania zmierzające do zatrzymania na obszarze Gminy osób wykształconych, a w szczególności aktywnych. Na decyzje o miejscu zamieszkania ma coraz częściej dostępność miejsc pracy, ale nie bez znaczenia jest też otoczenie, stosunki panujące wśród lokalnej społeczności oraz klimat tworzony przez władze Gminy wspierający osoby pragnąc prowadzić działalność gospodarczą.</p>			
<p>4.2 Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe, - Zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom), - Modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów. 	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p> <p>Centrum Obsługi Inwestora</p>

<p>Przyciągnięcie inwestycji zewnętrznych to jeden z ważnych elementów zwiększania potencjału kapitałowego Gminy. Nowe inwestycje to nowe miejsca pracy, które pozwolą na podniesienie dochodów ludności oraz wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatków. Dla przyciągnięcia inwestorów konieczne jest udrożnienie systemu komunikacyjnego, zapewnienie odpowiedniej infrastruktury energetycznej, telekomunikacyjnej oraz przygotowanych terenów inwestycyjnych.</p>			
<p>4.3. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych, - Wspieranie procesu modernizacji sprzętu i budynków (w tym zwrócenie uwagi na kwestie ochrony środowiska), powiększania gospodarstw i scalania gruntów, - Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rolników (w tym rolników młodych) w zakresie prowadzenia gospodarstwa i jego modernizacji (w tym wprowadzania infrastruktury zapobiegającej zanieczyszczeniom wód i gleb), - Wspieranie procesu różnicowania 	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Izba Rolnicza Instytucje otoczenia biznesu Inne Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>

	<p>działalności gospodarstw rolnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych, - Zalesianie gruntów rolnych, - Gazyfikacja Gminy. 		
<p>Warunkiem zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców jest zwiększanie dochodów gospodarstw domowych. Jak pokazały wyniki ankiet często pojawiającym się problemem jest niski dochód mieszkańców Gminy. Dominujące na obszarze Gminy rolnictwo nie cechuje się wysokim poziomem dochodowości. Podstawowy wpływ na tę sytuację mają: struktura wielkościowa, niska mechanizacja oraz ekstensywne formy gospodarowania. Ta przestarzała struktura wpływa na niskie dochody mieszkańców, utrwalać obszary wykluczenia społecznego i ograniczając dostęp do edukacji. Należy więc podejmować działania zmierzające do rozwijania sektora pozarolniczego, które będą miały dwójaki efekt. Pierwszy to „zagospodarowanie” osób, które działalności rolniczej nie zamierzają prowadzić, druga to przełamanie monofunkcyjności wsi. Gospodarcze funkcjonowanie mieszkańców w obszarze usług dla ludności poprawi atrakcyjność Gminy pod kątem jakości życia jej mieszkańców, a powstałe w ten sposób różne formy działalności w tym związanej z turystyką i rekreacją zwiększy ilość odwiedzających Gminę turystów.</p>			
<p>4.4. Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie rozwoju infrastruktury i produktów turystycznych w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, zbiorników wodnych, ścieżek rowerowych, oznakowania, odnowa obiektów zabytkowych, 	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Organizacje Turystyczne,</p> <p>Lokalna Grupa Działania,</p> <p>Przedsiębiorcy,</p> <p>Sołectwa,</p> <p>Inne Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Zagospodarowanie przestrzeni, terenów i rzek w Gminie Działdowo tj. rzek: Wel, Wkra i Szkotówka, co pozwoli m.in. na rozwój turystyki, - Rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej- wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych, - Promocja tradycyjnych produktów lokalnych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.), - Aktywna promocja Gminy z wykorzystaniem możliwości jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne, - Wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich w produkty turystyczne. 		
<p>Ochrona i wykorzystanie potencjału obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji, jak</p>			

również wdrożenie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy (kultura jako istotny czynnik rozwoju ekonomicznego – wpływa na atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną, stanowi determinantę rozwoju rekreacji i turystyki, tworzy szeroki i zróżnicowany rynek pracy, kreuje przemysły kulturowe, wzbudza mnożnikowe procesy gospodarcze). W ramach niniejszego kierunku interwencji zakłada się odejście od pasywnej ochrony na rzecz efektywnego i racjonalnego zarządzania kulturą i zasobami dziedzictwa kulturowego.

OBSZAR PRZESTRZENNY

CEL STRATEGICZNY V:

Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo

Przedsiębiorca w swoich decyzjach bierze pod uwagę ukształtowanie, położenie geograficzne i komunikacyjne, aktualną i dopuszczalną formę zagospodarowania. Zmiany w obrębie zagospodarowania przestrzennego Gminy są zatem zmianami warunków podejmowania i rozwijania lokalnej działalności gospodarczej. Podstawowym podmiotem decydującym o tych zmianach jest samorząd lokalny. Żadna Gmina nie funkcjonuje przecież jako układ zamknięty, lecz jako integralny składnik gospodarki powiatu, regionu (województwa), państwa. Narzędzia stymulowania rozwoju przedsiębiorczości lokalnej oraz metody i kryteria ich stosowania, które powodują zmiany przestrzeni Gminy stanowią jeden z obszarów lokalnej polityki gospodarczej. Główne cele gospodarki przestrzenne wg. Europejskiej Karty Zagospodarowania Przestrzennego stanowią:

- zapewnienie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego we wszystkich regionach,
- poprawę jakości życia,
- odpowiedzialne gospodarowanie zasobami przyrody i ochronę środowiska,
- racjonalne wykorzystanie terenów.

<p>5.1. Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności</p>	<p>- Realizacja projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Przedsiębiorcy, Potencjalni inwestorzy, Mieszkańcy, Organizacje pozarządowe, Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
--	--	------------------------	--

<p>Politykę przestrzenną prowadzić można poprzez rozwijanie infrastruktury w tym infrastruktury technicznej. Jej rozwój kształtuje strukturę atrakcyjności przestrzeni Gminy i skłania podmioty gospodarcze do zachowań przestrzennych, takich jak zmiana miejsca działalności, inwestowanie, zmiana lub rozszerzenie rynków zbytu. Polityka przestrzenna Gminy może stać się jednym z podstawowych instrumentów wspierania jej rozwoju gospodarczego, a co za tym idzie, również rozwoju społecznego. Władza ta może je skutecznie i efektywnie wykorzystać lub ignorując ich znaczenie, w celu doprowadzenia do transformacji w grupę podstawowych barier wspomnianych sfer rozwoju lokalnego.</p>			
<p>5.2.Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo</p>	<p>- Zagospodarowanie, popularyzacja i promocja obiektów zabytkowych i wykorzystanie jako miejsc atrakcyjnych turystycznie, - Wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów - Publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy.</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy Potencjalni inwestorzy, Inne Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami Krajowymi i Europejskimi.</p>
<p>Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz pobudzanie kulturalnych inicjatyw i tworzenie warunków do rozwoju twórczości opartej na kulturze regionu to przedsięwzięcia, które mogą przyczyni się do rozwoju aktywnego spędzenia wolnego czasu, rozwijania pasji, talentów i aktywnych postaw społecznych, szczególnie przez dzieci i młodzież. Realizacja takich zadań ma szansę zaspokoić potrzeby kulturalne mieszkańców Gminy, poprawi jakość życia oraz stan dziedzictwa kulturowego. Podejmowanie takich projektów może też przyczynić się do wzrostu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Gminy Działdowo.</p>			
<p>5.3.Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu</p>	<p>- Realizacja projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową”</p>	<p>Gmina Działdowo</p>	<p>Przedsiębiorcy, Rolnicy Inne Instytucje wdrażające i realizujące Programy zw. z Funduszami</p>

<p>budowy marki Gminy Działdowo</p>	<p>obiektów pełniących funkcje kulturalne, - Zalesianie terenów zdegradowanych, - Adaptacji wyrobisk po żwirowniach.</p>		<p>Krajowymi i Europejskimi.</p>
<p>Działania na rzecz ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego służą utrzymaniu tożsamości regionu i lokalnego społeczeństwa. Wobec tego należy dążyć do utrzymania i eksponowania jego wartości, obejmując kompleksowo zagadnienia zarówno ochrony dziedzictwa kulturowego, jak i środowiska przyrodniczego, a także odbudowy krajobrazów, które ucierpiały wskutek rozwoju źle rozumianej przedsiębiorczości czy bezkrytycznego tworzenia „nowych wartości”. Niezbędnym jest więc rozwój w oparciu o akceptację społeczną i wypracowanie zasady łagodzenia ewentualnych różnic pomiędzy interesem obu stron z zachowaniem potrzeb związanych z ochroną dziedzictwa.</p>			

Źródło: Opracowanie własne

6. Źródła finansowania Strategii

Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026, to:

1. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:
 - dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień,
 - subwencja ogólna (część oświatowa),
 - dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).
2. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
 - środki pochodzące z funduszy unijnych w nowym okresie programowania na lata 2014-2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich),
 - inne krajowe i zagraniczne środki finansowe,
 - krajowe środki finansowe np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
 - pożyczki i kredyty bankowe,
 - inne.
4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania strategii, w tym sektora prywatnego.

6.1. Powiązania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 z innymi dokumentami strategicznymi

W ramach strategii będą realizowane cele strategiczne i operacyjne wpisujące się w strategiczne dokumenty o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Wykaz najważniejszych dokumentów strategicznych wraz z ich celami, do których nawiązuje poniższy dokument, zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 44. Powiązanie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 z innymi dokumentami strategicznymi.

Cele szczegółowe/ operacyjne Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026	Cel/Priorytet/Obszar strategiczny dokumentów strategicznych			
	Strategia Europa 2020	Strategia Rozwoju Kraju 2030	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020	Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025
CEL STRATEGICZNY I Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego				
Cel operacyjny 1.1. Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku ze zmianą otoczenia gospodarczego	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki(modernizacji)	Cel szczegółowy 1 Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich 1.1. Podnoszenie umiejętności, poziomu wykształcenia oraz wzrost mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich	Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych.
Cel operacyjny 1.2. Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu			Cel szczegółowy 1 Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich 1.4. Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego oraz aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.1. Rozwój kapitału społecznego

<p>Cel operacyjny 1.3. Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych</p>	<p>Rozwój inteligentny</p>		<p>Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej</p>	<p>Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych.</p>
<p>Cel operacyjny 1.4. Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej</p>				<p>2.4. Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług</p>
<p>Cel operacyjny 1.5. Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia</p>	<p>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu</p>	<p>Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)</p>		<p>Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych</p>
<p>Cel operacyjny 1.6. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu</p>	<p>-</p>	<p>Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)</p>	<p>Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej</p>	<p>Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych</p>
<p>Cel operacyjny 1.7. Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy</p>	<p>-</p>	<p>Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności)</p>	<p>Cel szczegółowy 1 Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</p>	<p>Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych. Cel strategiczny 3 Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych 3.1 Doskonalenie administracji</p>

			mieszkańców obszarów wiejskich	
CEL STRATEGICZNY II				
Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego				
Cel operacyjny 2.1. Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Rozwój zrównoważony		Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)	Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej
Cel operacyjny 2.2. Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci				Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju 4.3. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego
Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji				Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju 4.1. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii
Cel operacyjny 2.4. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych				Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)

przyrodniczo szczególnie Natura 2000			1.1. Podnoszenie umiejętności, poziomu wykształcenia oraz wzrost mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich	
CEL STRATEGICZNY III Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo				
Cel operacyjny 3.1. Rozbudowa sytemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy	Rozwój zrównoważony	Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)	Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej 2.1. Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich	Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju 4.3. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego
Cel operacyjny 3.2. Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i około drogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji	-		Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej 2.2. Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich	Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju 4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności
Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy	-		Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju 4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności	
Cel operacyjny 3.4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez	Rozwój inteligentny		Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz	Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju

zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej			poprawa dostępności przestrzennej 2.3. Budowa i rozwój infrastruktury i technologii umożliwiających mieszkańcom obszarów wiejskich korzystanie i dostęp do technologii ICT o wysokim standardzie	4.1.Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności
CEL STRATEGICZNY IV Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy				
Cel operacyjny 4.1. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczość szczególnie sektora MŚP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu	Rozwój inteligentny	Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)	Cel szczegółowy 1 Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich 1.3.Rozwój przedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy z wykorzystaniem potencjału endogenicznego obszarów wiejskich	Cel szczegółowy 1.Konkurencyjna gospodarka 1.1. Wzrostu konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji
Cel operacyjny 4.2. Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości				Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.1. Rozwój kapitału społecznego
Cel operacyjny 4.3. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki				Cel szczegółowy 1.Konkurencyjna gospodarka
Cel operacyjny 4.4. Promocja Gminy jako				Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)

miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów				1.1.Wzrostu konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji
CEL STRATEGICZNY V Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo				
Cel operacyjny 5.1. Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności	-	Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)	Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej	Cel szczegółowy 2 Wzrost aktywności społecznej 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych
Cel operacyjny 5.2. Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo	-	Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)	2.4. Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług	
Cel operacyjny 5.3. Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo	-	Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)	Cel szczegółowy 2 Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa dostępności przestrzennej 2.4. Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług	

Źródło: Opracowanie własne

6.2. Źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026

W poniższej tabeli przedstawiono propozycje sfinansowania przedsięwzięć, które zostały wskazane podczas konsultacji społecznych.

Tabela 45. Źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026

Cel szczegółowy i operacyjny	Nazwa zadania	Program operacyjny / Inne/ Ministerstwo	Oś, Działanie, poddziałanie/ Priorytet inwestycyjny/ Inne
Cel strategiczny I			
Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego			
Cel operacyjny 1.1. Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku ze zmianą otoczenia gospodarczego	Kształcenie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży i osób dorosłych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna 1.1. Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności
	Poprawa jakości kształcenia, w tym stałe podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnych placówkach edukacyjnych	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 2 Kadry dla gospodarki Działanie 2.2 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów 2.2.1 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów 2.4.1 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług

			<p>Działanie 9.3 Infrastruktura edukacyjna</p> <p>Poddziałanie 9.3.4 Infrastruktura edukacji ogólnokształcącej</p>
	<p>Organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów podnoszących kwalifikacje</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna</p> <p>1.1 - Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności</p> <p>Oś 2 Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji</p> <p>Działanie 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki</p>
	<p>Dostosowanie oferty zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Oś 2 Kadry dla gospodarki</p> <p>Działanie 2.2 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów</p> <p>2.2.1 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów</p> <p>2.4.1 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego</p>

	<p>Doposażenie palcówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Oś 2 Kadry dla gospodarki</p> <p>Działanie 2.2 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów</p> <p>2.4.1 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego</p> <p>Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług</p> <p>Działanie 9.3 Infrastruktura edukacyjna</p> <p>Poddziałanie 9.3.1 Infrastruktura kształcenia zawodowego</p> <p>Poddziałanie 9.3.4 Infrastruktura edukacji ogólnokształcącej</p>
<p>Cel operacyjny 1.2. Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>	<p>Działania w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Oś 2 Kadry dla gospodarki</p> <p>Działanie 2.2 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów</p> <p>2.2.1 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów</p> <p>2.4.1 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego</p> <p>Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług</p> <p>Działanie 9.3 Infrastruktura edukacyjna</p>

			Poddziałanie 9.3.4 Infrastruktura edukacji ogólnokształcącej
	Realizacja działań z zakresu pomocy społecznej i socjalnej (w tym promowanie firm społecznych, pracy społecznej, wolontariatu)	Dochód Urzędu Gminy Działdowo Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój Ew. inny program/konkurs	- Dotacje z budżetu państwa za na zadania zlecone bądź własne, dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień jst, dotacje z funduszy celowych, środki ze źródeł pozabudżetowych, wpływy z usług, Wpływy z opłat funkcjonariuszy domów pomocy społecznej, wpływy z opłat na usługi opiekuńcze, darowizny, pozostałe dochody Oś 2 Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna
	Tworzenie programów edukacji rozwijających kompetencje i umiejętności	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 2 Kadry dla gospodarki Działanie 2.2 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów 2.2.1 Podniesie jakości oferty edukacyjnej ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych uczniów 2.4.1 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług Działanie 9.3 Infrastruktura edukacyjna

			Poddziałanie 9.3.4 Infrastruktura edukacji ogólnokształcącej
	Aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju Gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych);	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER 19.3 – Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania
Cel operacyjny 1.3. Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych	Doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 9 Dostęp do wysokiej jakości usług Działanie 9.3 Infrastruktura edukacyjna Poddziałanie 9.3.1 Infrastruktura kształcenia zawodowego Poddziałanie 9.3.4 Infrastruktura edukacji ogólnokształcącej
	Doposażenie świetlic i bibliotek w sprzęt komputerowy	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury
	Realizacja szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo, w tym udział w projekcie „Latarnicy”	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna

		<p>Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>1.1 Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności</p> <p>3.1 Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych</p>
	<p>Wsparcie edukacji na odległość</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna</p> <p>1.1 Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności</p>
<p>Cel operacyjny 1.4. Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej</p>	<p>Budowa ścieżek rowerowych, tras turystyczno-rekreacyjnych</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Oś 6 Kultura i dziedzictwo Działanie 6.2 Dziedzictwo naturalne</p> <p>Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego</p> <p>7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury</p> <p>LEADER</p>
	<p>Budowa ścieżek edukacyjnych (wraz z oznakowaniem miejsc</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p>	<p>Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego</p>

	historycznych) i punktów widokowych		7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury LEADER
		Ew. inny program/konkurs	
	Budowa i ogradzanie placów zabaw	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury LEADER
	Budowa siłowni na wolnym powietrzu	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury LEADER
	Budowa boisk wielofunkcyjnych/Orlików	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego

		Ew. inny program/konkurs	7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury
	Doposażenie świetlic, bibliotek	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury LEADER
	Rozwój i modernizacja bazy oświatowej poprzez lepsze wyposażenie szkół i budowę wielofunkcyjnych sal gimnastycznych, sal komputerowych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.4 Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury
Cel operacyjny 1.5. Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia	Zwiększenie liczby lekarzy specjalistów	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 5 Wsparcie dla obszaru zdrowia Działanie 5.4 Kompetencje zawodowe i kwalifikacje kadr medycznych
	Zapewnienie całodobowej opieki medycznej	Narodowy Fundusz Zdrowia Ew. inny program/konkurs	-

	Zakup sprzętu diagnostycznego	Narodowy Fundusz Zdrowia Ew. inny program/konkurs	-
<p>Cel operacyjny 1.6. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu</p>	Zwiększenie ilości patroli policji	Budżet Gminy	-
	Częstsze wizyty przedstawicieli Straży Gminnej na posesjach	Budżet Gminy	-
	Budowa infrastruktury około drogowej (m.in. oświetlenie, progi zwalniające, przejście dla pieszych)	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
	Stworzenie Gminnego systemu powiadamiania o zagrożeniu	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 5 Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów Działanie 5.4 Zapobieganie i zarządzanie ryzykiem 5.4.1 Bezpieczeństwo Warmii i Mazur
<p>Cel operacyjny 1.7. Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy.</p>	Wprowadzenie wysokich standardów zarządzania w Gminie (dbałość o jakość kadry urzędu Gminy i jednostek podległych, współpraca z mieszkańcami, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych)	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 2 Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne

	Przyporządkowanie sołectw poszczególnym pracownikom – ustanowienie „opiekunów” sołectw	-	-
	Wdrożenie zasad e-administracji	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 3 Cyfrowy rejon 3.2 Wysoka jakość e-administracji
	Szkolenia pracowników urzędu Gminy z zasad obsługi klientów	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 2 Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne
	Udział przedstawicieli Gminy w zebraniach wiejskich	-	-
Cel strategiczny II			
Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego			
Cel operacyjny 2.1. Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodno-ściekową i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Budowa sieci wodno-ściekowej	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 - Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
	Budowa paneli fotowoltaicznych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego

		Ew. inny program/konkurs	7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
	Chronione, przydomowe oczyszczalnie ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
Cel operacyjny 2.2. Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci	Uporządkowanie gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, stworzenie efektywnego systemu zbiórki i wywozu odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu)	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie Ew. inny program/konkurs	-
Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji	Budowa sieci gazowej	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 7 Poprawa bezpieczeństwa energetycznego 7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii

	Zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
Cel operacyjny 2.4. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000	Tablice informacyjne	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Organizacja konkursów w szkołach	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Zajęcia popularyzujące ochronę środowiska w świetlicach	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Organizacja akcji Sprzątanie Świata	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Wspólne sadzenie drzew	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Rajdy rowerowe do atrakcyjnych miejsc	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Wystawy prac tematycznych w bibliotekach i świetlicach	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	LEADER

		Ew. inny program/konkurs	
Cel strategiczny III			
Podniesienie dostępności do infrastruktury technicznej i społecznej oraz poprawa układu komunikacyjnego w Gminie Działdowo			
Cel operacyjny 3.1. Rozbudowa sytemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy	Realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno – ściekową	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii
Cel operacyjny 3.2. Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i około drogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji	Budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii

		Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Budowa infrastruktury okołodrogowej (m.in. chodników, oświetlenia)	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii LEADER
	Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich	-	-
Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy	Nawiązanie stałej współpracy z koncesjonariuszem prywatnych przewozów pasażerskich dla koordynacji połączeń, poprawy bezpieczeństwa i jakości przewozów	-	-
Cel operacyjny 3.4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej	Rozwój dostępu do Internetu	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 1 Powszechny dostęp do szybkiego internetu Działanie 1.1 Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego internetu o wysokich przepustowościach

	Rozwój lokalnych zasobów i usług w Internecie		
Cel strategiczny IV Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy			
Cel operacyjny 4.1. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości szczególnie sektora MŚP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu	Tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gmina Działdowo	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
	Aktywne wspieranie funkcjonujących przedsiębiorstw i zakładających działalność przedsiębiorców	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej 6.3 - Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw 6.1 - Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników LEADER
	Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Oś 1 Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur Działanie 1.2. Innowacyjne firmy Poddziałanie 1.2.3 Współpraca badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw
Cel operacyjny 4.2. Udostępnienie terenów pod zabudowę	Wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych pod	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020	Oś 1 Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur

przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości	działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe	Ew. inny program/konkurs	Działanie 1.3 Przedsiębiorczość (Wsparcie przedsiębiorczości) Poddziałanie 1.3.4 Tereny inwestycyjne
	Zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom)	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 Centrum Obsługi Inwestora Ew. inny program/konkurs	Oś 2 Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne
	Modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów	Porozumienia	-
Cel operacyjny 4.3. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki	Wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych)	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Tworzenie grup i organizacji producentów 9.1 Tworzenie grup i organizacji producentów w rolnictwie i leśnictwie
	Wspieranie procesu modernizacji sprzętu i budynków (w tym zwrócenie uwagi na kwestie ochrony środowiska), powiększania gospodarstw i scalania gruntów	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Inwestycje w środki trwałe 4.3 Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa
	Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rolników (w tym	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna

	rolników młodych) w zakresie prowadzenia gospodarstwa i jego modernizacji (w tym wprowadzania infrastruktury zapobiegającej zanieczyszczeniom wód i gleb	Ew. inny program/konkurs	1.1 Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności
	Szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna 1.1 Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności
	Wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej 6.3 Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw 6.1 Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników
	Zalesianie gruntów rolnych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów 8.1 Wsparcie na rzecz kosztów zakładania i utrzymania w zakresie zalesiania i tworzenia terenów zalesionych
	Gazyfikacja Gminy	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii.

		2014-2020	
		Ew. inny program/konkurs	
<p>Cel operacyjny 4.4. Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów</p>	<p>Wspieranie rozwoju infrastruktury i produktów turystycznych w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, zbiorników wodnych, ścieżek rowerowych, oznakowania, odnowa obiektów zabytkowych</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	LEADER
	<p>Zagospodarowanie przestrzeni, terenów i rzek w Gminie Działdowo tj. rzek: Wel, Wkra i Szkotówka, co pozwoli m.in. na rozwój turystyki</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	LEADER
	<p>Rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej- wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	LEADER
	<p>Promocja tradycyjnych produktów lokalnych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.</p>	<p>Ministerstwo Sportu i Turystyki</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	LEADER
	<p>Aktywna promocja Gminy z wykorzystaniem możliwości, jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne</p>	<p>Ministerstwo Sportu i Turystyki</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	LEADER
			Ew. inny program/konkurs

	Wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich w produkty turystyczne	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	LEADER
Cel strategiczny V Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo			
<i>Cel operacyjny 5.1. Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności</i>	Realizacja projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Ew. inny program/konkurs	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.4. Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury i powiązanej infrastruktury
<i>Cel operacyjny 5.2. Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo</i>	Zagospodarowanie, popularyzacja i promocja obiektów zabytkowych i wykorzystanie jako miejsc atrakcyjnych turystycznie	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.6 Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej

		Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	
	Wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów	Ew. inny program/konkurs Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	LEADER
	Publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy	Ew. inny program/konkurs Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	LEADER
<p>Cel operacyjny 5.3. Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo</p>	Realizacja projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową” obiektów pełniących funkcje kulturalne	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego 7.6. Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej
	Zalesianie terenów zdegradowanych	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	Działanie: Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów 8.1 Wsparcie na rzecz kosztów zakładania i utrzymania w zakresie zalesiania i tworzenia terenów zalesionych
		Ew. inny program/konkurs	

	<p>Adaptacji wyrobisk po żwirowniach</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p> <p>Ew. inny program/konkurs</p>	<p>Działanie: „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” dla województwa warmińsko – mazurskiego</p> <p>7.6. Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</p>
--	--	---	---

Źródło: Opracowanie własne

7. Zarządzanie Strategią

Integralną częścią strategii jest monitorowanie i ewaluacja efektów jej wdrażania. Strategia nie jest dokumentem zamkniętym, który obowiązuje w niezmiennym kształcie. Dokument został przygotowany w oparciu o diagnozę warunków społecznych, ekonomicznych oraz infrastrukturalnych, a są to warunki zmienne dlatego wymagają systematycznego monitorowania. *Monitorowanie określamy jako proces systematycznego zbierania oraz analizowania ilościowych i jakościowych informacji mających wpływ na założonych do realizacji celów i zadań.*

Ewaluacja natomiast, to ocena realizacji strategii rozwoju pod względem jej skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zapisanych do realizacji zadań. Efektywny i skuteczny system monitoringu w dużej mierze determinuje trafność założonych i realizowanych działań.

Dla realizacji procesu kompleksowego i szczegółowego monitoringu wskazane jest powołanie przez Wójta *Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju*. W skład zespołu wejdą przedstawiciele różnorodnych środowisk, a w szczególności kierownicy referatów Urzędu Gminy Działdowo, kierownicy jednostek organizacyjnych Gminy Działdowo, przedstawiciele Rady Gminy Działdowo oraz przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych.

Czynności związane z procesem monitoringu strategicznego wykonywane będą systematycznie, a wynikające z nich wnioski przedstawiane zostaną w postaci raportu monitoringowego w ramach czasowych – raz na trzy lata.

Głównym wykonawcą wdrażania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 jest Wójt Gminy Działdowo. W jego kompetencji leży decyzja, o finansowym i organizacyjnym zaangażowaniu zasobów w realizację określonych celów strategicznych.

Po zakończeniu etapu obejmującego następujące czynności:

1. Opracowanie i wdrożenie Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026,
2. Przyjęcie i uchwalenie Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026,
rozpocznie się etap polegający na monitorowaniu i ewaluacji przedmiotowego dokumentu

Na tym etapie warunkiem niezbędnym do prawidłowego przebiegu procesu monitorowania i ewaluacji niezbędne będzie określenie i opisanie modelu współpracy z określeniem ról, funkcji i zadań poszczególnych członków procesu. W takiej sytuacji Wójt Gminy w Zarządzeniu powołującym *Zespół ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju* dokładnie określi przebieg procesu monitorowania i ewaluacji Strategii oraz przedstawi model współpracy z dokładnym określeniem ról, funkcji i zadań poszczególnych członków procesu.

Przyjęty system monitorowania i ewaluacji będzie realizowany na bieżąco i zgodnie z harmonogramem, a założony system raportowania będzie odnosił się do realizowanych celów i zadań. Szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia realizacji celów i działań im przypisanych oraz wdrożenia działań korygujących i naprawczych możliwe jest dzięki wykorzystaniu takich narzędzi jak: *obserwacja i analiza*. Właśnie prowadzenie systematycznej obserwacji zmian zachodzących w ramach realizacji poszczególnych polityk i programów rozwoju zarówno na poziomie województwa jak i Gminy umożliwi kontrolę postępu ich realizacji, weryfikację osiągniętych rezultatów i porównywanie ich zgodności z celami strategicznymi i dostosowanie działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb.

Ponadto monitoring pozwoli na:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Opracowywane w procesie tym raporty monitoringowe stanowią będą narzędzie wspomagające podejmowanie trafnych decyzji w zakresie finansowym jak i rzeczowym w obszarze polityki prorozwojowej Gminy Działdowo.

Schemat 1. Monitoring wdrażania Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Z uwagi na założenie współfinansowania realizowanych zadań strategicznych środkami pochodzącymi z UE, w celu pełnego monitorowania należy przyjąć tu wskaźniki określone w dokumencie *Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)*.

Tabela 46. Przykładowy raport z monitoringu

Cel strategiczny:				
Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	Przyjęta wartość bazowa	Wartość dla roku monitorowanego	Interpretacja

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowując powyższe, należy podkreślić, iż władze Gminy Działdowo mogą realizować określone cele tylko dzięki autentycznej współpracy i przy zaangażowaniu pracowników, radnych i reprezentantów lokalnej społeczności. Koniecznym jest więc podtrzymywanie dobrych doświadczeń zapoczątkowanych w procesie konsultacji społecznych i prac nad strategią, współpracy reprezentantów poszczególnych sfer rozwoju Gminy. Współpraca osób reprezentujących wszystkie strony to gwarancja zaangażowania w realizację celu. Na etapie konsultacji społecznych i prac nad strategią, wszyscy mieli możliwość wyrażania swoich opinii podczas badania ankietowego oraz spotkań i warsztatów informacyjnych. Informowanie opinii publicznej odbywało się poprzez stronę internetową lub drogą tradycyjną np. listownie. Warto tu podkreślić, iż wyrażane w ten sposób opinie winny być analizowane i brane pod uwagę przez członków *Zespół ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju* i mieć realny wpływ na aktualizację założonych działań strategicznych.

8. Monitoring realizacji Strategii – proponowane wskaźniki

W celu monitorowania rezultatów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 proponuje się bazowanie i ewentualne wykorzystanie kilku z przedstawionych poniżej wskaźników, których większość pochodzi ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), a w przypadku realizacji zadań ze Wspólnej Polityki Rolnej należy posłużyć się wskaźnikami wskazanymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

W procesie monitoringu Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016 - 2026 przyjmuje się następujące założenie wg. którego dokonywany będzie pomiar celu:

Raport monitoringu sporządzany będzie z wykorzystaniem co najmniej czterech z zaproponowanych w przedmiotowej Strategii wskaźników pomiaru celu dla każdego celu strategicznego.

Tabela 47. Proponowane wskaźniki rezultatów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026

Cel operacyjny / kluczowe zadanie	Wskaźnik pomiaru celu	Jednostka miary
CEL STRATEGICZNY I Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego		
<i>Cel operacyjny 1.1. Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku ze zmianą otoczenia gospodarczego</i>		
<i>Poprawa jakości kształcenia, w tym stałe podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnych placówkach edukacyjnych</i>	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po zakończeniu uczestnictwa w konkretnym programie	osoby
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem	osoby
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem	osoby
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem	osoby
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po zakończeniu uczestnictwa w konkretnym programie	osoby
	Liczba uczestników szkoleń	osoby

<i>Organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów podnoszących kwalifikacje</i>	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem	osoby
	Liczba uczestników szkoleń	osoby
	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w ramach konkretnego programu	osoby
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po zakończeniu udziału w konkretnym programie	osoby
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje w ramach udziału w konkretnych programach i przedsięwzięciach	osoby
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w ramach konkretnych programów	osoby
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w ramach konkretnych programów	osoby
<i>Dostosowanie oferty zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców</i>	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	osoby
<i>Doposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt</i>	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki udziałom w konkretnych programach.	szt.
Cel operacyjny 1.2. Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		
<i>Działania w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem</i>	Liczba uczestników szkoleń	osoby
	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia	osoby
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w ramach konkretnego programu	osoby
<i>Realizacja działań z zakresu pomocy społecznej i socjalnej (w tym promowanie firm społecznych, pracy społecznej, wolontariatu)</i>	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w wsparciem w ramach konkretnego programu	osoby
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	osoby
<i>Tworzenie programów edukacji rozwijających kompetencje i umiejętności</i>	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe wsparciem w ramach konkretnego programu	osoby
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem	osoby
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby
<i>Aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju Gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych)</i>	Liczba organizacji pozarządowych, stowarzyszeń lub innych organizacji lub osób fizycznych objętych wsparciem ze strony Gminy Działdowo	sztuki

Cel operacyjny 1.3.		
Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych		
<i>Doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne</i>	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia	szt.
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki udziałowi w różnorodnych programach	szt.
<i>Doposażenie świetlic i bibliotek w sprzęt komputerowy</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w podstawowe usługi lokalne dla ludności wiejskiej	szt.
<i>Realizacja szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo</i>	Liczba uczestników szkoleń	osoby
	Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia	osoby
	Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia - osoby niepełnosprawne	osoby
	Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia - osoby w wieku 18-34 lata	osoby
	Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia - osoby w wieku 35-43 lata	osoby
	Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia - osoby w wieku 44-64 lata	osoby
	Liczba osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia - osoby w wieku pow. 65 lat	osoby
Cel operacyjny 1.4.		
Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej		
<i>Budowa ścieżek rowerowych, tras turystyczno-rekreacyjnych</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i infrastrukturę turystyczną	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Budowa ścieżek edukacyjnych (wraz z oznakowaniem miejsc historycznych) i punktów widokowych</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i infrastrukturę turystyczną	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Budowa i ogradzanie placów zabaw</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i infrastrukturę turystyczną	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Budowa siłowni na wolnym powietrzu</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i infrastrukturę turystyczną	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje związane z uprawianiem sportu	szt.

<i>Budowa, zagospodarowanie boisk sportowych i różnorodnych miejsc przeznaczonych na uprawianie sportu</i>	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Doposażenie świetlic, bibliotek</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na poprawę infrastruktury świetlicowej i bibliotek	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Rozwój i modernizacja bazy oświatowej poprzez lepsze wyposażenie szkół i budowę wielofunkcyjnych sal gimnastycznych, sal komputerowych</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i infrastrukturę turystyczną	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
Cel operacyjny 1.5. Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia		
<i>Zwiększenie liczby lekarzy specjalistów, zapewnienie całodobowej opieki medycznej, zakup sprzętu diagnostycznego</i>	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnym	osoby
Cel operacyjny 1.6. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu		
<i>Wizyty przedstawicieli Straży Gminnej na posesjach</i>	Liczba patroli Straży Gminnej	szt./rok
<i>Budowa infrastruktury około drogowej (m.in. oświetlenie, progi zwalniające, przejście dla pieszych)</i>	Liczba utworzonych progów zwalniających, przejść dla pieszych oraz innej infrastruktury około drogowej	szt.
Cel operacyjny 1.7. Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy		
<i>Wprowadzenie wysokich standardów zarządzania w Gminie (dbałość o jakość kadry urzędu Gminy i jednostek podległych, współpraca z mieszkańcami, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych)</i>	Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem	osoby
<i>Wdrożenie zasad e-administracji</i>	Liczba wspartych programistów	szt.

	Liczba aplikacji opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego i e-usług publicznych	szt.
	Liczba pobrań/uruchomień aplikacji opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego i e-usług publicznych	szt.
	Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych	osoby
Szkolenia pracowników urzędu Gminy z zasad obsługi klientów	Liczba osób objętych szkoleniami	osoby
Cel strategiczny II		
Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego		
Cel operacyjny 2.1.		
Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodno-ściekową i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii		
Budowa sieci wodno - ściekowej	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
Budowa paneli fotowoltaicznych	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na inwestycje w małą infrastrukturę, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii	szt.
Przydomowe oczyszczalnie ścieków	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
Cel operacyjny 2.2.		
Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci		
Uporządkowanie gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, stworzenie efektywnego systemu zbiórki i wywozu odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu)	Liczba Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów	szt.
Cel operacyjny 2.3.		
Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji		
Budowa sieci gazowej	Długość sieci gazowej	km
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
Zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.

Cel operacyjny 2.4.		
Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000		
<i>Tablice informacyjne</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
<i>Organizacja konkursów w szkołach</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
<i>Zajęcia popularyzujące ochronę środowiska w świetlicach</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
<i>Organizacja akcji Sprzątanie Świata</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
<i>Wspólne sadzenie drzew</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
<i>Rajdy rowerowe do atrakcyjnych miejsc</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
<i>Wystawy prac tematycznych w bibliotekach i świetlicach</i>	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.
Cel strategiczny III		
Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo		
Cel operacyjny 3.1.		
Rozbudowa systemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy		
<i>Realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno – ściekową</i>	Liczba zrealizowanych inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno – ściekową.	szt.
<i>Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków</i>	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
Cel operacyjny 3.2.		
Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i około drogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji		
<i>Budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych</i>	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Budowa infrastruktury okołodrogowej (m.in. chodników, oświetlenia)</i>	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich</i>	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
Cel operacyjny 3.3.		
Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy		

<i>Współpraca z koncesjonariuszami przewozów pasażerskich</i>	Liczba podmiotów współpracujących z Gminą Działdowo	szt.
Cel operacyjny 3.4 Rozwój, budowa i modernizacja bazy oświatowej		
Cel operacyjny 3.5. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej		
<i>Rozwój dostępu do Internetu</i>	Liczba utworzonych węzłów dostępowych, szkieletowych lub dystrybucyjnych	szt.
	Długość sieci szerokopasmowej	szt.
<i>Rozwój lokalnych zasobów i usług w Internecie</i>	Liczba lokalnych usług w Internecie	szt.
Cel strategiczny IV Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy		
Cel operacyjny 4.1. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości szczególnie sektora MŚP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu		
<i>Tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo</i>	Liczba przeprowadzonych akcji informacyjno - reklamowych promujących walory turystyczne	szt.
	Liczba utworzonych produktów turystycznych	szt.
	Liczba opracowanych publikacji	szt.
<i>Aktywne wspieranie funkcjonujących przedsiębiorstw i zakładających działalność przedsiębiorców</i>	Liczba beneficjentów (gospodarstw) otrzymujących pomoc i wsparcie w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich	osoby
<i>Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu</i>	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	szt.
	Liczba wspartych klastrów	szt.
	Liczba przedsiębiorstw zaangażowanych we wsparte klastry	szt.
	Liczba jednostek naukowych zaangażowanych we wsparte klastry	szt.
	Liczba nowych/udoskonalonych produktów powstałych we wspartym klastrze	szt.
Cel operacyjny 4.2. Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości		
<i>Wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność</i>	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha

<i>gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe</i>		
<i>Zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom)</i>	Wdrożenie lub zmodernizowanie procedur obsługi inwestora	szt.
<i>Modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów wraz z modernizacją całej infrastruktury</i>	Liczba zmodernizowanych połączeń oraz innej zmodernizowanej innej infrastruktury	szt.
Cel operacyjny 4.3.		
<i>Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki</i>		
<i>Wspieranie procesu modernizacji sprzętu i budynków (w tym zwrócenie uwagi na kwestie ochrony środowiska), powiększania gospodarstw i scalania gruntów</i>	Liczba scalonych gruntów	szt.
<i>Szkolenia związane z następującą tematyką tj. m.in. rolnictwo, dopłaty i środki unijne, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych</i>	Liczba szkoleń	osoby
<i>Wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych</i>	Liczba beneficjentów (gospodarstw) otrzymujących pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw	osoby
	Liczba beneficjentów (gospodarstw) otrzymujących pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich	osoby
	Liczba beneficjentów (gospodarstw) otrzymujących wsparcie na inwestycje w działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich	osoby
<i>Zalesianie gruntów rolnych</i>	Obszar (ha) przeznaczony do zalesienia	ha
<i>Gazyfikacja Gminy</i>	Długość sieci gazowej	km
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby

Cel operacyjny 4.4.		
Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów		
<i>Wspieranie rozwoju infrastruktury i produktów turystycznych w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, zbiorników wodnych, ścieżek rowerowych, oznakowania, odnowa obiektów zabytkowych</i>	Liczba utworzonych produktów turystycznych	szt.
	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
	Liczba powstałych obiektów turystycznych	szt.
<i>Zagospodarowanie przestrzeni, terenów i rzek w Gminie Działdowo tj. rzek: Wel, Wkra i Szkotówka, co pozwoli m.in. na rozwój turystyki</i>	Ilość zagospodarowaniu rzek	szt.
<i>Rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej- wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych</i>	Ludność korzystająca z ulepszonych usług / infrastruktury	osoby
<i>Promocja tradycyjnych produktów lokalnych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.)</i>	Liczba utworzonych produktów turystycznych	szt.
	Liczba przeprowadzonych kampanii reklamowych promujących walory turystyczne	szt.
<i>Aktywna promocja Gminy z wykorzystaniem możliwości jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne</i>	Liczba przeprowadzonych akcji informacyjno - reklamowych promujących walory Gminy Działdowo	szt.
Cel strategiczny V		
Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo		
Cel operacyjny 5.1.		
Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności		
<i>Realizacja projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej</i>	Liczba zrealizowanych projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej.	szt.
Cel operacyjny 5.2.		
Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo		
<i>Zagospodarowanie, popularyzacja i promocja obiektów zabytkowych i</i>	Liczba operacji otrzymujących wsparcie na badania i inwestycje związane z dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym wsi, w tym z miejscami o wysokiej wartości przyrodniczej	szt.

wykorzystanie jako miejsc atrakcyjnych turystycznie		
Wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów	Liczba osób korzystających ze wsparcia	osoby
Publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy	Liczba opracowanych publikacji i informacji na stronach internetowych Gminy Działdowo	szt.
Cel operacyjny 5.3.		
Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo		
Realizacja projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową” obiektów pełniących funkcje kulturalne	Liczba projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową” obiektów pełniących funkcje kulturalne	szt.
Zalesianie terenów zdegradowanych	Obszar (ha) przeznaczony do zalesienia	ha
Adaptacji wyrobisk po żwirowniach	Liczba zaadaptowanych wyrobisk po żwirowniach	szt.

Źródło: Opracowanie własne

9. Harmonogram realizacji Strategii

Ponizej przedstawiono najważniejsze zadania podczas wdrażania i realizacji poniższego dokumentu. Natomiast harmonogram poszczególnych przedsięwzięć powinien być uwzględniony w planie inwestycyjnym.

Tabela 48. Harmonogram realizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026

Lp.	Zadanie	Termin	Odpowiedzialny za realizację
1.	Opracowanie „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026” (w tym przeprowadzenie konsultacji społecznych)	11.2015r.– 02.2016r.	podmiot zewnętrzny
2.	Przyjęcie „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026”	02/03.2016r.	Rada Gminy Działdowo
3.	Powołanie Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026”	03/04.2016r.	Wójt Gminy Działdowo
4.	Realizacja zadań objętych Strategią	2016r.-2026r.	Wójt Gminy Działdowo
5.	Dokonywanie ocen skuteczności realizacji Strategii	2016r. – 2026r.	Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju
6.	Dokonywanie okresowych analiz i uaktualnienie Strategii.	Grudzień - co trzy lata	Wójt Gminy Działdowo Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju
7.	Aktualizacja planu inwestycyjnego oraz aktualizacja Strategii w przypadku zaistnienia koniecznych okoliczności	Co roku lub każdorazowo w sytuacji zaistnienia koniecznych okoliczności	Wójt Gminy Działdowo
8.	Opracowanie końcowego raportu oceniającego realizację Strategii ze względu na osiągnięte cele i zrealizowane zadania. Porównanie wielkości nakładów na realizację Strategii z uzyskanymi efektami.	IV kwartał 2026	podmiot zewnętrzny/ Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju
9.	Przyjęcie raportu z realizacji Strategii i określenie warunków wyjściowych do opracowania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na następne lata.	Grudzień 2026 r.	Rada Gminy Działdowo

Spis tabel

Tabela 1. Sołectwa na terenie Gminy Działdowo.....	9
Tabela 2. Podział gruntów w Gminie Działdowo	12
Tabela 3. Liczba ludności Gminy Działdowo z podziałem na płeć	21
Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Działdowo (stan na 31.12.2013r.).....	21
Tabela 5. Saldo migracji mieszkańców Gminy Działdowo	24
Tabela 6. Zestawienie porównawcze podstawowych danych statystycznych (stan na 2014 r.)	25
Tabela 7. Liczba pracujących mieszkańców Gminy Działdowo w latach 2010 - 2014.....	26
Tabela 8. Wskaźnik "pracujący do ludności w wieku produkcyjnym" w Gminie Działdowo ...	28
Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	28
Tabela 10. Zestawienie porównawcze podstawowych danych statystycznych (stan na 2014 r.)	33
Tabela 11. Przestępstwa występujące na terenie Gminy Działdowo.....	34
Tabela 12. Liczba oraz powierzchnia gospodarstw rolnych w Gminie Działdowo	37
Tabela 13. Gospodarstwa rolne według siedziby w Gminie Działdowo	38
Tabela 14. Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Działdowo.....	40
Tabela 15. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Gminie Działdowo	41
Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2014 r.).....	41
Tabela 17. Liczba spółek działających w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2014 r.).....	41
Tabela 18. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Działdowo według sekcji PKD 2007.....	42
Tabela 19. Ujęcia wód podziemnych w Gminie Działdowo	53
Tabela 20. Wybrane dane statystyczne dotyczące gospodarki wodnej w Gminie Działdowo.....	53
Tabela 21. Wybrane zagadnienia dotyczące gospodarki wodnej w Gminie Działdowo	54
Tabela 22. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	55
Tabela 23. Wybrane dane statystyczne dotyczące sieci kanalizacyjnej w Gminie Działdowo	55
Tabela 24. Wybrane dane statystyczne dotyczące gospodarki ściekowej w Gminie Działdowo	57
Tabela 25. Parametry techniczne oczyszczalni ścieków.....	57
Tabela 26. Masa odebranych odpadów komunalnych w ciągu roku (w tys.t).....	58
Tabela 27. Wybrane dane statystyczne związane z gospodarką gazową	59
Tabela 28. Zużycie gazu w Gminie Działdowo	60
Tabela 29. Wybrane dane statystyczne dotyczące budownictwa w Gminie Działdowo.....	61
Tabela 30. Budynki i mieszkania oddane do użytkowania w Gminie Działdowo	62
Tabela 31. Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno - sanitarne.....	62
Tabela 32. Porównanie danych statystycznych korzystających z instalacji.....	62
Tabela 33. Wybrane dane statystyczne dotyczące oświaty w Gminie Działdowo	64
Tabela 34. Oddziały przedszkolne w Gminie Działdowo.....	65
Tabela 35. Wyposażenie szkół w komputery	66
Tabela 36. Baza sportowa w szkołach.....	67
Tabela 37. Wybrane dane statystyczne dotyczące służby zdrowia w Gminie Działdowo	67
Tabela 38. Udzielone świadczenie – zadane własne Gminy Działdowo (stan na 31.12.2015 r.)	69
Tabela 39. Powody przyznawania świadczeń w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2015 r.).....	70
Tabela 40. Wybrane dane statystyczne dotyczące czytelnictwa w Gminie Działdowo	74
Tabela 41. Analiza SWOT	81

Tabela 42. Kierunki rozwoju Gminy Działdowo	85
Tabela 43. Uzasadnienie kierunków działań Gminy Działdowo	86
Tabela 44. Powiązanie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 z innymi dokumentami strategicznymi.....	109
Tabela 45. Źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026.....	115
Tabela 46. Przykładowy raport z monitoringu	138
Tabela 47. Proponowane wskaźniki rezultatów Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026	139
Tabela 48. Harmonogram realizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026	149

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa województwa warmińsko-mazurskiego z zaznaczeniem Gminy Działdowo	10
Rysunek 2. Gmina Działdowo.....	11

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności Gminy Działdowo.....	23
Wykres 2. Przyrost naturalny w Gminie Działdowo.....	24
Wykres 3. Liczba osób pracujących z podziałem na płeć.....	26
Wykres 4. Ludność Powiatu Działdowskiego wg. głównego źródła utrzymania.....	27
Wykres 5. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć w Gminie Działdowo	29
Wykres 6. Struktura osób bezrobotnych wg wieku w Gminie Działdowo	29
Wykres 7. Struktura osób bezrobotnych wg wykształcenia w Gminie Działdowo	30
Wykres 8. Struktura osób bezrobotnych wg stażu w Gminie Działdowo	31
Wykres 9. Struktura osób bezrobotnych pozostawiających bez pracy w Gminie Działdowo .	31
Wykres 10. Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów	38
Wykres 11. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się pogłowiem zwierząt	39
Wykres 12. Liczba zwierząt gospodarskich.....	39
Wykres 13. Udział podmiotów wg rodzajów działalności PKD 2007 (stan na 31.12.2014 r.).	42
Wykres 14. Podmioty wg klas wielkości w Gminie Działdowo (stan na 31.12.2014 r.)	43
Wykres 15. Wskaźnik mieszkańców Gminy korzystających z sieci wodociągowej.....	54
Wykres 16. Mieszkańcy Gminy korzystający z sieci kanalizacyjnej	56
Wykres 17. Struktura dochodów Gminy Działdowo w latach 2010-2014	78
Wykres 18. Struktura wydatków Gminy Działdowo w latach 2010-2014.....	79
Wykres 19. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca Gminy Działdowo.....	80

Spis schematów

Schemat 1. Monitoring wdrażania Strategii	137
---	-----

Spis fotografii

Fot. 1. Kościół w Turzy Wielkiej.....	44
Fot. 2. Kościół w Burkacie	45
Fot. 3. Kościół w Ruszkowie	46
Fot. 4. Kościół w Uzdowie	47
Fot. 5. Dworek w Księżym Dworze	47
Fot. 6. Pałac w Myślętach	48
Fot. 7. Pomnik Komorniki	48
Fot. 8. Pomnik w Uzdowie.....	49

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

dla
***Strategii Rozwoju
Społeczno-Gospodarczego
Gminy Działdowo
na lata 2016-2026***

SPIS TREŚCI

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.....	4
2. Wprowadzenie	5
3. Opis analizowanego dokumentu	6
3.1 Cele analizowanego dokumentu	6
3.2 Powiązania z innymi dokumentami	11
3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu	14
4. Zakres prognozy	15
4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy	15
4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem	19
4.3 Horyzont czasowy oceny	21
4.4 Źródła danych	21
4.5 Rozpatrywane warianty.....	23
5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.....	24
5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	24
5.1.1 Woda	24
5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady	25
5.1.3 Powietrze i klimat	26
5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność	28
5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe	29
5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie	31
5.2 Standardy jakości stanu środowiska	31
5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu.....	31
5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku	32
5.2.3 Normy jakości wód i gruntów.....	33
6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	34
6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem	34
6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna	34
6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne	34
6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie	35
6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych.....	36
6.1.5 Zasoby wód podziemnych	36
6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa.....	37
6.1.7 Gospodarka odpadami.....	37
6.1.8 Lasy i ochrona przyrody	38
6.1.9 Formy ochrony przyrody	38
6.1.10 Źródła promieniowania elektromagnetycznego.....	38

6.2	Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym.....	39
6.3	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie.....	40
6.4	Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów	41
7.	Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu	42
7.1	Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniami.....	42
7.2	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego	42
7.3	Opis rozwiązań alternatywnych	43
7.4	Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania	43
7.5	Przewidywane oddziaływania na środowisko.....	44
7.5.1	Oddziaływanie transgraniczne	45
7.6	Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów	45
8.	Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu	47
8.1	Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne	47
8.2	Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi.....	47
8.3	Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu	47
8.3.1	Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko.....	49
8.4	Zalecenia dla innych dokumentów	50
9.	Monitoring.....	52
9.1	Ocena i weryfikacja wskaźników	52
10.	Braki i trudności.....	55
11.	Spis tabel	56
12.	Spis rysunków.....	56
13.	Załączniki.....	56
13.1	Matryca oceny oddziaływania	56

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Wymagania prawne sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026¹ (tzw. oceny strategicznej oddziaływania na środowisko), zawarte są zarówno w dyrektywie europejskiej, jak i w polskich przepisach dotyczących ochrony środowiska.

Przedmiotem oceny był projekt Strategii ze stycznia 2016 r.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczo Gminy Działdowo to dokument długookresowy, który określa misję, wizję, kierunki i cele rozwoju gminy.

Przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko projektu Strategii odnosiła się do oceny wpływu przyjętych zadań na środowisko i jego zasoby.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

Celem Prognozy jest również identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w analizowanym dokumencie.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji Strategii tak, by w jak największym stopniu była ona spójna i komplementarna z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych zadań i działań zapisanych w Strategii.

Przeprowadzona analiza wykazała, że wdrożenie Strategii będzie miało zasadniczo pozytywny wpływ na środowisko i jego zasoby, a przyjęte założenia oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców gminy.

Jednak w niektórych przypadkach realizacja zapisów Strategii może powodować ujemny wpływ na określone elementy środowiska i mieszkańców gminy. W większości przypadków, wpływ ten będzie chwilowy i/lub krótkotrwały i głównie związany z procesem budowlanym, który ma charakter lokalny. Te ewentualnie negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

Analizowany projekt Strategii w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju gminy. Po rozszerzeniu ich o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy, będzie można wskazywać ją jako dokument, zgodny z pozostałymi ważnymi i strategicznymi dokumentami wewnętrznymi gminy Działdowo.

¹ dalej Strategii

2. Wprowadzenie

Podstawą prawną wykonania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 są zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko², która wprowadza do polskiego prawodawstwa zapisy Dyrektywy Parlamentu i Rady Europy Nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów na środowisko (tzw. Dyrektywa SEA³). Przepisy ustawy odnoszą się również do zapisów Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska oraz Dyrektywy 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE.

Prognozę wykonano w oparciu o projekt Strategii ze stycznia 2016 r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, organ opracowujący projekt Strategii, wystąpił do właściwych organów w celu określenia zakresu wymaganego dla niniejszej prognozy:

- pismo z 21.01.2016 r. znak RPZ.061.8.2015 do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie,
- pismo z 21.01.2016 r. znak RPZ.061.9.2015 do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie.

Powyższe organy ustaliły zakres informacji, zgodny z art. 51 ust.2 UOOS:

- pismo RDOŚ w Olsztynie znak WOOŚ.411.16.2015.MT z 26.01.2016 r.,
- opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie znak ZNS.9082.2.18.2016.W z 29.01.2016 r.

Przygotowana prognoza powinna być poddana konsultacjom społecznym wraz z opracowanym projektem Strategii.

Organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany wziąć pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie ww. organów oraz rozpatrzyć uwagi i wnioski zgłoszone w wyniku udziału społeczeństwa w procesie konsultacji społecznych.

Następnie, po zatwierdzeniu projektu dokumentu, powinien on być udostępniony społeczeństwu wraz z informacją w jaki sposób ocena środowiskowa została uwzględniona.

² zwanej dalej UOOS

³ zwanej dalej DSEA

3. Opis analizowanego dokumentu

3.1 Cele analizowanego dokumentu

Strategia na lata 2016-2026 określa wizję rozwoju gminy:

Gmina Działdowo to atrakcyjne miejsce do życia i rozwijającej się gospodarki w zakresie rolnictwa i turystyki.

Mając wyznaczoną wizję, wybrano cele strategiczne, w ramach których wskazano cele operacyjne i kierunki działań:

1. Cel Strategiczny *Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego*

1.1. Cel operacyjny 1.1.

Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku z zmianą otoczenia gospodarczego

1.1.1. Kierunki działań

- kształcenie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży i osób dorosłych
- poprawa jakości kształcenia, w tym stałe podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnych placówkach edukacyjnych
- organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów podnoszących kwalifikacje
- dostosowanie oferty zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców
- doposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt

1.2. Cel operacyjny 1.2.

Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

1.2.1. Kierunki działań

- działanie w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem
- realizacja działań z zakresu pomocy społecznej i socjalnej (w tym promowanie firm społecznych, pracy społecznej, wolontariatu)
- tworzenie programów edukacji rozwijających kompetencje i umiejętności prowadzących do integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem
- aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju Gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych)

1.3. Cel operacyjny 1.3.

Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych

1.3.1. Kierunki działań

- doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne
- doposażenie świetlic i bibliotek w sprzęt komputerowy
- realizacja szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo (w tym udział w projekcie „Latarnicy”)
- wsparcie edukacji na odległość

1.4. Cel operacyjny 1.4.

Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej

1.4.1. Kierunki działań

- budowa ścieżek rowerowych, tras turystyczno-rekreacyjnych
- budowa ścieżek edukacyjnych (wraz z oznakowaniem miejsc historycznych) i punktów widokowych
- budowa i ogradzanie placów zabaw
- budowa siłowni na wolnym powietrzu
- budowa basenu
- budowa boisk wielofunkcyjnych/Orlików
- doposażenie świetlic, bibliotek
- rozwój i modernizacja bazy oświatowej poprzez lepsze wyposażenie szkół i budowę wielofunkcyjnych sal gimnastycznych, sal komputerowych

1.5. Cel operacyjny 1.5.

Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia

1.5.1. Kierunki działań

- zwiększenie liczby lekarzy specjalistów
- zapewnienie całodobowej opieki medycznej
- zakup sprzętu diagnostycznego

1.6. Cel operacyjny 1.6.

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu

1.6.1. Kierunki działań

- zwiększenie ilości patroli policji
- częstsze wizyty przedstawicieli Straży Gminnej na posesjach
- budowa infrastruktury około drogowej (m.in. oświetlenie, progi zwalniające, przejście dla pieszych)
- stworzenie Gminnego systemu powiadamiania o zagrożeniu

1.7. Cel operacyjny 1.7.

Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy

1.7.1. Kierunki działań

- wprowadzenie wysokich standardów zarządzania w Gminie (dbałość o jakość kadry Urzędu Gminy i jednostek podległych, współpraca z mieszkańcami, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych)
- przyporządkowanie sołectw poszczególnym pracownikom – ustanowienie „opiekunów” sołectw
- wdrożenie zasad e-administacji
- szkolenia pracowników Gminy z zasad obsługi klientów
- udział przedstawicieli Gminy w zebraniach wiejskich

2. Cel Strategiczny ***Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego***

2.1. Cel operacyjny 2.1.

Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

2.1.1. Kierunki działań

- budowa sieci wodno-ściekowej
- budowa paneli fotowoltaicznych
- przydomowe oczyszczalnie ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie

2.2. Cel operacyjny 2.2.

Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci

2.2.1. Kierunki działań

- uporządkowanie gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, stworzenie efektywnego systemu zbiórki i wywozu odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu)

2.3. Cel operacyjny 2.3.

Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji

2.3.1. Kierunki działań

- budowa sieci gazowej
- zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii

2.4. Cel operacyjny 2.4.

Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000

2.4.1. Kierunki działań

- tablice informacyjne
- organizacja konkursów w szkołach
- zajęcia popularyzujące ochronę środowiska w świetlicach
- organizacja akcji Sprzątanie Świata,
- wspólne sadzenie drzew
- rajdy rowerowe do atrakcyjnych miejsc
- wystawy prac tematycznych w bibliotekach i świetlicach

3. Cel Strategiczny *Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo*

3.1. Cel operacyjny 3.1.

Rozbudowa systemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy

3.1.1. Kierunki działań

- realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno-ściekową
- wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie

3.2. Cel operacyjny 3.2.

Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji

3.2.1. Kierunki działań

- budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych
- budowa infrastruktury około drogowej (m.in. chodników, oświetlenia)
- współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich

3.3. Cel operacyjny 3.3.

Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy

3.3.1. Kierunki działań

- nawiązanie stałej współpracy z koncesjonariuszem prywatnych przewozów pasażerskich dla koordynacji połączeń, poprawy bezpieczeństwa i jakości przewozów

3.4. Cel operacyjny 3.4.

Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej

3.4.1. Kierunki działań

- rozwój dostępu do internetu
- rozwój lokalnych zasobów i usług w internecie

4. Cel Strategiczny ***Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy***

4.1. Cel operacyjny 4.1.

Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości szczególnie sektora MŚP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu

4.1.1. Kierunki działań

- tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo
- aktywne wspieranie funkcjonujących i zakładających działalność przedsiębiorców
- współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu

4.2. Cel operacyjny 4.2.

Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości

4.2.1. Kierunki działań

- wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe
- zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom)
- modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów

4.3. Cel operacyjny 4.3.

Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki

4.3.1. Kierunki działań

- wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych)

- wspieranie procesu modernizacji sprzętu i budynków (w tym zwrócenie uwagi na kwestie ochrony środowiska), powiększania gospodarstw i scalania gruntów
- podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rolników (w tym rolników młodych) w zakresie prowadzenia gospodarstwa i jego modernizacji (w tym wprowadzania infrastruktury zapobiegającej zanieczyszczeniom wód i gleb)
- wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych
- szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych
- zalesianie gruntów rolnych
- gazyfikacja Gminy

4.4. Cel operacyjny 4.4.

Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów

4.4.1. Kierunki działań

- wspieranie rozwoju infrastruktury i produktów turystycznych w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, zbiorników wodnych, ścieżek rowerowych, oznakowania, odnowa obiektów zabytkowych
- zagospodarowanie przestrzeni, terenów i rzek w Gminie Działdowo tj. rzek: Wel, Wkra i Szkotówka
- rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej – wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych
- promocja tradycyjnych produktów lokalnych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.
- aktywna promocja Gminy z wykorzystaniem możliwości jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne
- wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich w produkty turystyczne

5. Cel Strategiczny *Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo*

5.1. Cel operacyjny 5.1.

Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności

5.1.1. Kierunki działań

- realizacja projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej

5.2. Cel operacyjny 5.2.

Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo

5.2.1. Kierunki działań

- zagospodarowanie, popularyzacja i promocja obiektów zabytkowych i wykorzystanie jako miejsc atrakcyjnych turystycznie
- wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów
- publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy

5.3. Cel operacyjny 5.3.

Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo

5.3.1. Kierunki działań

- realizacja projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową” obiektów pełniących funkcje kulturalne
- zalesianie terenów zdegradowanych
- adaptacja wyrobisk po żwirowniach

3.2 Powiązania z innymi dokumentami

Prace nad Strategią były determinowane poprzez inne dokumenty planistyczno-strategiczne. Zadania oraz działania określone w Strategii musiały być w dużej mierze komplementarne i spójne z tymi dokumentami lub też wprost z nich wynikać.

Założone zadania w Strategii są zgodne z założeniami i celami **Strategii Rozwoju Kraju 2020**, w tym w szczególności z następującymi priorytetowymi kierunkami interwencji:

- I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego,
- II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki,
- II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej,
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego,
- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami,
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej,
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska,
- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych,
- III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.

Strategia realizuje bezpośrednio również cele zawarte w **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności** poprzez tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, przeciwdziałaniu ubóstwa i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, jednocześnie dążąc do przyśpieszenia rozwoju gminy, przeciwdziałania marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych. Tym samym, umożliwia to również realizację celów Strategii Lizbońskiej, kładących duży nacisk na wzmocnienie spójności społecznej.

Gmina Działdowo podejmując się realizacji działań, ujętych w Strategii i rozumianych jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w gminie, przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego.

Strategia odpowiada także stawianym celom w **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**. Poprzez swoje działania wpłynie on na poprawę zagospodarowania przestrzennego i planowania przestrzennego w skali gminy i regionu.

Założenia i przyjęte cele Strategii wpisują się również w realizację zapisów **Strategii Długofalowego Rozwoju Sektora Mieszkaniowego na lata 2005-2025**, której cele strategiczne odnoszą się do realizacji zadań na płaszczyznach odpowiadających podstawowym obecnie deficytom cywilizacyjnym w mieszkalnictwie.

Realizacja działań Strategii pozwoli na także na zwiększenie atrakcyjności gminy i regionu, a także wykorzystanie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym, co będzie zgodne z założeniami **Narodowej Strategii Rozwoju Kultury 2004-2013** wraz z **Uzupełnieniem Strategii na lata 2004-2020**.

Także na poziomie regionalnym Strategia wpisuje się w realizację najważniejszych dokumentów strategicznych dla województwa warmińsko-mazurskiego:

- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025**

Strategia dąży do wyrównywania standardów europejskich. To przykład dostosowania lokalnej gospodarki do funkcjonowania systemu gospodarczego. Ma zapewnić m.in. mieszkańcom gminy współczesne standardy obsługi ludności doprowadzając do zmniejszenia różnic społecznych i gospodarczych.

- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego**

Realizacja działań przyjętych w Strategii umożliwi osiągnięcie celu nadrzędnego jakim jest *„zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładów przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu”*.

- **Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018 oraz Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016**

Zgodność Strategii z ww. dokumentami przejawia się w m.in. punkcie: ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody; dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski oraz ochrona klimatu.

- **Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2015**

Zgodność Strategii przejawia się w obszarze: Ochrona dziedzictwa kulturowego, Cel szczegółowy: Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego.

- **Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim**

Strategia wpisuje się w cel: Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu.

3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację Strategii jest Wójt oraz kierowany przez niego Urząd Gminy, w ramach którego zostanie powołany Zespół ds. monitorowania i ewaluacji Strategii. Do podstawowych obowiązków Zespołu należeć będzie m.in.:

- bieżącą oceną realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

System realizacji Strategii ściśle zależy od pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych. Ma na niego również wpływ aktywność oraz skuteczność działań partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz samych mieszkańców gminy. Wszystkie te podmioty mogą same wspierać zaplanowane działania i właśnie dlatego właściwe wdrażanie Strategii wymaga skumulowania działań wszystkich jednostek zaangażowanych w jego wdrożenie i realizację.

4. Zakres prognozy

4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy

Przeprowadzenie prognozy oddziaływania na środowisko w ramach postępowania strategicznej oceny oddziaływania dla planów i programów polega m.in. na identyfikacji możliwych do ustalenia skutków środowiskowych oraz zapewnieniu uwzględnienia uwarunkowań ekologicznych, ekonomicznych i społecznych we wczesnej fazie procesu podejmowania decyzji. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko umożliwia również analizę rozwiązań alternatywnych oraz wskazanie i włączenie wskaźników monitorowania skutków środowiskowych.

Celem Prognozy jest identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w Strategii.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji analizowanego dokumentu tak, by w jak największym stopniu był on spójny i komplementarny z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych celów i działań zapisanych w Strategii. Choć konieczne jest wyraźne podkreślenie, że rolą Prognozy nie jest zasadnicza zmiana Strategii.

Jako punkt wyjścia przyjęto, że prace nad Prognozą powinny zapewnić/umożliwić:

- identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych realizacji Strategii;
- identyfikację potencjalnych pól konfliktów przyrodniczo-przestrzennych;
- identyfikację sprzeczności z ustaleniami innych dokumentów programowych lub z wymogami prawa;
- wskazanie znaczących aspektów środowiskowych w poszczególnych obszarach Strategii;
- identyfikację i eliminację tych celów, priorytetów i kierunków rozwoju, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa;
- wskazanie metod ograniczania negatywnych (ale akceptowalnych) oraz wzmacniania pozytywnych (preferowanych) skutków środowiskowych realizacji Strategii;
- wskazanie rozwiązań alternatywnych, mogących zmniejszyć obciążenia środowiska;
- określenie listy wymogów koniecznych do spełnienia podczas realizacji przedsięwzięć przewidzianych w ramach Strategii;
- określenie listy wskaźników pozwalających monitorować i oceniać realizację Strategii;
- określenie obszarów niepewności i ryzyka opracowywanej Strategii.

Uwzględniając istniejące ograniczenia, związane m.in. z poziomem uogólnienia danych i informacji wyjściowych, należy zwrócić uwagę na pewne kwestie:

- dokument jakim jest Strategia, bezpośrednio nie powoduje skutków środowiskowych;
- źródłem potencjalnych skutków środowiskowych będzie realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych;

- różne oddziaływania środowiskowe uwidaczniać się będą co najmniej w dwóch wymiarach:
 - przestrzennym – poprzez zmiany stanu środowiska,
 - systemowym – poprzez wpływ na możliwość realizacji wymogów zrównoważonego rozwoju,
- zmiany w środowisku są spowodowane wieloma czynnikami, przez co różne przedsięwzięcia mogą mieć zróżnicowany wpływ na środowisko;
- Prognoza nie może precyzyjnie określić skutków środowiskowych planowanych przedsięwzięć, tym samym odnosi się do rodzajów potencjalnych zdarzeń i dokonuje przede wszystkim oceny jakościowej skutków.

Niniejszą Prognozę opracowano wykorzystując metodykę opartą o analizę powiązań sieciowych, analizę zarządzania ryzykiem, ocenę ekspercką oraz w oparciu o najlepszą wiedzę i doświadczenie autorów. W pracy wykorzystano również wytyczne Komisji Europejskiej:

- Wytyczne Komisji dotyczące wdrażania dyrektywy 2001/42/WE,
- Wytyczne nt. integracji zagadnień zmian klimatu i różnorodności biologicznej w ocenach strategicznych.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

W ramach analizy zakresu oddziaływania Strategii, oceniono w jaki sposób planowane działania:

- 1) woda
 - a) będą miały wpływ na jakość wód powierzchniowych i/lub podziemnych wg przyjętych standardów
 - b) będą miały wpływ na system hydrogeologiczny
 - c) będą miały wpływ na zużycie zasobów wód
- 2) powierzchnia ziemi
 - a) pomogą chronić właściwości powierzchni ziemi
 - b) będą miały wpływ na tereny zanieczyszczone
 - c) będą promowały gospodarkę odpadami w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem zmniejszeniem ilości deponowanych odpadów i likwidacji składowisk
- 3) powietrze, przeciwdziałanie zmianom klimatu
 - a) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń powietrza
 - b) będą prowadziły do redukcji emisji gazów cieplarnianych

- c) będą miały wpływ na poprawę efektywności energetycznej
- d) będą miały wpływ na korzystanie ze źródeł odnawialnych
- e) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń transportowych
- 4) fauna, flora, bioróżnorodność, obszary chronione (w tym obszary Natura 2000)
 - a) będą wspierały przyjęte cele w zakresie zwiększenia bioróżnorodności
 - b) będą poprawiały jakość i/lub ilość obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów w sieci Natura 2000
- 5) krajobraz, dziedzictwo kulturowe (w tym zabytki, dobra materialne)
 - a) będą miały wpływ na ochronę krajobrazu przed rozwojem terenów zurbanizowanych
 - b) będą wspierały ochronę bądź odtworzenie cennego krajobrazu kulturowego
 - c) będą ułatwiały ochronę dziedzictwa kulturowego
 - d) będą wspierały rozwój przestrzenny, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
 - e) będą podnosiły poziom ochrony przeciw naturalnym zagrożeniom
- 6) ludność, ochrona zdrowia
 - a) będą umożliwiały zmniejszenie ekspozycji ludności na hałas
 - b) będą próbowały ograniczyć powiązane ze środowiskiem ryzyka dla zdrowia i życia

Analiza oddziaływania została przeprowadzona na najniższym, dostępnym szczeblu określonych w projekcie Strategii działań. Przy identyfikacji elementów składowych planowanych działań i potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne, zastosowano metodę matrycową, dostosowaną do rodzaju i skali przedsięwzięć.

Zestaw przeanalizowanych kryteriów bazowych, objął kilkadziesiąt najważniejszych z punktu oddziaływania inwestycji na środowisko oraz wymogów ochrony środowiska. Opracowana matryca objęła 2 788 pól. Do opracowania matrycy przyjęto 7-stopniową skalę oceny oddziaływania planowanych działań w ramach Strategii, które następująco zdefiniowano jako:

- *Wzmacniające (W)* – służące bezpośrednio ochronie środowiska;
- *Korzystne (K)* – istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko;
- *Potencjalnie Korzystne (PK)* – korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
- *Neutralne (N)* – nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
- *Potencjalnie Negatywne (PN)* – koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją przedsięwzięć, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);

- *Niekorzystne/Hamujące (H)* – realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie;
- *Konflikt (F)* – realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia.

Analiza objęła również w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji:

- czas oddziaływania:
 - *Chwilowe (CH)* – oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji;
 - *Krótkoterminowe (KR)* – oddziaływanie w czasie trwania inwestycji;
 - *Średnioterminowe (SR)* – oddziaływanie kilkuletnie;
 - *Długoterminowe (DR)* – oddziaływanie kilkunastoletnie;
 - *Stałe (ST)* – oddziaływanie ciągłe, dłuższe niż długotrwałe;
- rodzaj oddziaływania:
 - *Bezpośrednie (BP)* – oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa;
 - *Pośrednie (PS)* – oddziaływanie przez czynnik pośredni;
 - *Wtórne (WT)* – oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś;
 - *Skumulowane (SK)* – oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami.

Opracowana matryca, stanowi załącznik do niniejszego Raportu. Przyjęta metoda analizy pól konfliktów, pozwala identyfikować potencjalne kolizje, a nie oceniać je w kategoriach rachunku kosztów-korzyści. Należy zatem zwrócić uwagę, że porównywanie ilości oraz próby zrównoważenia wskazań pozytywnych i negatywnych w celu ustalenia czy określone działanie bądź inwestycja jest mniej lub bardziej „przyjazna dla środowiska” jest nieuzasadnione. Mimo najlepszej wiedzy autorów Prognozy, możliwe jest wystąpienie potencjalnych konfliktów w przypadku realizacji niektórych działań w zakresie, dla których analiza celów nie wykazywała oddziaływań potencjalnie negatywnych.

Opis stanu środowiska, z uwzględnieniem planowanego przedsięwzięcia, przygotowany został w oparciu o dostępne wyniki monitoringu środowiska, prowadzone przez odpowiednie służby na terenie gminy Działdowo.

Prognoza wielkości oddziaływania na środowisko sporządzona została w oparciu o wiedzę i doświadczenie autorów raportu, przy wykorzystaniu istniejących materiałów w zakresie skutków dla środowiska podobnych dokumentów oraz przedsięwzięć.

4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem

Obszar gminy Działdowo zajmuje powierzchnię 272,17 km². Teren położony jest w obrębie jednostki fizjograficznej zwanej Wzniesieniami Mławskimi, a mała, północna część gminy znajduje się na terenie Równiny Urszulewskiej i Garbu Lubawskiego. Gmina Działdowo leży na obszarach zróżnicowanych geomorfologicznie, jak i geologicznie. Tworzą one krajobraz młodociek i staroglacjalny. W hipsometrii zaznacza się podział na obszary wysoczyzny morenowej falistej i pagórkowate, równiny sandrowej oraz tereny dolinne. Na obszarze obejmującym Wzniesienia Mławskie (południowo-środkowa część Gminy) występuje wysoczyzna falista i znajdują się tam wzniesienia sięgające 150-200 metrów nad poziom morza. Północny obszar Gminy zajmują wyniesienia od 180 m do 225 m n.p.m. i stanowią wysoczyznę morenowo-pagórkowatą. W obszarach północnych znajdują się również równiny sandrowe wyniesione 160-195 m n.p.m.

Gmina graniczy z siedmioma gminami: Płońska, Rybno, Dąbrówno, Kozłowo, Iłowo-Osada, Lipowiec Kościelny, Kuczbork.

Na terenie gminy Działdowo znajduje się 36 miejscowości podzielonych na 31 sołectw. Gminę zamieszkuje 9 823 mieszkańców wg danych GUS na 31.12.2014 r.

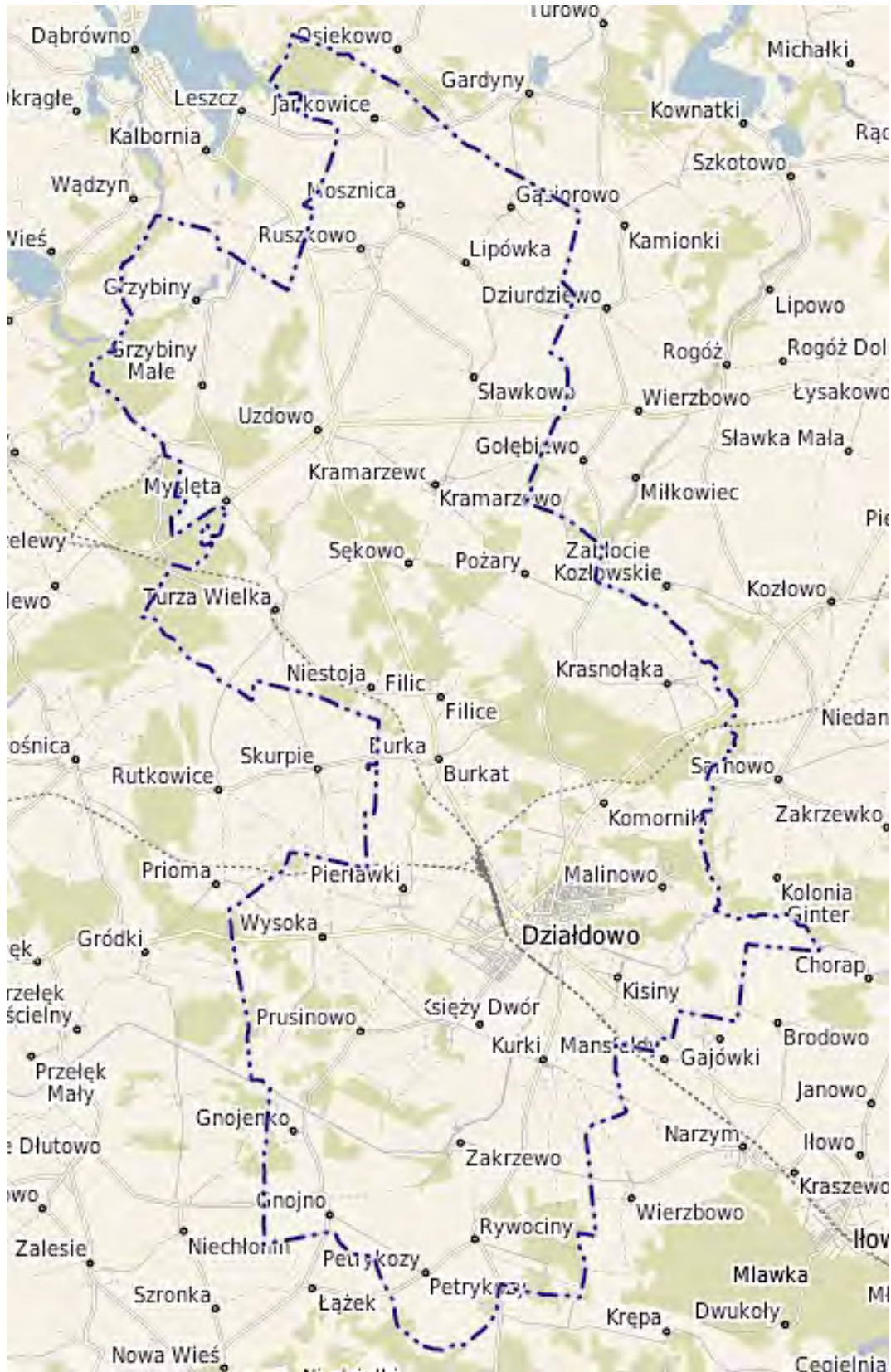
Wiodącą funkcją gospodarki gminy jest rolnictwo rozwijające się przede wszystkim na bazie gospodarstw indywidualnych. Duże znaczenie ma kopalnictwo surowców mineralnych. Do większych firm i przedsiębiorstw na terenie gminy należą: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "GREJPOL" w Malinowie, Zakład Produkcji Kotłów C.O. "MAKUS" w Malinowie, Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych w Grzybinach, Przedsiębiorstwo Produkcji Kruszyw w Wysokiej, w Myśletach, i Gnojnie, Zakład Produkcji Przewodów Elektrycznych "ELTRIM" w Ruszkowie, Zakład Przetwórstwa Mięsnego Anny i Wojciecha Karskich w Uzdowie.

Gmina posiada dobrze zachowane warunki przyrodnicze. Na jej terenie stwierdzono obecność wielu stanowisk unikalnych gatunków chronionych zwierząt oraz roślin. Nieznacznie zanieczyszczone środowisko gminy oraz jej zasoby stanowią o dużym potencjale ekologicznym, który powinien stanowić atut w zrównoważonym rozwoju gminy.

Na terenie gminy znajduje się też wiele ciekawych zabytków, które to obiekty i zespoły architektoniczne zostały wpisane do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.

Strategia obejmuje swoim zasięgiem całą gminę.

Rysunek 1 Obszar oddziaływania Strategii – gmina Działdowo

Źródło: <http://dzialdowo.e-mapa.net>

4.3 Horyzont czasowy oceny

W analizowanym dokumencie przyjęto okres programowania na lata 2016-2026.

W związku z powyższym, okres potencjalnych oddziaływań odniesiono do powyższego okresu, tj. do 2026 r.

Rokiem bazowym do oceny aktualnej sytuacji przyjęto stan na dzień 31.12.2014r⁴.

4.4 Źródła danych

W ramach analizy SEA wykorzystano aktualne przepisy prawa polskiego oraz wspólnotowego, raporty i sprawozdania o stanie środowiska, dane Głównego Urzędu Statystycznego, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Gminy, służb ochrony zabytków, literaturę fachową oraz m.in. następujące źródła danych:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- 2) Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- 3) Strategia Rozwoju Kraju 2020
- 4) Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia Narodowa Strategia Spójności
- 5) Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”
- 6) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
- 7) Uchwała Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie „Krajowego planu gospodarki odpadami 2014”
- 8) Uchwała Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”
- 9) Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- 10) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- 11) Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej
- 12) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
- 13) Narodowa strategia rozwoju regionalnego
- 14) Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – Polska 2025
- 15) Krajowy Program Zwiększania Lesistości
- 16) Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020

⁴ W przypadku braku danych dla wskazanego punktu odniesienia, przyjęto ostatnie aktualne dane.

- 17) Polityka energetyczna Polski do 2030 roku
- 18) Krajowy Plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych
- 19) Krajowy Plan rozwoju mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii do 2020 roku
- 20) Krajowy Plan Działań dot. efektywności energetycznej
- 21) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- 22) Strategia rozwoju energetyki odnawialnej
- 23) Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych
- 24) Strategia rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski; Rada Programowa Porozumienia ZPP
- 25) Studium Diagnostyczne Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski
- 26) Ramowy Program Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski na lata 2001-2010
- 27) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r.
- 28) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego
- 29) Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018
- 30) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016
- 31) Program ekoenergetyczny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2005-2010
- 32) Wojewódzki program zwiększanie lesistości na lata 2001-2010
- 33) Regionalny program rozwoju rolnictwa na lata 2002-2006
- 34) Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego
- 35) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Działdowo
- 36) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Działdowo
- 37) Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ
- 38) Implementation of directive 2001/42 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment
- 39) Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013
- 40) Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment
- 41) The SEA manual a sourcebook on strategic environmental assessment of transport infrastructure plans and programmes
- 42) A Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes
- 43) SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making

- 44) The Relationship between the EIA and SEA Directives – Final Report to the European Commission
- 45) Podstawy metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla potrzeb planowania przestrzennego
- 46) Zarządzanie obszarami Natura 2000
- 47) Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułów 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych.
- 48) Zarządzanie obszarami Natura 2000. postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG

4.5 Rozpatrywane warianty

Uwzględniając przyjętą metodykę, przeanalizowano planowane do realizacji w ramach Strategii działania. Podczas oceny odniesiono się do panujących trendów oraz ewentualnego zaniechania planowanych działań (wariant „0”). Rozpatrywano również wariant zaproponowany w Strategii oraz wariant najbardziej korzystny dla środowiska, tj. uwzględniający cele ochrony środowiska w poszczególnych dziedzinach oraz proponowane rekomendacje.

Warto zaznaczyć, że w przypadku wariantu „0” nastąpi rozproszenie działań, co może skutkować potencjalnymi konfliktami. Brak Strategii dodatkowo utrudni koordynację działań oraz ograniczy możliwość współpracy administracji gminy z jego mieszkańcami, innymi instytucjami oraz podmiotami gospodarczymi, a tym samym hamować będzie rozwój gminy, również w zakresie środowiskowym.

5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska

5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Tłem do oceny projektu Strategii są przyjęte cele ochrony środowiska na poziomie międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym. Dla potrzeb tego opracowania przyjęto priorytety wynikające z przepisów i umów międzynarodowych oraz krajowego prawa ochrony środowiska. Wśród tych najważniejszych wyzwań i zagrożeń⁵ można wymienić:

zagrożenie	priorytety
systematyczne ubożenie zasobów przyrodniczych i naruszenie zdolności ekosystemów do odbudowy i świadczenia określonych usług	zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów
utrzymujący się wzrost temperatury	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych adaptacja do zamian klimatu
wzrost konsumpcji	poprawa procesów produkcyjnych zmiana wzorców społecznych zmniejszenie presji na środowisko
niekoordynowane planowanie przestrzenne i rozwój gospodarki	koordynacja i spójność polityk, strategii i działań

Oceniając po kolei stopień uwzględnienia wymogów, czy priorytetów ochrony środowiska określonych w dokumentach takich jak Strategia Lizbońska i Strategia Goeteborska czy w Siódmym Programie Działań w Zakresie Środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, można stwierdzić, że w odniesieniu do dziedzin, które stanowią pole działań w ramach Strategii, nie występują zasadnicze rozbieżności.

Patrząc na ww. wyzwania i zagrożenia dla środowiska i gospodarki, przedstawione w Strategii działania – co do zasady – obejmują je i wskazują rozwiązania, które mają ograniczyć oddziaływanie na środowisko.

5.1.1 Woda

Na poziomie międzynarodowym zagadnienia związane z ochroną wód oraz gospodarką wodną reguluje kilka konwencji:

- *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974 r.*, która reguluje zagadnienia związane z kompleksową ochroną środowiska morskiego Morza Bałtyckiego.

⁵ na podstawie Środowisko Europy 2010, Stan i prognozy, Synteza, EEA 2010

- *Konwencja Helsińska o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. (II Konwencja Helsińska)*. Nowa Konwencja Helsińska wzmacnia zobowiązania stron w porównaniu do Konwencji z 1974 roku. Zgodnie z Art. 7 Konwencji Helsińskiej, każde przedsięwzięcie, które może mieć negatywny wpływ na środowisko Morza Bałtyckiego wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz powiadomienia Komisji Helsińskiej i państw stron, które mogą być narażone na transgraniczne oddziaływanie planowanej działalności.
- *Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych z 1992 r.*, która określa zasady umów o współpracy na wodach granicznych w zakresie ochrony środowiska, zapobiegania i przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska oraz zapewnienia racjonalnego wykorzystania wód przez państwa będące członkami Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych.

Wspólnota Europejska dużą rolę przywiązuje także do ochrony wód. Kierunkową rolę w tym zakresie odgrywają *Ramowa Dyrektywa Wodna* wraz z wieloma dyrektywami córkami. Dyrektywa Wodna ustala wymagania jakościowe w stosunku do zrównoważonej gospodarki wodnej. Szczególnie istotne są zapisy *Dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych* – ma ona na celu zredukować zanieczyszczenie wody wskutek niewystarczającego oczyszczania ścieków oraz *Dyrektywy wody pitnej*, która określa wartości graniczne dla zanieczyszczeń wody przeznaczonej do spożycia.

W obszarze ochrony wód morskich Parlament Europejski przyjął *Europejską Strategię Morską* oraz *Strategię Tematyczną na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego*.

5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady

Z ochroną powierzchni ziemi związanych jest wiele aspektów. Jednym z nich jest oszczędne gospodarowanie gruntem i powierzchnią ziemi, tak by minimalizować ilość dodatkowo zajmowanych powierzchni gruntów. Powyższe podejście jest także ważne z punktu korzystania z zasobów naturalnych, do czego odnosi się *Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych*, przyjęta przez Parlament Europejski w 2007 r.

Istotnym elementem ochrony powierzchni ziemi jest również zapobieganie jej erozji. W tym zakresie ważną rolę odgrywa *Protokół w sprawie stosowania konwencji alpejskiej z 1991 roku w zakresie ochrony gleby*.

Bardzo ważne jest również unikanie wytwarzania odpadów i recyklingu odpadów. Podstawowym celem Wspólnoty Europejskiej jest unikanie wytwarzania odpadów, wspieranie ponownego ich wykorzystywania, recyklingu i utylizacji w celu zmniejszenia oddziaływania na środowisko. Długoterminowym celem jest wdrożenie gospodarowania w ramach obiegu zamkniętego.

W Polsce cele w zakresie gospodarki odpadami określa obecnie *Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014*.

5.1.3 Powietrze i klimat

Działalność człowieka powoduje szereg zmian w środowisku, w tym zmiany klimatu. Systematycznie rośnie średnia temperatura na naszym globie, która w latach 1880-2012 wzrosła o 0,85°C. Ostatnie 30 lat należy do najcieplejszych na przestrzeni ostatniego 1400-letniego okresu. Te zmiany powodują daleko idące następstwa w środowisku, m.in. podnoszenie poziomu morza, zwiększanie stref bez wody, większe parowanie, co z kolei zwiększa efekt cieplarniany oraz nasila występowanie gwałtownych zjawisk atmosferycznych (burz, huraganów, trąb powietrznych, ulewnych deszczy, gradobić). Zmienia się również rozkład i struktura opadów w ciągu roku. Coraz częściej występują susze oraz okresy gwałtownych opadów powodujących powodzie. Wszystkie te zjawiska, zmiany temperatur, rozkładu opadów, podnoszenie poziomu morza, intensyfikacja osuwisk i erozji brzegów morskich, wzrost częstotliwości występowania powodzi i podtopień, zagraża środowisku i życiu ludzkiemu.

Warto zaznaczyć, że ww. zmiany zachodzą również w województwie warmińsko-mazurskim. Region leży również w obszarze o podwyższonym ryzyku silnych, huraganowych wiatrów, tzw. „polskiej alei tornad”, która ciągnie się przez obszary równin środkowej i północnej Polski, przez wschodnią Wielkopolską, centralną część Mazowsza po Mazury i Suwalszczyznę.

Zwiększający się poziom zanieczyszczeń powietrza oraz stopniowych zmian klimatu, spowodował przyjęcie w 1992 r. w Rio de Janeiro *Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych* w sprawie zmian klimatu, mającej na celu redukcję gazów cieplarnianych. Konsekwencją Konwencji było stopniowe podpisanie przez większość państw w 1997 r. *Protokołu z Kyoto*, zakładającego redukcję emisji sześciu gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, HFCs, PFCs) w okresie 2008-2012 łącznie o 5% poniżej poziomu z 1990 r. Unia Europejska początkowo zobowiązała się do redukcji gazów o 8%, by w późniejszym okresie (2007 r.) zwiększyć swoje zobowiązania do co najmniej 20% w porównaniu z rokiem 1990 do roku 2020 (a nawet 30% o ile uda się uzyskać porozumienie międzynarodowe w tym zakresie).

Celem strategicznym *Polityki Klimatycznej Polski* jest współdziałanie Polski w dążeniach wspólnoty międzynarodowej do ochrony klimatu. Szczególnie w sektorach energetycznym, przemyśle, transporcie i gospodarki leśnej należy zredukować emisję gazów cieplarnianych. Działania w sektorze gospodarki leśnej powinny ponadto prowadzić do zwiększenia zdolności wiązania dwutlenku węgla. Cele ten ma być osiągnięty poprzez szereg działań w różnej perspektywie czasowej i na różnych poziomach władzy.

Biorąc pod uwagę konieczność przystosowania krajów członkowskich do zagrożenia związanych ze zmianami klimatu, opracowano „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020). Plan ten przedstawia przewidywany scenariusz zmian klimatu na terenie Polski i na jego podstawie określa obszary wrażliwe na zmiany klimatu, a także wskazuje kierunki adaptacji tych obszarów. Głównym celem Planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Osiągnięciu celu głównego będą służyć cele szczegółowe, m.in.: zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Warto też odnieść się do innych celów w tej dziedzinie, przyjętych na poziomie międzynarodowym. Takim dokumentem z pewnością jest *Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości*, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. Przedmiotem Konwencji jest ochrona człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniem powietrza poprzez podejmowanie działań polegających na zapobieganiu powstawaniu, dążenie do ograniczenia zanieczyszczeń oraz jego zmniejszaniu, włączając w to transgraniczne zanieczyszczenie powietrza na dalekie odległości. Do Konwencji Genewskiej zostało sporządzonych 8 protokołów z czego Polska podpisała i ratyfikowała tylko jeden.

Inną ważną kwestię związaną z ochroną atmosfery, reguluje *Konwencja w sprawie ochrony warstwy ozonowej* (Konwencja Wiedeńska z 22 marca 1985 roku). Celem Konwencji jest regularne prowadzenie pomiarów zawartości ozonu w atmosferze, pomiarów promieniowania ultrafioletowego słońca – zakresu UV-B oraz badania skutków osłabienia warstwy ozonowej w środowisku.

Z realizacją ww. Konwencji związany jest bezpośrednio *Protokół Montrealski w sprawie substancji zubażających warstwę ozonową* z 16 września 1987 roku. Celem Protokołu jest redukcja zużycia i produkcji substancji niszczących warstwę ozonową. Protokół zobowiązuje do redukcji zużycia i produkcji substancji zubażających warstwę ozonową zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Na poziomie Wspólnotowym warto odnieść się do:

- *Strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza*, która wytycza cele i działania w ramach polityki europejskiej na rzecz jakości powietrza do 2020 r.
- *Dyrektywy w sprawie krajowych pułapów emisji*, która wyznacza na poziomie państw członkowskich pułapy (limity) emisji czterech najważniejszych czynników zanieczyszczających powietrze (tlenki azotu, dwutlenek siarki, niemetanowe lotne związki organiczne i amoniak), szkodliwych dla zdrowia ludzi i środowiska.
- *Dyrektywy w sprawie jakości powietrza otaczającego i czystego powietrza dla Europy*, która jest jednym z głównych narzędzi w ramach strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza. Jest to zarazem pierwsza dyrektywa UE określająca limity stężeń PM_{2.5} (drobnych cząstek stałych).

W zakresie poprawy jakości powietrza na terenie całej Polski, a w szczególności obszarów o najwyższych stężeniach zanieczyszczeń powietrza, cele wyznacza *Krajowy Program Ochrony Powietrza* oraz *Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej*, który został przyjęty 4 sierpnia 2015 r. i stanowi rozwinięcie założeń Programu przyjętych przez Radę Ministrów 16 sierpnia 2011 r. Jako główny cel określono rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju. Osiągnięciu celu głównego służą cele szczegółowe:

- rozwój niskoemisyjnych źródeł energii,
- poprawa efektywności energetycznej,
- poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami,
- rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych,
- zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami,
- promocja nowych wzorców konsumpcji.

Nie mniej istotne dla osiągnięcia zakładanych celów są również przepisy regulujące ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu (m.in. *Biała Księga 2011 Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu*), zwiększenie efektywności energetycznej czy wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Na terenie całej Unii Europejskiej udział energii odnawialnej w stosunku do zużycia energetycznego ma wynieść do roku 2020 20 %.

W Polsce przyjęto za cel wzrost udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii z poziomu 2,6 % (2005) na 7,5 % w roku 2010, 9,0 % w roku 2015 i 15% w 2020 r.

5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność

Bardzo dużą rolę w naszym życiu odgrywa przyroda i jej ogromna bioróżnorodność. Ochrona świata zwierząt i roślin jest treścią wielu umów międzynarodowych, m.in.:

- *Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe*, zwłaszcza jako środowisko bytowania ptactwa wodnego (tzw. *Konwencja Ramsarska*) z 2 lutego 1971 r.). Celem Konwencji jest ochrona i utrzymanie obszarów wodno-błotnych (według konwencji, obszarami wodno-błotnymi są tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne naturalne, sztuczne stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących) wraz z populacją ptactwa wodnego zamieszkującego te tereny lub choćby czasowo na nich przebywającymi.
- *Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem* (tzw. *Konwencja Waszyngtońska*) z 3 marca 1973 r. Celem Konwencji jest ochrona poprzez reglamentację i kontrolę międzynarodowego handlu dzikimi gatunkami roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, a także ich częściami i produktami z nich pochodzącymi.
- *Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych* (tzw. *Konwencja Berneńska*) z 19 września 1979 r.). Celem Konwencji jest ochrona gatunków zagrożonych i ginących roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw.
- *Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt* (tzw. *Konwencja Bońska*) z 23 czerwca 1979 r. Celem Konwencji jest ochrona zagrożonych wyginięciem wędrownych gatunków dzikich ssaków, ptaków, gadów i ryb wymienionych w załącznikach I i II do Konwencji. Polskie prawo ochrony przyrody uwzględnia ochronę zwierząt gatunków wędrownych, a dla najbardziej zagrożonych gatunków wdrażane są krajowe programy ochrony, np. *Program ochrony nietoperzy* czy *Krajowy program ochrony ryb wędrownych*.
- *Konwencja o różnorodności biologicznej* sporządzona w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992 r. Celem Konwencji jest zachowanie i ochrona pełnej różnorodności form życia w biosferze poprzez ich ochronę i rozsądne, oszczędne użytkowanie. Ochrona różnorodności biologicznej jako elementu ochrony środowiska jest zagwarantowana w Polsce przez Konstytucję i liczne akty prawne.

Na poziomie Wspólnoty bardzo dużą rolę odgrywają:

- Dyrektywa w sprawie ochrony dzikich ptaków z 1979 r.
- Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992 r.

które stanowią realizację powyższych zobowiązań międzynarodowych.

Dyrektywa Siedliskowa ma na celu ogólnoeuropejską ochronę dzikich gatunków, a także ma zapewnić powiązanie i ochronę tych siedlisk. Połączenie w sieciach ma służyć (od-)tworzeniu i rozwojowi współzależności ekologicznej a także wsparciu procesów rozprzestrzeniania się i ponownego osiedlania zwierząt. Dyrektywa ta tworzy sieć obszarów chronionych zwanych obszarami Natura 2000. Ten system chronionych obszarów uzupełniają tereny chronione dyrektywą ptasią. Przy tworzeniu tych obszarów wykorzystano założenia i wyniki projektu CORINE, zwłaszcza CORINE Biotopes, wskazującego najcenniejsze ostoje przyrody o znaczeniu europejskim.

Istotnym dla ochrony bioróżnorodności jest rozwój i ochrona lasów. W tym zakresie Komisja Europejska przyjęła w roku 1998 *Strategię leśną*, poprzez którą Komisja zamierza wspierać zrównoważony rozwój lasów.

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony flory i fauny oraz bioróżnorodności wyznaczają:

- Krajowa Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z Programem Działań,
- Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce wraz z Planem Działań,
- Polityka Leśna Państwa.

5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe

Różne aspekty związane z ochroną krajobrazu reguluje na poziomie międzynarodowym *Europejska konwencja Krajobrazowa* z 2000 r. W Konwencji tej Wspólnota Europejska uznała, że krajobraz stanowi ważny składnik jakości życia ludzi we wszystkich miejscach: w obszarach miejskich, na wsi, w obszarach o wysokim stopniu degradacji, a także w obszarach o wysokiej jakości, w obszarach uznawanych za niezwykle piękne i obszarach codziennych. Celem Konwencji jest promowanie ochrony, zarządzania i planowania krajobrazem, a także organizacja współpracy europejskiej w zakresie kwestii krajobrazowych.

W szczególności istotne zapisy dotyczące środowiska miejskiego znalazły się w Strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego przyjętej w 2006 r. przez Komisję Europejską.

Biorąc pod uwagę że dziedzictwo kulturowe i dziedzictwo naturalne są coraz bardziej zagrożone zagładą, także wobec zjawiska zmian i zniszczeń, jakie niesie ewolucja społeczna i gospodarcza, zważywszy, że zniszczenie lub uszkodzenie dobra należącego do dziedzictwa kulturalnego lub naturalnego stanowi groźne zubożenie dziedzictwa wszystkich narodów świata Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO) w 1972 r. przyjęła *Konwencja w sprawie Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego*.

W ramach Konwencji za „dziedzictwo kulturowe” uznaje się:

- zabytki: dzieła architektury, rzeźby i malarstwa monumentalnego, elementy i formacje o charakterze archeologicznym, napisy grotty i zgrupowania tych elementów, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- zespoły: budowli oddzielnych lub łącznych, które z racji ich architektury, ich jednorodności lub ich integracji w krajobrazie przedstawiają wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki, miejsca zabytkowe (sites): dzieła człowieka lub dzieła łączne człowieka i przyrody, jak również strefy, a także stanowiska archeologiczne, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

zaś „dziedzictwo naturalne”:

- pomniki przyrody składające się z formacji fizycznych lub biologicznych, albo zgrupowania takich formacji przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia estetycznego lub naukowego,
- formacje geologiczne i fizjograficzne oraz strefy ściśle rozgraniczone, stanowiące siedlisko zagrożonych zagładą gatunków zwierząt lub roślin, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauki, albo konserwacji,
- miejsca krajobrazowe (sites naturels) oraz strefy naturalne ściśle rozgraniczone, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauk, konserwacji lub wrodzonego piękna.

Aspekty ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym dóbr kultury regulują również *Konwencja dotycząca ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i narodowego* (Paryż 1972 r.), *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy* (Granada 1985 r.) czy *Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego* (La Valetta 1992 r.).

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego wyznaczają:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której wśród celów odniesiono się do kształtowania struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,
- przepisy tzw. „ustawy krajobrazowej”, która implementuje zapisy Konwencji Krajobrazowej do polskiego ustawodawstwa oraz daje podstawę do wyznaczania krajobrazów priorytetowych, jako tych szczególnie cennych dla społeczeństwa, ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne czy estetyczno-widokowe i jako takich, wymagających zachowania lub określenia zasad i warunków ich kształtowania,
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która m.in. reguluje zasady ochrony i dziedzictwa narodowego, a także uwzględniania zadań ochronnych w procesie planowania, zagospodarowania przestrzennego oraz kształtowania środowiska,
- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, która odnosi się do przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie

Ochrona zdrowia jest ściśle związana z ochroną środowiska, stanowiąc składnik różnych dziedzin ochrony środowiska. W praktyce wszystkie cele ochrony w poszczególnych dziedzinach (m.in. klimat/powietrze, woda, ziemia, gospodarka odpadami, ochrona wód), odnoszą się w sposób bezpośredni bądź pośredni do celu ochrony ludzkiego zdrowia.

Również od samego początku powstania, polityka Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska uwzględniała aspekty zdrowotne. W celu rozwiązania tego złożonego zagadnienia, Komisja Europejska w 2003 r. ogłosiła „Europejską Strategię Środowiska i Zdrowia”, która opiera się na zintegrowanym podejściu do problemów zdrowia środowiskowego. Działania podejmowane w ramach wdrażania tej strategii stanowią uzupełnienie prac toczących się w dziedzinie ochrony środowiska.

Istotną kwestią, związaną z ochroną zdrowia i środowiska jest ograniczanie oddziaływania hałasu. Kwestie związane z hałasem reguluje dyrektywa 2002/49/WE odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku.

5.2 Standardy jakości stanu środowiska

5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu

Na właściwy stan jakości powietrza składa się wiele czynników. Dopuszczalne poziomy niektórych substancji w powietrzu oraz dopuszczalne ich odchylenia są normowane przez stosowne regulacje prawne. Wśród nich można wymienić m.in.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz.1032),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1546 z późn.zm.).

Warto zaznaczyć, że na podstawie wprowadzonych zmian w ustawie Prawo ochrony środowiska (poprzez tzw. „ustawę antysmogową”), lokalne samorzady mogą kształtować zasady stosowania określonych rodzajów paliw, a także minimalne standardy emisji kotłów.

5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku

Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku określają szczegółowo:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz.112).

Oceniając klimat akustyczny należy brać pod uwagę również higieniczny aspekt wpływu hałasu na człowieka, kiedy przekroczenie poziomów progowych, powodować może ryzyko utraty zdrowia.

Państwowy Zakład Higieny opracował na podstawie badań ankietowych, skalę subiektywnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego, przyjmując wartości:

- mała uciążliwość $LA_{eq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość $52 < LA_{eq} < 62$ dB
- duża uciążliwość $63 < LA_{eq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $LA_{eq} > 70$ dB

W analizie klimatu akustycznego w zakresie hałasu komunikacyjnego, można stosować dodatkowo skalę pomocniczą.

Tabela 1 Skala pomocnicza uciążliwości hałasu

Opis warunków	LAeq [dB]	
	Dzień	Noc
Pełny komfort akustyczny	<50	<40
Przeciętne warunki akustyczne	50-60	40-50
Przeciętne zagrożenie akustyczne	60-70	50-60
Wysokie zagrożenie	>70	>60

Źródło: na podstawie Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego, WIOŚ Olsztyn

5.2.3 Normy jakości wód i gruntów

Normy w zakresie jakości wód określają m.in.:

- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 469 z późn.zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014 r., poz. 1800),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U. Nr 176, poz. 1455),

Normy zaś w zakresie jakości gleby i jakości ziemi określają m.in. następujące przepisy:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. Nr 165, poz. 1359).

6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem

6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym wg Kondrackiego, obszar gminy Działdowo położony jest na obszarze Wzniesień Mławskich, a część północna gminy na obszarze Równiny Urszulewskiej i Garbu Lubawskiego. Ma to m.in. wpływ na ukształtowanie terenu. W hipsometrii zaznacza się podział na obszary wysoczyzny morenowej falistej i pagórkowate, równiny sandrowej oraz tereny dolinne. Głównym typem gleb Gminy są gleby brunatne i gleby brunatne wylugowane z mniejszym udziałem gleb bielcowych. Na niewielkich obszarach, szczególnie w sąsiedztwie cieków wodnych i okolicach rzek Wkry i Wel występuje też gleby hydrologiczne, torfowe, torfowo-murszowe, torfowo-mułowe oraz gleby murszaste. Przeważającą część stanowią gleby klasy IV i V zaś gleby klasy III stanowią 14,7% areалу. Żyzne gleby w całym areale stanowią około 50% i powstały one przede wszystkim z piasków gliniastych mocnych i piasków gliniastych mocnych pylastych. Taki rodzaj gleb wchodzi w skład kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego, co determinuje warunki danego obszaru do produkcji rolnej.

Oprócz form naturalnych na terenie gminy występują także formy powstałe w wyniku działalności człowieka. Są to nasypy budowlane, drogowe i kolejowe oraz wyrobiska poeksploatacyjne, a także wysypiska gruzu.

6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne

Warunki klimatyczne należą do umiarkowanych i kształtowane są przez powietrze polarno-morskie. Gmina Działdowo wg. regionalizacji rolniczo-klimatycznej sytuowana jest w obrębie klimatycznej dzielnicy mazurskiej. Średnia temperatura roczna wynosi 6,8 °C, suma rocznych opadów: 575 mm, a średnia prędkość wiatru ok. 3,0 m/sek.

Głównym paliwem wśród odbiorców indywidualnych jest węgiel. Coraz częściej paliwem wiodącym jest biomasa (drewno i jego pochodne). Na terenie gminy zrealizowane są również inwestycje, wykorzystujące pompy ciepła oraz inne odnawialne źródła energii. Gmina Działdowo jest częściowo zgazyfikowana.

Istotne znaczenie ma również niekontrolowana emisja z transportu samochodowego.

Na zanieczyszczenie powietrza duży wpływ ma również położenie gminy przy mocno obciążonych szlakach komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna oddziałuje szczególnie w bezpośrednim sąsiedztwie dróg wojewódzkich nr 538, 542, 544 i 545 i jest zwiększona przede wszystkim w miesiącach letnich.

Gmina Działdowo jest objęta programem ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Uchwałą Nr IV/96/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 16 lutego 2015 r. został przyjęty Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10. Strefa warmińsko-mazurska obejmuje wszystkie gminy województwa poza Olsztynem i Elblągiem, dla których zostały wyznaczone odrębne strefy. Program został opracowywany w związku z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania 24h oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu o okresie uśredniania rok w powietrzu w 2011 i 2012 r. Przy czym należy zaznaczyć, że poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania wyników 24h został przekroczony w następujących miastach: Olecko, Ełk, Ostróda, Nidzica, Szczytno, Pisz, Pasłęk, Działdowo, Nowe Miasto Lubawskie. Natomiast poziom docelowy (1 ng/m³) B(a)P o okresie uśredniania rok kalendarzowy został przekroczony w 27 obszarach, w tym we wszystkich miastach powiatowych. Poza obszarami zabudowanymi w strefie warmińsko-mazurskiej przeważającym źródłem zanieczyszczeń pyłem zawieszonym PM10 i B(a)P jest napływ. Emisja komunikacyjna nie jest istotnym źródłem pyłów w strefie warmińsko-mazurskiej, jednak ze względu na stale rosnące natężenie ruchu jest to ten rodzaj emisji, którego znaczenie będzie się zwiększało.

Na podstawie danych pochodzących z badań WIOŚ można wnioskować, że stan powietrza na terenie gminy Działdowo jest dobry.

6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie

Jednym z najistotniejszych obecnie czynników determinujących jakość środowiska stanowi hałas. Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, można podzielić na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) i hałas przemysłowy.

Na terenie gminy Działdowo komunikacja, a zwłaszcza komunikacja drogowa, stanowi podstawowe źródło hałasu. Jedną z głównych przyczyn zwiększającego się w ostatnich latach zagrożenia hałasem jest intensyfikacja ruchu drogowego. Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy głównie od natężenia ruchu, struktury strumienia pojazdów, prędkości pojazdów, rodzaju i stanu technicznego nawierzchni, stanu technicznego pojazdów oraz odległości zabudowy od drogi.

Wśród najważniejszych ciągów komunikacyjnych, które przebiegają przez gminę, należy wskazać drogi wojewódzkie nr 538, 542, 544 i 545.

Na uciążliwość hałasu w ciągach drogowych wpływa głównie nieodpowiedni stan nawierzchni dróg, wzrastający udział samochodów ciężarowych w ruchu, niezadowolający stan techniczny pojazdów, brak ekranów dźwiękochłonnych izolujących otoczenie dróg tranzytowych, przekraczanie dopuszczalnej ładowności.

Przez teren gminy przebiega też ważna linia kolejowa nr 9, łącząca Warszawę z Gdańskiem. Stanowi on element międzynarodowej sieci AGC (E-65) oraz AGTC (C-59). Poza tym, gminę przecinają linie kolejowe nr 208 Chojnice – Działdowo i nr 216 Działdowo – Olsztyn. Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa Gralewo-Grzybiny – jest to kolej jednotorowa z przeznaczeniem do transportu towarowego kruszyw i obsługi zlokalizowanych w tym rejonie zwirowni (niezelektryfikowana).

Zagrożenie hałasem przemysłowym związane jest przede wszystkim z niewłaściwą lokalizacją zabudowy mieszkaniowej względem zakładów przemysłowych i usługowych (lub z niewłaściwą lokalizacją zakładów przemysłowych i usługowych względem zabudowy mieszkaniowej).

6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych

Na terenie gminy występują wododziały. Część wód z rzeką Wel należy do w zlewni Wisły, zaś część z rzeką Wkrą – do zlewni Bugu. Do najważniejszych cieków należą Wel i Wkra (nazywana na jej przebiegu Nida–Działdówka-Wkra).

Na obszarze gminy znajdują się dwa jeziora: jez. Grzybiny o powierzchni 12,5 ha oraz jez. Straszewo o powierzchni 24,1 ha. Jeziora są pochodzenia polodowcowego. Wokół jezior nie występują zagospodarowane tereny rekreacyjne i letniskowe.

Wiele małych jezior przechodzi proces eutrofizacji, który prowadzi do przekształcenia tych zbiorników w płytkie stawy, zamieniające się kolejno w torfowiska wysokie.

Na obszarze gmin jest 12 jednolitych części wód:

1. RW200017268289 Szkotówka od źródeł do Lipowskiej Strugi z jez. Kownackim
2. RW200017268312 Dopływ spod Petrykoz
3. RW200017268332 Dopływ z Marszewnicy
4. RW200017268432 Mławka od źródeł do Krupionki z Krupionką
5. RW200017268489 Przylepnica
6. RW200018286569 Płościzanka
7. RW20001926839 Wkra od połączenia ze Szkotówką do Mławki bez Mławki
8. RW200023268321 Kanał Młyński
9. RW2000232683312 Dopływ spod Rutkowic
10. RW20002426819 Wkra od dopływu z Zagrzewa do połączenia ze Szkotówką bez Szkotówki
11. RW20002426829 Szkotówka od Lipowskiej Strugi do połączenia z Wkrą bez Wkry
12. RW20002528653 Wel do wypływu z jez. Grądy

6.1.5 Zasoby wód podziemnych

Na całym obszarze gminy dominuje czwartorzędowe piętro wodonośne. Prawie cały obszar gminy objęty jest udokumentowanym zbiornikiem GZWP nr 214 Zbiornik Działdowo. Na terenie części gminy występuje również nieudokumentowany zbiornik GZWP nr 215 Subniecka Warszawska.

Czwartorzędowy poziom wodonośny często ma charakter nieciągły, a występujące wody podziemne są średniej jakości i wymagają uzdatniania. Na obniżenie jakości wód mają wpływ przede wszystkim takie wskaźniki jak – żelazo, mętność i barwa. Mają one pochodzenie naturalne. Obecne żelazo (Fe), wraz z towarzyszącym mu manganem (Mn), jest charakterystyczne dla czwartorzędowych osadów wodnolodowcowych.

Na terenie gminy nie występują problemy eksploatacyjne związane z poborem i uzdatnianiem wody.

6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa

Na terenie gminy istniejąca sieć wodociągowa ma łączną długość 113,1 km. Wg stanu na 31.12.2014 r. 8 019 osób korzystało z wodociągów, tj. 81,6 % ogółu mieszkańców.

Na terenie gminy funkcjonują 4 zbiorcze oczyszczalnie ścieków komunalnych o łącznej wielkości 5 316 RLM (mśc. Uzdowo, Pożary, Kramarzewo oraz Gąsiorowo). Są to biologiczne oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości $Q=480$ m³/dobę. Część gminy położona jest w obszarze aglomeracji Działdowo i odprowadza ścieki do oczyszczalni w Działdowie.

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 35,1 km. Wg stanu na 31.12.2014 r. 2 740 osób korzystało z kanalizacji sanitarnej, tj. 27,9% ogółu mieszkańców.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków, oczyszczające ścieki głównie z budownictwa jednorodzinne. Należy wskazać, że liczba oczyszczalni przydomowych systematycznie z roku na rok wzrasta. Nadal, zwłaszcza w zabudowie indywidualnej, systemem gromadzenia ścieków są zbiorniki bezodpływowe, które są najczęściej w bardzo złym stanie technicznym.

6.1.7 Gospodarka odpadami

Gmina Działdowo należy do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”, którego celem jest m.in. gospodarka odpadami i razem z innymi gminami tworzy Zachodni Region Gospodarki Odpadami wyznaczony w Planie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Odpady z terenu gminy trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Działdowie.

Na terenie gminy w 2014 r. zostało zebranych 989,30 ton zmieszanych odpadów komunalnych, 77,8% odpadów, tj. 769,50 ton, pochodziło z gospodarstw domowych.

Z dniem 1 lipca 2013 r. gmina Działdowo, zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy o czystości i utrzymaniu porządku, przekazała swoje obowiązki w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”. Odpady są gromadzone w sposób selektywny z podziałem na poszczególne frakcje i odbierane zgodnie przyjętym przez Związek harmonogramem.

Na terenie gminy funkcjonuje składowisko odpadów w mśc. Zakrzewo. Jednocześnie, dzięki działaniom Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna” I kwaterę na tym składowisku zamknięto i rekultywowano w 2012 r.

6.1.8 Lasy i ochrona przyrody

Gmina Działdowo charakteryzuje się dużym potencjałem cennych obszarów przyrodniczych. Powierzchnia gruntów leśnych wynosiła na 31.12.2014 r. – 51,61 km², co stanowi ok. 18,6% powierzchni gminy. Stanowią one siedliska dla wielu cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym zagrożonych w skali Polski i Europy. Część lasów została objęta ochroną.

6.1.9 Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy znajduje się 8,84 km² cennych obszarów przyrodniczych objętych różnymi formami ochrony. Stanowi to 3,3% powierzchni gminy (odpowiednio w woj. warmińsko-mazurskim – 46,7% i powiecie działdowskim 38,2%).

Na formy prawnej ochrony przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody składają się:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerwaty przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Działdowo występują następujące formy ochrony przyrody:

- ✓ obszar chronionego krajobrazu
 - 1) Obszar Chronionego Krajobrazu Grzybiny
 - 2) Obszar Chronionego Krajobrazu Dąbrowieński
- ✓ pomniki przyrody – 12 obiektów
- ✓ sieć obszarów NATURA 2000
 - 1) Doliny Wkry i Mławki (PLB 140008)
 - 2) Ostoja Welska (PLH 280014)
- ✓ użytki ekologiczne
 - 1) Torfianki Działdowskie

Przez teren gminy przebiegają również ważne korytarze ekologiczne: Puszcza Biała – Dolina Drwęcy, Dolina Drwęcy – Dolina Dolnej Wisły Wschodniej oraz Puszcza Napiwodzko-Ramucka – Dolina Drwęcy.

6.1.10 Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Promieniowanie niejonizujące związane jest z występowaniem pól elektromagnetycznych. Do głównych źródeł powstawania pól elektromagnetycznych należą:

- linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe,
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje radiolokacyjne.

Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Przez obszar gminy Działdowo przechodzi linia 110 kV.

Na obszarze gminy obiektami radiokomunikacyjnymi, które mogą mieć również wpływ na środowisko, są stacje bazowe telefonii komórkowej. Pole elektromagnetyczne występujące przy antenach telefonii komórkowej występuje na przestrzeni kilkunastu metrów na poziomie zawieszenia anteny. Normy techniczne i przepisy aktualnie stosowane w Polsce, dotyczące umieszczania anten stacji, zabezpieczają wymagane odległości od miejsc przebywania ludzi.

Na terenie gminy stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej znajdują się w ciągu głównych szlaków komunikacyjnych oraz w głównych miejscowościach gminy.

Jednym ze źródeł promieniowania niejonizującego są stacje nadawcze radiowe i telewizyjne. Na terenie gminy brak jest tego typu urządzeń.

6.2 Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym

Analizowany projekt Strategii obowiązuje w długim okresie czasu – odnosi się do okresu 2016-2026.

W poniższej Prognozie uwzględniono zatem ten horyzont czasu i odniesiono się do prawdopodobnych zmian w środowisku.

W Polsce od wielu lat systematycznie czyni się zróżnicowane działania na rzecz poprawy jakości środowiska i jego ochrony. Mimo wielu trudności związanych z aspektami prawnymi czy posiadanymi środkami finansowymi, zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorcy, zobowiązani są do wprowadzania rozwiązań proekologicznych i wyższych standardów środowiskowych.

Odnosząc się do celów dokumentów strategicznych, o których mowa jest w rozdz. 4.1, wśród tych najważniejszych należy wymienić:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju
- przystosowanie do zmian klimatu
- ochrona różnorodności biologicznej

Z tego też powodu planowane kierunki działań w najbliższych latach, uwzględniając przyjęte założenia Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, to:

- ograniczenie zużycia wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami,
- wdrożenie rozwiązań systemowych w gospodarce odpadami,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleby,
- niezbędne zmiany, związane z wdrażaniem pakietu klimatyczno-energetycznego,
- rozszerzenie obszarów cennych przyrodniczo, w tym sieci obszarów Natura 2000.

6.3 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie

Istniejące problemy ochrony środowiska były również elementem uwzględnionym podczas analizy stanu gminy.

W ramach przeprowadzonej analizy SWOT stwierdzono m.in.:

Mocne strony:

- istniejące walory krajobrazowo-przyrodnicze,
- działający na terenie Gminy ekologiczny związek Gmin „Działdowszczyzna”,
- możliwość dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku przetwórstwa rolno-spożywczego, agroturystyki, której sprzyjają warunki przyrodnicze i kulturowe,

Słabe strony:

- słaba jakość gleb,
- niewystarczający odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków,
- brak zagospodarowania jeziora, rzek i terenów przybrzeżnych,
- niski poziom edukacji ekologicznej mieszkańców,
- niski odsetek mieszkańców deklarujących segregację śmieci i odpadów
- palenie niedozwolonych śmieci,
- niski udział inwestycji ekologicznych,
- zanieczyszczenie lasu, okolic wysypisk śmieci,
- niski poziom skanalizowania Gminy,
- niski poziom zgazyfikowania Gminy,
- niezadawalający stan techniczny dróg oraz infrastruktury okołodrogowej,
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyki aktywnej (ścieżki rowerowe, szlaki),

Szanse:

- wzrost popytu na alternatywne źródła energii,
- wzrost znaczenia agroturystyki w skali kraju,

Zagrożenia:

- degradacja środowiska naturalnego,
- niestabilność rozwiązań prawnych i systemowych w zakresie gospodarki odpadami,
- koszty utrzymania infrastruktury sieciowej,
- pogarszanie się stanu infrastruktury drogowej.

6.4 Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów

Uwzględniając przyjęte cele oraz przeprowadzoną analizę w Strategii, środowisko gminy jest oceniane jako cenne i względnie czyste. Stanowi ono o dużej atrakcyjności zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Samorząd lokalny dostrzega konieczność uporządkowania gospodarki przestrzennej i potrzeby inwestycyjne. Wskazane jest jednak, by działania związane z poprawą lub zachowaniem istniejącego stanu środowiska stanowiły integralny element wszystkich działań. Jest to jeden z istotnych warunków dalszego rozwoju gminy, zwłaszcza w kontekście planowanych usług związanych z wykorzystaniem zasobów naturalnych, np. do rozwoju turystyki.

7. Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu

7.1 Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniami

Zdefiniowanym celom w Strategii, zostały przyporządkowane cele operacyjne i kierunki działań.

Kierunki te wyznaczają pola dla dalszego rozwoju i przedsięwzięć, które będą realizowane zarówno przez Gminę, jak i na jej terenie.

Budowa infrastruktury technicznej i uzbrojenie terenów umożliwi poprawę stanu środowiska. Przyczyni się tym samym do przywrócenia walorów naturalnych obszaru gminy, co zwiększy ofertę dla turystów i poprawi warunki życia mieszkańców. Jednocześnie, obserwowana większa antropopresja, będzie mogła być lepiej kontrolowana – zarówno od strony administracyjnej (poprzez lepsze planowanie i zagospodarowanie terenu), jak również od strony środowiskowej (poprzez zmniejszenie negatywnego oddziaływania).

7.2 Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego

W wyniku realizacji Strategii oczekuje się, że w długofalowym okresie nastąpi ożywienie gospodarcze i społeczne na terenie gminy. Jej obszar cechuje się nawarstwieniem zjawisk i procesów niekorzystnych społecznie i gospodarczo, których powstrzymanie jest możliwe tylko poprzez skoordynowane działania podejmowane na poziomie lokalnego samorządu.

Zakładane cele Strategii to m.in.:

- poprawa jakości życia mieszkańców gminy,
- zrównoważony rozwój gminy, łączący potrzeby gospodarcze z poszanowaniem zasad ochrony środowiska, w tym rozwój infrastruktury technicznej i turystycznej oraz zachowanie ładu przestrzennego,
- aktywizacja gospodarcza lokalnych przedsiębiorców.

7.3 Opis rozwiązań alternatywnych

W ramach Strategii przeprowadzono szczegółową ocenę stanu istniejącego (wariant „0”), uwzględniając:

- sferę przestrzenną, w tym m.in.:
 - zagospodarowanie przestrzenne
 - uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska
 - uwarunkowania kulturowe
 - ochronę konserwatorską – granice stref
 - własność gruntów i budynków
 - infrastrukturę techniczną
- strefę gospodarczą, w tym m.in.:
 - strukturę podstawowych branż gospodarki
- sferę społeczną, w tym m.in.:
 - strukturę demograficzną i społeczną – trendy
 - stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych
 - organizacje pozarządowe
- strefę mieszkaniową, w tym m.in.:
 - stan zasobów mieszkaniowych

Zaproponowano również szereg działań i przedsięwzięć, które mają pomóc osiągnąć założone cele. Jednak w zaproponowanych przedsięwzięciach nie wskazano rozwiązań alternatywnych lub odniesień do czasu, w którym będą analizowane warianty inwestycyjne, w tych przypadkach, w których nie można na tym etapie przeanalizować.

W niniejszej Prognozie odniesiono się do analizy wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska.

7.4 Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania

Co do zasady, autorzy Strategii uznali, że jej cele i kierunki działań są zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju i przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego i nie wskazali dodatkowych środków w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia potencjalnie szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Wskazane zostały ogólne zasady związane z zakazem realizowania przedsięwzięć negatywnie oddziałujących na środowisko oraz uzgadniania poszczególnych przedsięwzięć z właściwymi organami w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i zabytków.

7.5 Przewidywane oddziaływania na środowisko

Precyzyjne określenie, analiza i skwantyfikowana ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, stałych i chwilowych, skumulowanych i wtórnych, krótko-, średnio- i długoterminowych, przy założonym stopniu ogólności zamierzeń w Strategii nie jest możliwe. Przeprowadzona analiza objęła w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji czas oddziaływania, rodzaj oddziaływania oraz ocenę potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne. Można zakładać, że w przypadku większości inwestycji, wpływ na środowisko, zabytki, dobra kultury i inne dobra materialne będzie analizowany w trybie uzgadniania inwestycji. W przypadku inwestycji liniowych, w szczególności dróg, należy zwrócić szczególną uwagę na ewentualne oddziaływanie na nieznane wcześniej stanowiska archeologiczne, które wymagają oceny i badania jeszcze przed rozpoczęciem inwestycji. Również z tego typu inwestycjami związana jest niejednoznaczna ocena ryzyka zdrowotnego, gdzie oprócz bezpośrednich skutków wypadków drogowych, należy również uwzględnić długotrwałe emisje związków organicznych, w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, pyłu (a także sadzy) ze śladami metali ciężkich oraz najgroźniejszych w tej grupie prekursorów ozonu oraz podwyższony poziom hałasu.

W związku z powyższym, w ramach przeprowadzonej analizy, dokonano oceny działań zapisanych w Strategii w odniesieniu do istotnych elementów środowiska i jego ochrony.

Zgodnie z załączoną matrycą, obejmującą 2 788 pól i prezentującą wyniki analizy, można wskazać m.in.:

- efekty pozytywne (1245 pól):
 1. budowa infrastruktury ochrony środowiska
 2. wykorzystanie OZE
- efekty negatywne (364 pól):
 1. planowane budowy, modernizacje i działania infrastrukturalne mogą w różnej skali spowodować negatywne oddziaływanie na środowisko
 2. zakładana intensyfikacja działalności gospodarczej może spowodować niekontrolowany wpływ na środowisko
- efekty neutralne (1179 pól):
 1. wiele zakładanych działań na terenie gminy, dotyczących istniejących obiektów bądź działań nieinwestycyjnych, nie spowoduje ani poprawy, ani pogorszenia stanu środowiska, bądź zmiany te będą się uzupełniały bądź niwelowały

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Strategii bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Można zatem wskazać istotne zagrożenia dla środowiska:

- praktycznie nieodwracalne przekształcenia terenów w przypadku realizacji nowych inwestycji mieszkaniowych, infrastrukturalnych czy komunikacyjnych;
- pogorszenie wskaźników zanieczyszczenia powietrza – w przypadku nowych źródeł emisji zanieczyszczeń – źródła punktowe, liniowe czy zanieczyszczenia komunikacyjne;
- podwyższenie poziomu hałasu;

- wzrost ilości odpadów (zwiększenie ilości turystów, nowe obiekty i przedsięwzięcia);
- wzrost ilości ścieków nieoczyszczonych (drogi, nowe tereny zurbanizowane).

Oddziaływania pośrednie to przede wszystkim:

- wzrost intensywności gospodarowania i zmiany zagospodarowania terenu w rejonie nowych inwestycji;
- wzrost intensywności ruchu i związanych z tym emisji zanieczyszczeń.

Reasumując, przyjęte założenia w Strategii oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców gminy. Negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

7.5.1 Oddziaływanie transgraniczne

Ze względu na lokalizację działań na terenie gminy Działdowo, realizacja celów i działań Strategii będzie miała tylko lokalny wpływ i nie będzie miała oddziaływania transgranicznego.

7.6 Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów

W ramach Strategii przewidywane cele i działania powiązane są ze sobą i mogą mieć potencjalne oddziaływanie na obszary oceniane, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Strategia zakłada osiągnięcie określonych celów w wyniku podjęcia skutecznych działań. Wszystkie one będą miały pośredni i bezpośredni wpływ na życie mieszkańców oraz stan środowiska. Część z nich jest niezbędna do zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy i jej mieszkańców. Niektóre, mogą mieć negatywny wpływ na środowisko i należy rozważyć ich alternatywy. Należy jednak zaznaczyć, że pozostawienie wariantu „0”, czyli stanu obecnego, nie zawsze jest najbardziej korzystne dla ochrony środowiska.

W przypadku poszukiwania alternatyw, warto uwzględnić faktyczne uwarunkowania lokalizacji niektórych inwestycji w silnie przekształconym środowisku. Wiąże się z tym często dość ograniczona swoboda w przestrzennym kształtowaniu infrastruktury.

W ramach dokonanej oceny, wykonano analizę wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska w odniesieniu do:

- oddziaływania na środowisko
- wpływu na standardy jakościowe
- ochronę zasobów

Tabela 2 Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko

WARIANTOWA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO		Wariant „0” (status quo)	Wariant I (zaproponowany w Strategii)	Wariant II (korzystny dla środowiska)
prognozowany wpływ na komponenty i cechy środowiska przyrodniczego	świat zwierząt	-	-/+	+
	świat roślin	-	-/+	+
	powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi	-	-/+	+
	wody powierzchniowe i podziemne	-	+	+
	powietrze i klimat	-	-/+	+
	walory krajobrazowe	-	+	+
wpływ na zdrowie i życie ludzi		-	+	+
wpływ na dobra materialne		-	+	+
wpływ na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków		-	+	+
WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIE POMIĘDZY WYBRANYMI ELEMENTAMI		-	-/+	+

Źródło: opracowanie własne

gdzie:

Wariant „0” – wariant zakładający pozostawienie obecnego stanu i zaniechanie realizacji celów i działań opisanych w Strategii

Wariant I – wariant odnosi się do zaproponowanych celów i działań opisanych w Strategii

Wariant II – wariant korzystny dla środowiska, obejmujący wprowadzenie niezbędnych korekt do zaproponowanych w Strategii celów i działań

o – potencjalne efekty obojętne

-- potencjalne efekty negatywne

+ – potencjalne efekty pozytywne

-/+ – potencjalne efekty negatywne / pozytywne – zmiana w stosunku do wariantu „0”

8. Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu

8.1 Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne

Organ opracowujący Strategię jest zobowiązany przepisami prawa do stosowania zapisów zapewniających zachowanie zrównoważonego rozwoju. Wymogi takie między innymi wynikają z Konstytucji RP, Polityki Ekologicznej Państwa, wielu aktów prawnych i dokumentów strategicznych, ustalających cele i zasady ochrony środowiska. Zobowiązania te wynikają również z podpisanych konwencji i traktatów międzynarodowych, w tym z Traktatu Akcesyjnego z Unią Europejską.

Organ może również przyjąć zobowiązania dobrowolne, w których może zwiększyć swoje obowiązki, skrócić czas wdrażania określonych standardów bądź wprowadzić nowe, dodatkowe wymogi, związane z ochroną środowiska.

W analizowanym dokumencie, wyznaczone cele i działania, co do zasady zgodne są z wymaganiami prawa. Strategia zakłada zapewnienie pełnej zgodności z celami opracowywanych strategii i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Organ opracowujący projekt odnosi się do przestrzegania zasady zrównoważonego rozwoju czy unikania antropopresji i wszelkich zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Organ nie odnosi się i nie przyjmuje dodatkowych zobowiązań w zakresie zidentyfikowanych celów i potrzeb środowiskowych.

8.2 Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi

W kontekście przeprowadzonej analizy, największe potencjalne konflikty stwierdzono w zakresie budowy i zagospodarowania terenu.

Oddziaływań potencjalnie negatywnie oddziaływujących na środowisko i jego zasoby stwierdzono 364, co stanowi 13,1% wszystkich pól oddziaływań. Dotyczą one m.in.:

- zagospodarowania terenów pod inwestycje,
- wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój aktywności gospodarczej,
- budowy i przebudowy infrastruktury komunikacyjnej.

8.3 Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu

W ramach przeprowadzonej analizy zaproponowano podjęcie niezbędnych korekt zaproponowanych celów i działań w celu osiągnięcia wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska. Zostały one ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 3 Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Strategii

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska
woda	zapewnienie dobrego stanu wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych
	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód
	ograniczenie zużycia wód
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów na cele mieszkalne i komunikacyjne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne
	zmniejszenie produkcji odpadów
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery
	redukcja gazów cieplarnianych
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego
fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych niezurbanizowanych obszarów
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Warto zaznaczyć, by w pracach nad wdrażaniem założonych w Strategii działań, zwrócić szczególną uwagę na konieczność analizy zachodzących zmian klimatu i wdrażania tych działań w sposób umożliwiający adaptację planowanego rozwoju gminy do tych zmian.

8.3.1 Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko

Kierunkiem docelowym Strategii powinno być dążenie do zrównoważonego i spójnego rozwoju gminy, ukierunkowanego na ochronę unikalnych wartości przyrodniczych i kulturowych, które stanowią o jego potencjale rozwojowym. Dotyczy to m.in.:

1. gospodarki przestrzennej,
2. rozwoju turystyki,
3. modernizacji infrastruktury komunikacyjnej,
4. rozwoju świadomości i wiedzy ekologicznej wśród mieszkańców.

Jednym z głównych celów oceny oddziaływania na środowisko planów/programów jest wskazanie możliwości zapobiegania, rekompensowania lub minimalizacji niekorzystnych skutków środowiskowych realizacji zapisów tych dokumentów. W przypadku prognozy dla dokumentu o charakterze strategicznym, ważne jest wskazanie pewnych zasad postępowania w odniesieniu do realizacji poszczególnych celów. Również ocena wykonana na tym etapie, kiedy powstaje Strategia, umożliwi wskazanie skutków, które bezwzględnie należy wyeliminować lub też takich, na które można zareagować właśnie na tak wczesnym etapie, zanim nastąpi decyzja wskazująca konkretne umiejscowienie danego przedsięwzięcia, lub konkretne rozwiązanie technologiczne.

Na poziomie Strategii można wskazać następujące opcje działania w celu unikania, zmniejszania i kompensacji znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko:

1. rezygnacja z zaplanowanych obszarów przedsięwzięć,
2. wprowadzenie dodatkowych obszarów przedsięwzięć,
3. zmiana priorytetów poszczególnych celów i działań.

W ramach ograniczania negatywnych oddziaływań planowanych działań, powinny być stosowane określone zasady zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Ze względu na skalę możliwych do zaistnienia konfliktów społecznych, istotną uwagę należy poświęcić kwestiom ochrony środowiska przyrodniczego i warunków życia ludzi.

Do tego typu działań ograniczających należą:

- ograniczenie zajęcia terenu,
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- stosowania odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do okresu wegetacji i rozrodu poszczególnych gatunków;
- maskowanie elementów dyszarmicznych dla krajobrazu.

W przypadku niebezpieczeństwa zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań kompensacyjnych. Do najczęściej stosowanych rozwiązań należeć będą:

- odtwarzanie zniszczonych siedlisk w innych miejscach;
- wzmacnianie populacji;
- tworzenie alternatywnych korytarzy i połączeń ekologicznych.

W ramach oceny na poziomie poszczególnych celów i działań, zidentyfikowano przede wszystkim stworzenie możliwości rozwoju inwestycji oraz działania związane z budową i rozwojem infrastruktury technicznej, w tym drogowej, jako obszary, które mogą powodować możliwe potencjalnie znaczące oddziaływania obciążające środowisko.

Wyraźnie zatem widać, że istotną rolę w realizacji Strategii będzie miało wzmocnienie roli planowania przestrzennego / projektowania oraz ich integracja z ochroną środowiska.

Uwzględniając jednak społeczno-gospodarcze cele rozwoju gminy Działdowo, nie zaleca się rezygnacji z tego rodzaju działań inwestycyjnych, a wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz minimalizowania ich oddziaływań podczas późniejszych etapów, związanych z realizacją i wdrażaniem konkretnych przedsięwzięć, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Istotne jest również zatem, by prowadzić szeroko zaplanowane działania, związane ze wsparciem przedsięwzięć infrastrukturalnych, m.in. stworzenie i wspieranie zdrowego stylu życia czy prowadzenie edukacji ekologicznej na różnych poziomach. Dzięki temu, będzie można stworzyć szansę, by z odpowiednim wyprzedzeniem potraktować zagadnienia przyjaznego dla środowiska rozwoju gminy i jego funkcji. Tego typu działania są również bardzo istotne i zalecane na poziomie planowania przestrzennego oraz wyboru sposobów i technologii realizacji poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

8.4 Zalecenia dla innych dokumentów

Strategia to opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę Działdowo dokument, zawierający wieloletni zapis działań w sferze przestrzeni, infrastruktury, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do stworzenia warunków do dalszego rozwoju gminy.

Celem Strategii jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz podniesienie konkurencyjności gminy w oparciu o działania sprzyjające długofalowemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu.

W kontekście powiązań z innymi dokumentami, należy podzielić je na zewnętrzne i wewnętrzne.

1. Dokumenty zewnętrzne

1. przyjmowane są przez inne organy i instytucje
2. gmina i jej społeczność mogą mieć udział w ich tworzeniu, wypowiadać się na ich temat
3. po ich zatwierdzeniu, dokumenty wewnętrzne powinny być spójne z nimi i realizować przyjęte i określone cele i działania na poziomie lokalnym

2. Dokumenty wewnętrzne

1. przyjmowane są przez właściwe organy jednostki samorządu terytorialnego
2. mieszkańcy gminy, zainteresowana społeczność oraz inne organy biorą udział w ich tworzeniu, opiniują i konsultują proponowane zapisy
3. po ich zatwierdzeniu, mają charakter kierunkowy, czasami legislacyjny i powinny być ze sobą spójne w realizacji określonej wizji rozwoju danej jednostki

Oceniana Strategia należy do istotnych dokumentów wewnętrznych gminy. To on wskazuje sposoby i możliwości realizacji celów przyjętych w różnych dokumentach strategicznych gminy. Tym samym, powinna uwzględniać obowiązujące przepisy i wytyczne w odniesieniu do poszczególnych celów i działań.

Analizowana Strategia w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju gminy. Wydaje się jednak zasadne, by rozszerzyć go o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy.

9. Monitoring

9.1 Ocena i weryfikacja wskaźników

Strategia będzie poddawana systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby aktualizowana w zakresie dostosowania jej do zmieniających się uwarunkowań.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów oraz programów, jak i sposobie oraz prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji poszczególnych projektów oraz osiągnięcia planowanych wskaźników produktów i rezultatów.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Ten pierwszy będzie obejmował dane obrazujące postęp we wdrażaniu dokumentu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów i będzie prowadzony w dwóch kategoriach:

- wskaźniki produktu,
- wskaźniki rezultatu.

Monitoring finansowy będzie obejmował natomiast dane realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Do monitorowania oceny realizacji Strategii i jego aktualizacji, służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację Strategii. Na ten system składają się:

- Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju;
- Partnerzy, w tym:
 - radni,
 - mieszkańcy gminy,
 - przedsiębiorcy,
 - organizacje pozarządowe,
 - partnerzy instytucjonalni.

Projekt Strategii odnosi się do różnych wskaźników obrazujących poszczególne obszary działań, ale nie wskazuje konkretnego zbioru wskaźników monitorujących postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań zawartych w Strategii, które mają odpowiedzieć na pytanie o trafność zaplanowanych, wykonanych i zakończonych projektów w odniesieniu do potrzeb, ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia, a także ich wpływ na kwestie horyzontalne.

Omawiane w Strategii wskaźniki nie odnoszą się w sposób bezpośredni do celów środowiskowych. W związku z powyższym dla poszczególnych zasobów środowiska, podlegających analizie, zdefiniowano wskaźniki, które mogą stanowić źródło monitorowania i oceny osiągnięcia poszczególnych działań. Są one komplementarne w odniesieniu do zdefiniowanych w Strategii działań.

Tabela 4 Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Strategii

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska	Wskaźniki
woda	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód	ładunek zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu
	ograniczenie zużycia wód	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów w granicach gminy na cele mieszkalne i komunikacyjne	udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • tereny mieszk. • tereny przemysł. • inne tereny zabudow. • zurb. tereny niezabud. • tereny rek r. wypoczynk. • tereny komunikacyjne (drogi, tereny kolejowe, inne) • użytki kopalne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne	udział gruntów rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji rolniczej i leśnej
	zmniejszenie produkcji odpadów	ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska	<ul style="list-style-type: none"> • udział odpadów składowanych do wytworzonych • ilość odpadów selektywnie zebranych i przekazanych do recyklingu
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery	emisja NO _x , SO ₂ i pyłów PM10
	redukcja gazów cieplarnianych	emisja CO ₂ , O ₃ ,
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii	<ul style="list-style-type: none"> • udział energii odnawialnej w produkcji energii cieplnej • moc instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego	długość ścieżek rowerowych

fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych	udział w powierzchni całkowitej gminy: <ul style="list-style-type: none"> • użytków rolnych, • gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. • gruntów pod wodami • użytków ekologicznych • nieużytków
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin	udział obszarów chronionych w powierzchni całkowitej
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków	udział nakładów finansowych na utrzymanie terenów zielonych, lasów i obszarów chronionych
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych niezurbanizowanych obszarów	udział niepodzielnych niezurbanizowanych obszarów w powierzchni całkowitej gminy
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska	udział korytarzy ekologicznych w powierzchni całkowitej gminy
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego	liczba obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego	emisja PM10, PM 2,5
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wprowadzonych stref • zmniejszenie stref o przekroczonym poziomie hałasu
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej	liczba turystów i stopień wykorzystania miejsc noclegowych
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej	liczba działań z zakresu promowania zdrowego stylu życia i edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Proponowany zakres monitoringu dotyczący wymogów środowiskowych, jest związany bezpośrednio z celami / potrzebami ochrony środowiska wyszczególnionymi w tabeli. W szczególności, monitoring będzie musiał odpowiedzieć, czy zostały zastosowane środki zalecane w ramach wykonanej oceny w przypadku działań, które mogą powodować negatywne skutki środowiskowe.

W kontekście monitoringu skutków środowiskowych Strategii, konieczna jest również weryfikacja i kontrola raportów o oddziaływaniu planowanych projektów na środowisko, jeśli takowe będą wymagane dla poszczególnych przedsięwzięć na etapie ich przygotowania i realizacji.

10. Braki i trudności

W trakcie opracowywania niniejszej Prognozy oparto się na przyjętych przez organ dokumentach, przyjętych założeniach oraz przekazanych i pozyskanych informacjach.

W ramach analizy zwrócono uwagę na występujące braki i trudności:

1. niedostępność danych na odpowiednim poziomie dokładności regionalnej lub też ich nieosiągalność przy rozsądnym (efektywnym) nakładzie pracy;
2. brak szeregu danych w pełnym zakresie i dla wszystkich okresów i poziomów szczegółowości.

Można jednak stwierdzić, że podczas prac nad Prognozą dysponowano niezbędnymi danymi w celu przeprowadzenia szczegółowej oceny oddziaływania, zaś zebrane i otrzymane od organu dane wyjściowe były pełne i w sposób jednoznaczny umożliwiały ocenę wpływu na otaczające środowisko.

11. Spis tabel

Tabela 1	Skala pomocnicza uciążliwości hałasu	32
Tabela 2	Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko	46
Tabela 3	Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Strategii.....	48
Tabela 4	Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Strategii.....	53

12. Spis rysunków

Rysunek 1	Obszar oddziaływania Strategii – gmina Działdowo	20
-----------	--	----

13. Załączniki

13.1 Matryca oceny oddziaływania

LEGENDA

Pozytywne	Wzmacniające (W)	– służące bezpośrednio ochronie środowiska
	Korzystne (K)	– istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko
	Potencjalnie Korzystne (PK)	– korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
Neutralne (N)		– nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
Negatywne	Potencjalnie Negatywne (PN)	– koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją inwestycji, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);
	Niekorzystne/hamujące (H)	– realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie
	Konflikt (F)	– realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia
Czas oddziaływania	Chwilowe (CH)	– oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji
	Krótkoterminowe (KR)	– oddziaływanie w czasie trwania inwestycji
	Średnioterminowe (SR)	– oddziaływanie kilkuletnie
	Długoterminowe (DR)	– oddziaływanie kilkunastoletnie
	Stale (ST)	– oddziaływanie ciągłe, dłuższe niż długotrwałe
Rodzaj oddziaływania	Bezpośrednie (BP)	– oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa
	Pośrednie (PS)	– oddziaływanie przez czynnik pośredni
	Wtórne (WT)	– oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś
	Skumulowane (SK)	– oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczanie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczanie ryzyka awarii	ograniczanie strat energii	zmnieszczenie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego												
Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku z zmianą otoczenia gospodarczego												
	kształcenie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży i osób dorosłych	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	poprawa jakości kształcenia, w tym stałe podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnych placówkach edukacyjnych	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów podnoszących kwalifikacje	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	dostosowanie oferty zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	doposażenie palcówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu												
	działanie w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	realizacja działań z zakresu pomocy społecznej i socjalnej (w tym promowanie firm społecznych, pracy społecznej, wolontariatu)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	tworzenie programów edukacji rozwijających kompetencje i umiejętności prowadzących do integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju Gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych												
	doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	doposażenie świetlic i bibliotek w sprzęt komputerowy	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	realizacja szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo (w tym udział w projekcie „Latarnicy”)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wsparcie edukacji na odległość	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej												
	budowa ścieżek rowerowych, tras turystyczno-rekreacyjnych	PN	W	W	PN	PN	K	N	K	N	N	PK
	budowa ścieżek edukacyjnych (wraz z oznakowaniem miejsc historycznych) i punktów widokowych	PN	W	W	PN	PN	K	N	K	N	N	PK
	budowa i ogrodzenie placów zabaw	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	budowa siłowni na wolnym powietrzu	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK
	budowa basenu	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK
	budowa boisk wielofunkcyjnych/Orlików	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK
	doposażenie świetlic, bibliotek	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczanie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczanie ryzyka awarii	ograniczanie strat energii	zmniejszanie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	rozwój i modernizacja bazy oświatowej poprzez lepsze wyposażenie szkół i budowę wielofunkcyjnych sal gimnastycznych, sal komputerowych	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zwiększenie liczby lekarzy specjalistów	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	zapewnienie całodobowej opieki medycznej	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zakup sprzętu diagnostycznego	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zwiększenie ilości patroli policji	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	częstsze wizyty przedstawicieli Straży Gminnej na posesjach	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	budowa infrastruktury około drogowej (m.in. oświetlenie, progi zwalniające, przejście dla pieszych)	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PK	PK	N
	stworzenie Gminnego systemu powiadamiania o zagrożeniu	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wprowadzenie wysokich standardów zarządzania w Gminie (dbałość o jakość kadry Urzędu Gminy i jednostek podległych, współpraca z mieszkańcami, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	przyporządkowanie sołectw poszczególnym pracownikom – ustanowienie „opiekunów” sołectw	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wdrożenie zasad e-administacji	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	szkolenia pracowników Gminy z zasad obsługi klientów	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	udział przedstawicieli Gminy w zebraniach wiejskich	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	W	N	N	PN	PN	N	N	PN	N	PN	PN
	budowa sieci wodno-ściekowej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	budowa paneli fotowoltaicznych	N	PN	PN	PN	N	N	PN	PN	PK	PK	W
	przydomowe oczyszczalnie ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie	W	N	N	PN	PN	N	N	PN	N	PN	PN
	Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	uporządkowanie gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, stworzenie efektywnego systemu zbiórki i wywozu odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu)	PK	PN	PN	W	PK	PN	N	PN	PN	PN	PN
	Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
		PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PN	PN	PK	PK

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczanie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczanie ryzyka awarii	ograniczanie strat energii	zmniejszanie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	budowa sieci gazowej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	N	PN	PN	PN	N	N	PN	PN	PK	PK	W
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000											
	tablice informacyjne	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	organizacja konkursów w szkołach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	zajęcia popularyzujące ochronę środowiska w świetlicach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	organizacja akcji Sprzątanie Świata	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wspólne sadzenie drzew	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	rajdy rowerowe do atrakcyjnych miejsc	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wystawy prac tematycznych w bibliotekach i świetlicach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo											
	Rozbudowa sytemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy											
	realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno-ściekową	W	N	N	PN	PN	N	N	PN	N	PN	PN
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie	W	N	N	PN	PN	N	N	PN	N	PN	PN
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji											
	budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	N	N	N
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	budowa infrastruktury około drogowej (m.in. chodników, oświetlenia)	N	PN	PN	PN	N	N	PN	PN	PK	PK	N
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy											
	nawiązanie stałej współpracy z koncesjonariuszem prywatnych przewozów pasażerskich dla koordynacji połączeń, poprawy bezpieczeństwa i jakości przewozów	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej											
	rozwój dostępu do Internetu	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	rozwój lokalnych zasobów i usług w Internecie	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy											
	Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości szczególnie sektora MSP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu											
	tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczanie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczanie ryzyka awarii	ograniczanie strat energii	zmniejszanie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	aktywne wspieranie funkcjonujących i zakładających działalność przedsiębiorców	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości											
	wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PK	PK	PK
	zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom)	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wspieranie wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów	PN	PN	PN	PN	N	N	PN	PN	PK	PK	N
	wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych)	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	wspieranie procesu modernizacji sprzętu i budynków (w tym zwrócenie uwagi na kwestie ochrony środowiska), powiększania gospodarstw i scalania gruntów	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rolników (w tym rolników młodych) w zakresie prowadzenia gospodarstwa i jego modernizacji (w tym wprowadzania infrastruktury zapobiegającej zanieczyszczeniom wód i gleb)	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zalesianie gruntów rolnych	PK	W	W	N	PK	PK	N	N	N	N	PK
	gazyfikacja Gminy	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK
	Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów	PN	PK	PK	PN	PN	PN	N	PN	PN	PK	PK
	wspieranie rozwoju infrastruktury i produktów turystycznych w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, zbiorników wodnych, ścieżek rowerowych, oznakowania, odnowa obiektów zabytkowych	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	zagospodarowanie przestrzeni, terenów i rzek w Gminie Działdowo tj. rzek: Wel, Wkra i Szkotówka	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK
	rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej - wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	promocja tradycyjnych produktów lokalnych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	aktywna promocja Gminy z wykorzystaniem możliwości jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich w produkty turystyczne	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności											

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczanie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczanie ryzyka awarii	ograniczanie strat energii	zmniejszanie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	realizacja projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo												
	zagospodarowanie, popularyzacja i promocja obiektów zabytkowych i wykorzystanie jako miejsc atrakcyjnych turystycznie	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PK	PK	PK
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo												
	realizacja projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową” obiektów pełniących funkcje kulturalne	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PK	PK	PK
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	zalesianie terenów zdegradowanych	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	adaptacja wyrobisk po żwirowniach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK

kryteria oceny	rgią	zrównoważone wykorzystywanie zasobów						standardy jakościowe				
		wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorów konsumpcji i produkcji	dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów	zmniejszanie ekolo			
1	2	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026												
Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Działdowo poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego												
Rozwój działań w zakresie edukacji mieszkańców w związku z zmianą otoczenia gospodarczego												
kształcenie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży i osób dorosłych		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
poprawa jakości kształcenia, w tym stałe podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnych placówkach edukacyjnych		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów podnoszących kwalifikacje		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
dostosowanie oferty zajęć pozalekcyjnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
doposażenie palcówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Aktywizacja potencjału zawodowego mieszkańców wsi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
działanie w obszarze kształcenia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
realizacja działań w zakresie pomocy społecznej i socjalnej (w tym promowanie firm społecznych, pracy społecznej, wolontariatu)		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
tworzenie programów edukacji rozwijających kompetencje i umiejętności prowadzących do integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
aktywne wspieranie partnerstw i inicjatyw oddolnych na rzecz rozwoju Gminy lub wsi (formalnych i nieformalnych)		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
Implementacja nowoczesnych technologii w edukacji w celu rozwoju kompetencji cyfrowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
doposażenie świetlic i bibliotek w sprzęt komputerowy		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
realizacja szkoleń dla osób wykluczonych cyfrowo (w tym udział w projekcie „Latarnicy”)		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
wsparcie edukacji na odległość		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
Aktywizacja kulturalna i sportowa dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej												
budowa ścieżek rowerowych, tras turystyczno-rekreacyjnych		N	N	N	K	K	W	W	N	W	K	K
budowa ścieżek edukacyjnych (wraz z oznakowaniem miejsc historycznych) i punktów widokowych		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
budowa i ogradzanie placów zabaw		PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN
budowa siłowni na wolnym powietrzu		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
budowa basenu		PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN
budowa boisk wielofunkcyjnych/Orlików		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
doposażenie świetlic, bibliotek		PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK

kryteria oceny		zrównoważone wykorzystywanie zasobów							standardy jakościowe			
		energia						dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów			zmniejszanie ekol	
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększony dostęp do bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu
1	2	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	rozwój i modernizacja bazy oświatowej poprzez lepsze wyposażenie szkół i budowę wielofunkcyjnych sal gimnastycznych, sal komputerowych	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	Podniesienie jakości usług społecznych i ochrony zdrowia	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zwiększenie liczby lekarzy specjalistów	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	zapewnienie całodobowej opieki medycznej	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zakup sprzętu diagnostycznego	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	zwiększenie ilości patroli policji	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	częstsze wizyty przedstawicieli Straży Gminnej na posesjach	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	budowa infrastruktury około drogowej (m.in. oświetlenie, progi zwalniające, przejście dla pieszych)	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	stworzenie Gminnego systemu powiadamiania o zagrożeniu	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Stały wzrost jakości usług administracyjnych i usprawnienie funkcjonowania Urzędu Gminy	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wprowadzenie wysokich standardów zarządzania w Gminie (dbałość o jakość kadry Urzędu Gminy i jednostek podległych, współpraca z mieszkańcami, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	przygotowanie sołectw poszczególnym pracownikom – ustanowienie „opiekunów” sołectw	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wdrożenie zasad e-administacji	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	szkolenia pracowników Gminy z zasad obsługi klientów	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	udział przedstawicieli Gminy w zebraniach wiejskich	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Harmonijny rozwój Gminy, zachowujący ład przestrzenny zgodnie z potrzebami mieszkańców i zasadami ochrony walorów środowiska naturalnego	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez racjonalną gospodarkę wodną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii											
	budowa sieci wodno-ściekowej	N	PK	N	N	PN	PK	K	K	PK	PK	N
	budowa paneli fotowoltaicznych	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	przydomowe oczyszczalnie ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie	N	PK	N	N	PN	PK	K	K	PK	PK	N
	Dostosowanie gospodarki odpadami do stale rosnących potrzeb mieszkańców Gminy, sukcesywne działania na rzecz likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	uporządkowanie gospodarki odpadami (selektywna zbiórka odpadów, szczególnie w obszarze intensywnej zabudowy, stworzenie efektywnego systemu zbiórki i wywozu odpadów, w tym odpadów z zawartością azbestu)	N	PN	PN	PN	PN	PK	PK	N	PN	PN	PN
	Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu niskiej emisji	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
		PN	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN

kryteria oceny		zrównoważone wykorzystywanie zasobów							standardy jakościowe			
		energia	wody			przestrzeni		dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów		zmniejszanie ekol		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększenie dostępu do bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu
1	2	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	budowa sieci gazowej	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	W	N	N	PN	N	PK	PK	N	N	N	N
	zapobieganie „niskiej emisji” poprzez promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, ochrona terenów cennych przyrodniczo szczególnie Natura 2000											
	tablice informacyjne	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	organizacja konkursów w szkołach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	zajęcia popularyzujące ochronę środowiska w świetlicach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	organizacja akcji Sprzątanie Świata	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wspólne sadzenie drzew	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	rajdy rowerowe do atrakcyjnych miejsc	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wystawy prac tematycznych w bibliotekach i świetlicach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	Infrastruktura techniczna i dostępność komunikacyjna czynnikiem poprawy spójności społeczno-ekonomicznej w Gminie Działdowo											
	Rozbudowa sytemu wodociągów oraz kanalizacji na terenie Gminy											
	realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno-ściekową	N	PK	N	N	PN	PK	K	K	PK	PK	N
	realizacja inwestycji i przedsięwzięć zw. z gospodarką wodno-ściekową	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie	N	PK	N	N	PN	PK	K	K	PK	PK	N
	wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	Remont i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, poprawa wewnętrznego układu komunikacji											
	budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych	N	N	N	PN	H	PN	PK	N	PK	PN	PN
	budowa, rozbudowa, remonty i modernizacje dróg lokalnych	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	budowa infrastruktury około drogowej (m.in. chodników, oświetlenia)	N	N	N	PN	N	N	PK	N	N	N	N
	budowa infrastruktury około drogowej (m.in. chodników, oświetlenia)	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Zwiększenie możliwości rozwoju transportu zbiorowego na terenie Gminy											
	nawiązanie stałej współpracy z koncesjonariuszem prywatnych przewozów pasażerskich dla koordynacji połączeń, poprawy bezpieczeństwa i jakości przewozów	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	nawiązanie stałej współpracy z koncesjonariuszem prywatnych przewozów pasażerskich dla koordynacji połączeń, poprawy bezpieczeństwa i jakości przewozów	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępności infrastruktury sieciowej											
	rozwój dostępu do Internetu	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	rozwój dostępu do Internetu	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	rozwój lokalnych zasobów i usług w Internecie	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	rozwój lokalnych zasobów i usług w Internecie	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Działdowo i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy											
	Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości szczególnie sektora MSP, Współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu											
	tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026	kryteria oceny	zrównoważone wykorzystywanie zasobów							standardy jakościowe			
		energia	wody			przeźródlenia		dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów			zmniejszanie ekol	
1	2	wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przeźródlenia	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększony dostęp do bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu
		14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki Gminy Działdowo	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	aktywne wspieranie funkcjonujących i zakładających działalność przedsiębiorców	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	współpraca z instytucjami około biznesowymi w celu tworzenia „klimatu” dla biznesu	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	Udostępnienie terenów pod zabudowę przemysłową dla potrzeb rozwoju przedsiębiorczości	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe	PK	PN	PN	PN	PK	PK	PK	PN	PK	PK	PK
	zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora (promocja terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom)	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	modernizacja wybranych połączeń komunikacyjnych zapewniających sprawne połączenia zwiększających dostępność terenów	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw ekologicznych, wspieranie rozwoju agroturystyki	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych)	N	N	N	PN	N	N	PK	N	N	N	N
	wspieranie procesu modernizacji sprzętu i budynków (w tym zwrócenie uwagi na kwestie ochrony środowiska), powiększania gospodarstw i scalania gruntów	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rolników (w tym rolników młodych) w zakresie prowadzenia gospodarstwa i jego modernizacji (w tym wprowadzania infrastruktury zapobiegającej zanieczyszczeniom wód i gleb)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, drobne przetwórstwo produktów rolnych i leśnych	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	zalesianie gruntów rolnych	PK	PK	PK	PK	W	PK	PK	PK	PK	W	PK
	gazyfikacja Gminy	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK	DT / BP / PS / WT / SK
	Promocja Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów	PN	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN
	wspieranie rozwoju infrastruktury i produktów turystycznych w tym bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych, zbiorników wodnych, ścieżek rowerowych, oznakowania, odnowa obiektów zabytkowych	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	zagospodarowanie przestrzeni, terenów i rzek w Gminie Działdowo tj. rzek: Wel, Wkra i Szkotówka	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN
	rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej - wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	promocja tradycyjnych produktów lokalnych (potrawy regionalne, tradycyjne produkty rękodzielnicze, itd.	PK	PN	PN	PN	PK	PK	PK	PN	PK	PK	PN
	aktywna promocja Gminy z wykorzystaniem możliwości jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich w produkty turystyczne	CH	CH / KR	CH / KR	CH / KR	CH / KR	CH	CH	CH	CH	CH / KR	CH / KR
	Progospodarcza polityka przestrzenna Gminy Działdowo	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	Rozwój przestrzeni publicznej sprzyjającej aktywizacji lokalnych społeczności	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK

kryteria oceny		zrównoważone wykorzystywanie zasobów						standardy jakościowe				
		energia					dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów			zmniejszanie ekol		
Cele i Działania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026		wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększenie dostępu do bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu
1	2	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	realizacja projektów związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej	PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN
		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
Kultywowanie, ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Działdowo												
	zagospodarowanie, popularyzacja i promocja obiektów zabytkowych i wykorzystanie jako miejsc atrakcyjnych turystycznie	PK	PN	PN	PN	PK	PK	PK	PN	PK	PK	PK
		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
Rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu w celu budowy marki Gminy Działdowo												
	realizacja projektów i inwestycji związanych z ochroną zabytków i budownictwa tradycyjnego oraz związanych z „odnową” obiektów pełniących funkcje kulturalne	PK	PN	PN	PN	PK	PK	PK	PN	PK	PK	PK
		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	zalesianie terenów zdegradowanych	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	adaptacja wyrobisk po żwirowniach	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK

Uzasadnienie

Do pomiotów prowadzących politykę rozwoju, zgodnie z art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r., poz. 1649 z późn. zm.) należy samorząd gminny.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt. 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1515 z późn. zm.) do kompetencji Rady Gminy należy przyjmowanie programów rozwoju.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026 jest podstawowym dokumentem, określającym najważniejsze cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, wskazującym obszary rozwoju w polityce prowadzonej przez władze Gminy, który respektuje potrzeby i oczekiwania ogółu społeczeństwa. Strategia stanowi odzwierciedlenie zaproponowanych przez przedstawicieli wszystkich grup społecznych przedsięwzięć, które mają spowodować rozwój Gminy Działdowo w obszarze gospodarczym, kulturowym i społecznym przyczyniając się m.in. do jej rozwoju społeczno - gospodarczego, odbudowy więzi społecznych, ochrony środowiska naturalnego, a tym samym poprawy jakości życia mieszkańców. Zawarte w niej cele i zadania zmierzają do zapewnienia gminie optymalnych warunków rozwoju w związku z zachodzącymi w kraju zmianami i mają charakter otwarty, pozwalający dostosować je do corocznie uchwalanego budżetu. Ponadto przedmiotowy dokument stanowić będzie formalną podstawę ubiegania się o dofinansowanie projektów ze środków Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020, dlatego też jest on dokumentem niezbędnym w funkcjonowaniu samorządu, zwłaszcza w obszarze realizacji zadań z udziałem środków zewnętrznych.

Gmina Działdowo, dnia 2 listopada 2015 r. wraz z rozpoczęciem badań ankietowych przystąpiła do prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Działdowo na lata 2016-2026. Dokument ten opracowywany był przez firmę zewnętrzną przy jednoczesnym udziale władz gminy oraz społeczności lokalnej i jej przedstawicieli, i ze względu na przyjęty model jej powstawania, uwzględniał ich opinie, we wszystkich obszarach aktywności samorządu. Proces konsultacji społecznych odbywał się z udziałem reprezentantów lokalnych społeczności – sołtysów, sektora gospodarczego, sektora społecznego oraz osób indywidualnych zamieszkujących Gminę Działdowo w formie pośredniej - ankiety oraz bezpośredniej – warsztaty, spotkanie. Opracowany projekt strategii został poddany konsultacjom społecznym w terminie od 19 stycznia 2016 r. do 21 lutego 2016 r. poprzez udostępnienie projektu na stronie internetowej wraz z formularzem wnoszenia uwag.

Ponadto, zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) dla projektu dokumentu sporządzona została Prognoza Oddziaływania na Środowisko. Zakres i stopień szczegółowości prognozy określony został na podstawie uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Warmińsko – Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym. W ramach przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 54, ust. 1 ustawy jak wyżej, Projekt Strategii i Prognozę Oddziaływania na Środowisko poddano opiniowaniu właściwych organów. Zgodnie z art. 54, ust. 2 organ opracowujący projekt dokumentu zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko w trybie przewidzianym w art. 39, 40, 41 UOUŚ.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest konieczne i uzasadnione.